92

ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

KASIM 1991 Yıl 40 Sayı 92

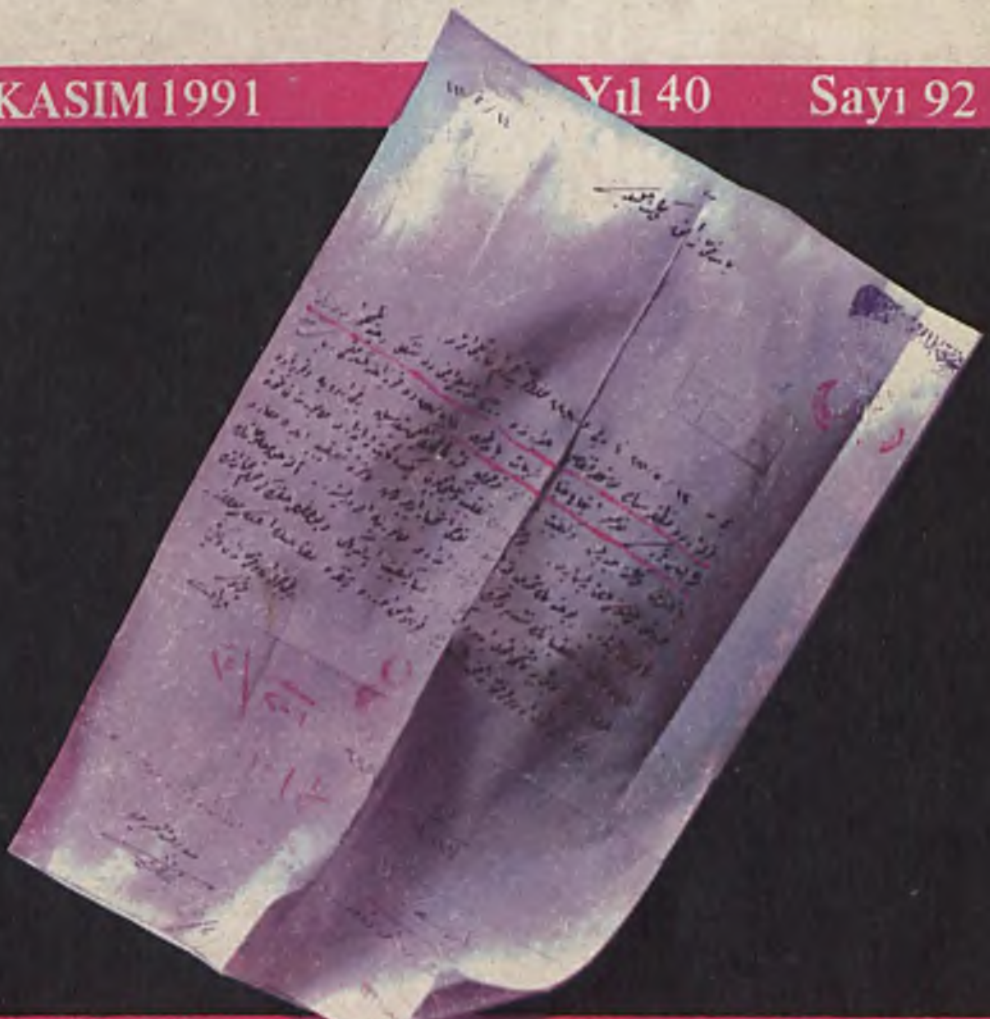

Gnkur. Askeri Tarihi ve Stratejik Etüt Bşk.

Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

ÖNSÖZ

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden derlenen ve (23 Mart - 1 Nisan 1921) İkinci İnönü Muharebesi dönemini kapsayan Askeri Tarih Belgeleri Dergisi'nin 92 nci sayısını yayınlamış bulunuyoruz.

Ulusal bağımsızlığımızın gerçekleşmesi yolunda en önemli adımlardan biri olan İkinci İnönü Muharebesi'nde, Ulu Önder Atatürk'ün ifadesiyle yalnız düşman değil, ulusun makûs (ters çevrilmiş) talihi de yenilmiş, düşmanın yurdumuzu istilâ tutkusu bir hayal olmuştur.

Yakın tarihimizin önemli bir noktasına ışık tutması amacıyla hazırlanan bu eser, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden E.Alb.Niyazi Artan, Tarih Uzmanı Nurşen Gök, Tarih Uzmanı Nilgün Akgül, Tarih Uzmanı Hülya Özkan, Tarih Uzmanı Yeşim Büyükakalın tarafından bu günkü yazıya çevrilerek yayına hazırlanmıştır.

Erdoğan ÖZNAL
Hv. Korgeneral
Gnkur. ATASE Başkanı

S U N U Ş

"Ulusal sınırlar içinde ülkenin bütünlüğünü ve ulusun bağımsızlığını sağlamak" ilkesi 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan Birinci Büyük Millet Meclisi'nin temel amacı olmuştur. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde saptanan ilkeler, son Osmanlı Meclis- Mebusanı'nca kabul edilip berkitilerek Misakı Millî (Millî Ant) adı altında özetlenmiş ve Birinci Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilerek ülkenin bütünlüğünü ve ulusun bağımsızlığını sağlayacak bir barışın elde edilmesini amaçlamıştır.

Bu amacın siyasî yollarla gerçekleştirilemeyeceği, mücadelenin silâhlı çatışmayla yürütülmesi zorunluluğu, çok daha önceden Yunanlıların İzmir'e asker çıkarmasıyla belli olmuştu. İtilâf Devletlerinin İstanbul Hükûmeti'yle yapmış oldukları Sevr Anlaşması'nın hükümleri ise, Ankara Hükûmeti'nin temel amacıyla ters düşmekteydi.

Türk milletinin savaş gücünü kanıtlayan Birinci İnönü Muharebesi'nin kazanılmasından sonra, Fransızlar, İtalyanlar Sevr Anlaşması'nda Yunanistan aleyhine bazı fedakârlıklar yapmak suretiyle kendi menfaatlerini Türklere kabul ettirmek yolunu tutmuşlardı. Bu maksatla Paris'te toplanan İtilâf Devletleri Sevr Anlaşması'nda yapılacak değişiklikleri görüşmek üzere Londra'da bir konferansın toplanmasını kararlaştırdı. Ancak konferansın sonuçları Sevr Anlaşması'nın hükümlerini değiştirmekten çok uzaktı.

Türk delegelerine verilen tasarıda Sevr Anlaşması hükümlerinde yapılacak değişiklikler, Türk Jandarmasının ve özel birliklerinin sayılarını biraz artırmak, Türkiye'de kalacak yabancı subayların sayısını biraz azaltmak, Boğazlar bölgesini biraz ufaltmak, bütçe üzerindeki sınırlamaları biraz hafifletmek, bayındırlık işlerine izin verme hakkı üzerine konulmuş sınırlamaları biraz hafifletmek, bunlardan başka kapitülâsyonlar, yabancı postalar... ile ilgili olarak Sevr Anlaşması tasarısında değişiklikler yapılacağını umduracak, kimi belirsiz verilmiş sözler şeklindedir.

Yine bu tasarıda Ermenistan sınırlarının belirtilmesi işi Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti)'ın göndereceği bir komisyona bırakılmıştır. İzmir bölgesinde de özel bir yönetim örgütü kurulacak sözde İzmir ili Türkiye'ye geri verilecekti.

Ancak İzmir kentinde bir Yunan kuvveti bulundurulacak, İzmir Sancağı güvenlik işleri, İtilâf Devletleri subaylarınca yönetilecek, bu sancaktaki jandarma kuvveti nüfusu oranına göre çeşitli halktan kurulacak, Milletler Cemiyeti'nce bir Hristiyan vali atanacak, İzmir ili, Türkiye'ye gelirinin çoğalmasıyla artacak yıllık bir para ödeyecekti.

İzmir ili için önerilen bu çözüm ve düzenleme beş yıl sonra taraflardan birinin isteği üzerine Milletler Cemiyeti'nce değiştirilebilecekti.

İtilâf Devletleri, Delegeler Kurulu aracılığıyla yaptıkları önerilerin karşılığını almayı beklemeden, daha Türk delegeleri yolda iken, İngiltere tarafından desteklenen Yunanlılar saldırıya geçtiler.

Bu taarruzun amacı Yunanlılara göre;

1. Türk ordusunun teşkilâtlanmasına vakit bırakmamak için ilk merhalede Eskişehir ve Kütahya'yı almak.

2. Daha sonra Ankara üzerine yürümek ve Büyük Millet Meclisi'ni dağıtmak suretiyle, Sevr Anlaşması'nın hükümlerini yürürlüğe koymaktı.

Londra Konferansı devam ederken, Yunanlıların böyle bir hazırlık içinde bulundukları çeşitli kaynaklardan haber alınmıştı. Londra'daki Türk heyetinden gelen raporlar, ayrıca cephe ilerisindeki istihbarat sonucunda Yunan kuvvet ve konuşu hakkında elde edilen bilgiler, yakında büyük bir Yunan taarruzunun gerçekleşmesi ihtimalinin kuvvetli olduğunu gösteriyordu. (bk.belge no: 2311, 2312).

Yunan ordusunun, Bursa ve doğusunda önemli bir grubu, Uşak doğusunda da başka bir grubu vardı. Türk kuvvetleri de Eskişehir'in kuzeybatısında, Dumlupınar ve doğusunda olmak üzere iki grup idi. Bundan başka Yunanlıların İzmit'te bir tümeni, buna karşılık Türk tarafının da Kocaeli Grubu bulunuyordu.

Muhtemel bir taarruz halinde Türk Genelkurmayı'nın tatbikine karar verdiği harekât plânı (bk.belge no: 2314), kuzey ve güneyde gelişecek Yunan taarruzunu önce İnönü ve Dumlupınar mevzilerinde karşılamak, daha sonra belirecek asıl taarruz cephesine (üzerinde savunulan bölge elden çıkmış olsa bile yeni savunma bölgelerine) kuvvetin çoğunu toplayarak kesin sonuçlu bir karşı taarruza geçmek ve cephelerde imkân nispetinde gücün yettiği kadar direnmek... şeklinde özetlenebilir.

Garp (Batı) Cephesi, biri Garp Cephesi, diğeri Cenup (Güney) Cephesi olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Refet Bey'in (Paşa) yönetiminde olan Cenup Cephesi Afyon civarından başlayarak Menderes'e kadar inen güney sahaları ile Çukurova, Adana cephesini içine alıyordu. Kocaeli Grubu Genelkurmay emrinde bulunuyordu. İsmet Paşa komutasında bulunan Batı Cephesi birlikleri Eskişehir'in batısında toplanmıştı.

23 Mart'ta Yunanlılar, Bursa cephesinden İnönü istikametine ve Uşak-Afyon üzerine saldırdılar. Taarruzun ağırlık merkezinin kuzeyde İnönü merkezinde olduğu belliydi. Bunun için daha ilk safhada Genelkurmay güneyden kuzeye kuvvet kaydırmak zorunda kaldı (bk.belge no: 2313).

23 Mart'tan 1 Nisan 1921'e kadar devam eden İkinci İnönü Muharebesi'nde kuvvet dağılımı şöyleydi :

Yunan Kuvvetleri : 41.782 tüfek, 3.134 makineli tüfek, 720 ağır makineli tüfek, 220 top ve 3.100 kılıç.

Türk Kuvvetleri : 34.175 tüfek, 55 makineli tüfek, 235 ağır makineli tüfek, 104 top, 3.500 kılıçtan ibaretti.

23 Mart sabahı, 3 ncü Kolordu'suyla Batı Cephesi'nden, 1 nci Kolordu'suyla Güney Cephesi'nden aynı anda taarruza geçen düşman birlikleri 26 Mart akşamı İsmet Paşa'nın birliklerince tutulan mevzilerin sağ kanadı ilerisine yanaştı. 27 Mart'a kadar örtme muharebeleriyle oyalanmak zorunda kalan düşman kuvvetleri İnönü mevzilerine dört günde girebildi (bk.belge no: 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2323, 2324). 28 Mart'ta Savcı Bey batısındaki Kanlısırt ve Metris Tepe'yi ele geçirdi. Türk gece taarruzu başarılı olmadı. O sırada güneydeki 1 nci Yunan Kolordusu 24 Mart günü Dumlupınar mevziini ele geçirerek 28 Mart günü Afyon'u işgal etti ve başarılarını genişletmek üzere doğuya doğru ilerlemeye başladı (uk.belge no: 2326, 2327. 2328, 2329, 2330, 2331). 29 Mart'ta hem sağ, hem sol kanattan saldıran düşman, mevzii başarılar elde etmekle beraber, duruma hakim olmaya başlayan Türk kuvvetleri düşmana kayıp verdirmeye başlamıştı (bk.belge no: 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338).

30 Mart'ta tekrar saldırıya geçen Yunan Kolordusu, Türk sağ kanadı tarafından geri püskürtüldü. Ankara'dan yetiştirilen taze kuvvetler sarsılmış bulunan sol kanadı takviye ederek Yunanlılara karşı giriştiği saldırı ile onların taarruz gücünü kırdı. (bk.belge no: 2340, 2342, 2343) Metris Tepe'ye o

gün Türk kuvvetlerince yapılan taarruz Yunan komutanlarınca durdurulmuş ve buradaki süvari tugayını alarak, asıl Türk karşı taarruzunu beklediği batı kanadına gönderilmişti. 30 Mart'ta bu taarruzu hazırlayan İsmet Paşa ertesi günü taarruza geçmeye karar vermişti (bk.belge no: 2341). Fakat düşman 1 Nisan günü sabahın erken saatlerinde geri çekilme emrini vermişti (bk.belge no: 2342, 2348). Metris Tepe'ye gelen İsmet Paşa savaşın kazanıldığını müjdeleyen ünlü tarihî raporunu yazdı (bk.belge no: 2349).

Metris Tepe'den 1.4.1921

Saat 6.30 sonrada Metris Tepe'den gördüğüm durum:

Gündüzbey kuzeyinde sabahtan direnen ve artçı olduğu sanılan bir düşman birliği sağ kanat saldırısı üzerine dağınık olarak çekiliyor. Yakından kovalanıyor. Hamidiye yönünde karşılaşma ve çatışma yok. Bozöyük yanıyor, düşman binlerce ölüleriyle doldurduğu savaş alanını silâhlarımıza bırakmıştır.

Batı Cephesi Komutanı
İsmet

Türk İstiklâl Harbi'nde kazanılan bu ikinci muharebe, "Megali İdea" hayali peşinde koşan Yunanistan'a ve diğer işgal devletlerine, Türk vatanseverliğinin yaratmış olduğu gücü bir kez daha kanıtlamıştır.

Fehmi YILMAZ
Öğ.Kd.Alb.
1.As.T.Krl.Bşk.

İÇİNDEKİLER

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2311	12 Mart 1921	Londra'da bulunan Delegeler Heyeti Başkanı Bekir Sami Bey'in, TBMM Başkanı Mustafa Kemal'e, Yunanistan'ın Eskişehir üzerine taarruz hazırlığında olduğunun güvenilir kaynaklardan öğrenildiğine dair verdiği bilgi.
2312	12 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü tarafından Birinci Şube Müdüriyeti'ne Bursa cephesindeki Yunan kuvveti ve konusu hakkında verilen bilgi.
2313	21 Mart 1921	Güney Cephesi Komutanı Refet Bey'in Menderes Grubu Komutanlığı'na ve bilgi için Genelkurmay Başkanlığı ve 12 nci Kolordu Komutanlığı'na 21.3.1921 tarihli Menderes Grubu Karargâhı'nın Sandıklı'ya nakli hakkındaki harp telgrafı.
2314	23 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü tarafından Genelkurmay Başkanlığı ve Güney Cephesi Komutanlığı'na, düşman taarruzunun gerçekleşmesi halinde Batı Cephesi'nin izleyeceği harekât plânı hakkında verilen bilgi.
2315	23 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü'nün 11 nci Tümen Komutanlığı'ndan, millet ve dinin ebedî kurtuluşunun, İnönü Zaferi'nin (Birinci İnönü) yeni bir zaferle taçlanması sonucunda olacağı gerçeğinin en son nefere kadar anlatılmasına dair isteği.

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2316	23 Mart 1921	1 nci, 24 ncü, 11 nci, 61 nci Piyade ve 3 ncü Süvari Tümenlerine Batı Cephesi Komutanlığı'nca verilen harekât emri.
2317	23 Mart 1921	24 ncü Tümen Komutanlığı'nca birliklerine verilen 5 nolu savunma hazırlık emri.
2318	23 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanlığı tarafından Genelkurmay Başkanlığı'na, Güney Cephesi Komutanlığı'nca, Kocaeli Komutanlığı'na ve ephe birliklerine verilen düşmanın ve Batı Cephesi birliklerinin durumunu bildiren akşam raporu.
2319	23 Mart 1921	61 nci Tümen Komutanlığı'nın, Batı Cephesi Komutanlığı'na 24 Mart 1921 tarihinde kuvvetlerimizin düşman karşısında alacağı vaziyet hakkında verdiği bilgi.
2320	23/24 Mart 1921	24 ncü Tümen Komutanlığı tarafından birliklerinin savunma tedbirleri hakkında 1 nci, 11 nci, 61 nci Piyade ve 3 ncü Süvari Tümenleriyle Garb Cephesi Komutanlığı'na verilen bilgi.
2321	24 Mart 1921	Güney Cephesi Komutanı Refet Bey'in, 12 nci Kolordu Komutanlığı'ndan birliklerin Karahisar batısında Balmahmut civarında önceden keşfedilen mevzilere çekilmelerinin sağlanması için gerekenlerin yapılması isteği.
2322	25 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanlığı tarafından 4 ncü Tümen Komutanlığı'na düşmanın taarruzu ve Batı Cephesi

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		birliklerinin son durumu hakkında verilen bilgi.
2323	25 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanlığı tarafından bölgedeki düşman faaliyetleri ve birliklerin durumu hakkında 24 ncü Tümen komutanlığı'na, Genelkurmay Başkanlığı'na, Güney Cephesi Komutanlığı'na Kocaeli Komutanlık Vekâleti'ne ve tümenlere gönderilen rapor.
2324	27 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanlığı tarafından Sağ ve Sol Kanat Gruplarına, 4 ncü, 24 ncü, Piyade Tümenlerine 1 nci Süvari Tümeni'ne birliklerin hareket tarzına dair verilen emir.
2325	27 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanlığı tarafından Sağ Kanat, Sol Kanat Grubu'na 24 ncü, 4 ncü Piyade, 1 nci Süvari Tümenlerine ve 5 nci Piyade Alaylarına hareket tarzlarının nasıl olacağına dair verilen emir.
2326	28 Mart 1921	Batı Cephesi'nde 28 Mart 1921 sabahından itibaren kesin sonuçlu muharebenin yapılacağının tahmin edildiği, Güney Cephesi birliklerinin bu muharebede tesirli olabilmesi için Afyon doğusunda kalan kısımlarının Afyon'dan Konya'ya yönelip düşman birlikleriyle teması muhafaza etmesine dair Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi tarafından 12 nci Kolordu Komutanlığı'na verilen emir.

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2327	28 Mart 1921	Cenup (Güney) Cephesi Kumandanı Refet Bey tarafından 12 nci Kolordu Komutanlığı'na verilen birliklerin hareket tarzına dair emir.
2328	28 Mart 1921	61 nci Tümen Komutanlığı tarafından Batı Cephesi Komutanlığı'na verilen durum raporu.
2329	28 Mart 1921	1 nci Tümen Komutanlığı tarafından Batı Cephesi Komutanlığı'na Gündüzbey güneyindeki Taşlıdere'den verilen durum raporu.
2330	28 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey tarafından 24 ncü Tümen Komutanlığı'na, Metris Tepe'yi işgal eden düşman kuvvetlerine 61 nci Tümen'ce yapılacak taarruzu kolaylaştırması için verilen emir.
2331	28 Mart 1921	Gündüzbey'den Kapanalan'a kadar bütün cephede düşmanla temasa başladığına dair Batı Cephesi Komtanı'nın, Genelkurmay Başkanlığı'na Güney Cephesi Komutanlığı'na ve Batı Cephesi Komutanlığı Vekâleti'ne şifresi.
2332	28/29 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı'nca 41 nci Tümen Komutanlığı'na Batı Cephesi'ndeki düşman taarruzları hakkında verdiği bilgi.
2333	29 Mart 1921	Sol Kanat Grubu Komutanı Albay Mehmet Arif tarafından Batı Cephesi Komutanlığı'na verilen Bozalan batı sırtlarında bulunan düşmanın yan ve gerilerine taarruz için emir verdiğine dair rapor.

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2334	29 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı tarafından Metris Tepe'ye yapılan taarruz hakkında Genelkurmay Başkanlığı ve Güney Cephesi Komutanlığı'na verilen sabah raporu.
2335	29 Mart 1921	Darıdere-Gündüzbey-Oluklu kuzey hattında Kocaeli Müfrezesi, 1 nci, 61 nci, 4 ncü Tümenlere karşı genel taarruza geçen düşmanın genel durumu hakkında Batı Cephesi Komutanı'nın Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya verdiği rapor.
2336	29 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'in sağ ve sol kanatlarımızda sükûnetin sağlandığına dair Genelkurmay Başkanlığı ve Güney Cephesi Komutanlığı'na gönderdiği şifre.
2337	29 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'in Mustafa Kemal Paşa'ya, düşmanın Kandilli'nin batısındaki sırtlarda bulunduğu ve düşman karşısında birliklerimizin nasıl hareket edeceğini bildiren raporu.
2338	29 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın; Genelkurmay Başkanlığı ve Güney Cephesi Komutanlığı'na, 29 Mart 1921 günkü muharebenin genel durumunu bildirir akşam raporu.
2339	30 Mart 1921	Kocaeli Grubu Komutanı Albay Halit Bey'in yaralı olmasından dolayı yerine Albay Kâzım Bey'in tayin edildiği hakkında Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na harp telgrafı.
2340	30 Mart 1921	Sağ Kanat Grup Komutanı İzzettin'in Batı Cephesi Komutanlığı'na, Elmacık Deresi kuzey sırtlarındaki düşmana karşı 61 nci ve 4 ncü Tümenlerin alacakları vaziyeti bildirir raporu.
2341	30 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'in Sağ Kanat Grubu, 11 nci, 4 ncü, 24 ncü, 8 nci, 5 nci Piyade ve 1 nci Süvari Tümenlerine 30 Mart 1921 tarihli cephe emri.
2342	30 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın Genelkurmay Başkanlığı ve Güney Cephesi Komutanlığı'na sol kanadımızdaki düşman taarruzuna karşı, birliklerimizin vaziyetini bildirir şifresi.
2343	30 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmail Bey'in 24 ncü Tümen Komutanlığı'na, sağ kanadımıza yönelttiği kesin taarruzu püskürtülen düşmana karşı, 24 ncü Tümen ve 1 nci Tümen'in alacağı vaziyeti bildirir yazısı.
2344	31 Mart 1921	Sağ Kanat Grubu'nda, Elmacık Deresi kuzeyindeki düşmana karşı 31 Mart 1921 sabahı taarruz edilerek Teke Tepe'nin zaptına kadar hareketin genişletilmesi için tümenlerin alacağı vaziyet hakkında Batı Cephesi Komutanı'nın 24.Tümen Komutanlığı'na yazısı.
2345	31 Mart 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın, düşmanın 30 Mart 1921'deki taarruzunun ordumuzun

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		başarısı ile neticelendiğini, Güney Cephesi Komutanı Refet Paşa'nın, 1 Nisan 1921'den itibaren sol kanattaki birlikleri yöneteceğini ve birliklerimizin düşman karşısında alacağı vaziyeti bildiren cephe emri.
2346	1 Nisan 1921	Batı Cephesi karşısında taarruza geçen düşmanın 31 Mart 1921'den itibaren çekilmekte olduğu ve Kocaeli bölgesindeki kuvvetlerimizin alacağı vaziyet hakkında, Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi'nin Batı Cephesi Komutanlığı'na yazısı.
2347	1 Nisan 1921	Yenik düşerek sağ kanat cephesinden çekilen düşmana karşı 5 nci Süvari Alayı, 61 nci, 1 nci Tümenler ve 4 ncü Süvari Tümeni'nin takip harekatı hakkında Sağ Kanat Grup Komutanı İzzettin Bey'in Batı Cephesi Komutanlığı'na verdiği bilgi.
2348	1 Nisan 1921	31/1 Nisan 1921'de Teke Tepe'nin tarafımızdan işgali ve çekilmekte olan düşmanın takip harekâtı tarzı ile ilgili Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'in Sağ Kanat Grubu, 24 nci, 11 nci, 8 nci Piyade ve 1 nci Süvari Fırkası Komutanlıklarına emri.
2349	1 Nisan 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın, Genelkurmay Başkanlığı'na, Gündüzbey kuzeyindeki düşman artçılarının Sağ

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		Kanat Grubu'nun taarruzuyla muharebe meydanında çok sayıda ölü bırakarak çekildiğini bildiren raporu.
2350	2 Nisan 1921	12 nci Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'in 1 Nisan 1921 akşamı Hamidiye ve Kumralı'ya gelen düşmanın ileri harekâtı halinde birliklerimizin alacağı vaziyet hakkında 41 nci Tümen Komutanlığı'na Kolordu emri.
2351	2 Nisan 1921	Düşmanın Kocaeli-Geyve Boğazı Batı Cephesi ve Güney Cephesi'nde 2 Nisan 1921 günkü faaliyeti hakkında Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na harp raporu.
2352	2 Nisan 1921	2 Nisan 1921'de Karaköy ve Pazarcık arasında toplanan düşmanın vaziyetinin tespiti, 3 Nisan 1921'de düşmana karşı yapılacak harekât tarzı hakkında Güney Cephesi Komutanı'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na emri.
2353	2 Nisan 1921	Düşmanın muharebe meydanında ve Söğüt istikametinde çekilirken çok sayıda ölü ve cephane bıraktığı, Bilecik'in kuzeybatısı yönünde çekilmekte olan düşmanın takip harekâtı hakkında Batı Cephesi Komutanı'nın 12 nci Kolordu Komutanlığı'na yazısı.
2354	3 Nisan 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'in 3 Nisan 1921 tarihinde kuvvetlerimizin takip harekâtı hakkında 1

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		nci Tümen Komutanlığı'na emri.
2355	3 Nisan 1921	İkinci İnönü Muharebesi'nde düşmanın yenilgiye uğratılarak geri çekilmesinde, elde ettiği başarılarla etkili olan 4 ncü Tümen hakkında Batı Cephesi Komutanı'nın takdir yazısı.
2356	4 Nisan 1921	Bilecik-Yenişehir istikametindeki kuvvetlerimizin 3 Nisan 1921 günü İncirli mevziini ele geçirdiği ve Söğüt-Bilecik arasındaki düşmanın geri çekilirken Söğüt'teki Ertuğrul Gazi Türbesi'ni ve İslâm köylerini tahrip ederek yaktıkları hakkında Batı Cephesi Komutanı'nın Genelkurmay Başkanlığı'na harp raporu.
2357	4 Nisan 1921	Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi Paşa'nın 12 nci Kolordu Komutanlığı'na, Kocaeli-Sakarya mıntıkalarıyla Batı ve Güney Cephelerindeki kuvvetlerimizin takip harekâtı hakkında harp raporu.
2358	5 Nisan 1921	12 nci Kolordu Komutanı'nın bilgi için birliklere gönderdiği Batı Cephesi Komutanlığı'ndan gelen 3 ve 4 Nisan 1921 tarihli harp raporlarının suretleri.
2359	5 Nisan 1921	Güney Cephesi Komutanı Refet'in 1 nci Piyade Tümeni Komutanlığı'na, kuvvetlerimizin 5 Nisan 1921 günü düşman karşısındaki vaziyeti hakkında verdiği bilgi.
2360	6 Nisan 1921	Muharebe bölgesinde aileleri bulunan subayların görevle-

NO. :	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		rini eksiksiz yerine getirmeleri için cephe bölgesi kabul edilebilecek yerlerde ailelerin bulunmasının yasaklanması ile ilgili Batı Cephesi Komutanı'nın emir yazısı.
2361	6 Nisan 1920 (6 Nisan 1921)	Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi Paşa'nın 12 nci Kolordu Komutanlığı'na, Afyon'a toplanmakta olan düşmanın serbest çekilişine engel olmak için kuvvetlerimizin alacağı vaziyet hakkında yazısı.
2362	6 Nisan 1921	12 nci Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'in; Genelkurmay Başkanlığı, Güney Cephesi Kurmay Başkanlığı ve Batı Cephesi Komutanlıkları ile Döğer'de Albay Arif Bey'e düşmanın takibi ile ilgili akşam raporu.
2363	8 Nisan 1921	Isparta Belediye Başkanı Hasan Bey'in Eskişehir Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya Ankara Büyük Millet Meclisi Yüce Başkanlığı'na, Afyonkarahisar'da 12 nci Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'e İkinci İnönü Zaferi dolayısıyla teşekkür yazısı.

BELGELER

Belge No. : 2311

Ankara

12/Mart/27

Londra'da bulunan Hüviyet-i Murahhas Reisi Delegeler Heyeti Bakanı (Bakan) Genelkurmay Kumandanı Kemal Paşa Hükümetlerine Yunanistan'ın Müttefiklerine karşı göstermiş olduğu müttefiklik ve büyük hizmetlerini ve Müttefiklerin Yunanistan'ın müttefiklerine karşı yapmakta olduğu haksızlıkları ve Yunanistan'ın müttefiklerinin Yunanistan'a karşı yapmakta olduğu haksızlıkları ve Müttefiklerin Yunanistan'ın müttefiklerine

Belge No. : 2311

Zata mahsustur

Ankara

12 Mart 37 (12 Mart 1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı İsmet Paşa
Hazretlerine

Londra'da bulunan Heyet-i murahhas Reisi (Delegeler Heyeti Başkanı) Bekir Sami Beyefendi'den mevrûd (gelen) 11.3.37 (11.3.1921) tarihli şifreyi atide (aşağıda) aynen arz ediyorum. (sunuyorum).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Suret

Londra

11 Mart 1921

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Yunanistan'ın müzakerat (görüşmeler) esnasında kuvvetini müttefiklerine karşı göstermek için bilhassa Eskişehir üzerine büyük bir taarruz hazırlamakta oldukları mevsûkan istihbar edilmektedir. (güvenilir şekilde haber alınmaktadır). Berây-ı malûmat (bilgi için) arz eylerim.

Bekir Sami

13 Mart 37 (13 Mart 1921)

İmza (....)

Bir suret de bizde kalır

İmza (.....)
13.3.37

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 667

Dosya No. : 75

Fihrist No. : 66

Belge No. : 2312

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı — Eskişehir
İstihbarat Şubesi
Aded — 12.3.37 (12.3.1921)
4028 I — 266 (B)

Birinci Şube Müdüriyeti'ne

Son istihbaratımıza nazaran Bursa cephesindeki Yunan kuvvet ve vaz'-ül-ceyşi (konuşu) hakkında elde edilen malûmat telhisen bervech-i âtî (özet olarak aşağıdaki gibi) arz olunur.

1. Üçüncü İzmir Kolordusu Karargâhı Bursa'dadır. Bu kolorduya mensub Yedinci Adalar Fırkası (Tümeni) Karargâhı, Kestel'de ve bu fırkanın Beşinci Alayı Kulfal'dan "dahil" Bahçedere'ye kadar cephede, Dördüncü Alayı Kızılcık Köyü'nde, Altıncı Alayı Aksu'da ihtiyatta (yedekte) ve Onuncu İzmir Fırkası Karargâhı Gemlik'te, bu fırkanın Otuzuncu Alayı İznik gölü-Bayırköy-Burçun "dahil" mıntıkasında cephede, Yirmi Sekizinci Alayı Pazarköy, Yirmi Yedinci Alayı Gemlik'te bulunmaktadır. Kolordu topçusu olarak altı batarya sahra topundan mürekkeb (oluşan) Dokuzuncu Topçu Alayı Kestel'dedir. Her fırkanın On altı cebel (dağ) topu, her alayın sekiz tüfengi üç makineli tüfeng bölüğü, her taburun 36 otomatik tüfengi vardır. Bunlardan maada (başka) Gemlik'te İzmir Fırkası emrinde 200 kişilik Rum ve Ermenilerden mürekkeb yerli bir çete vardır.

2. Son zamanlarda Manisa'dan gelen Trikopis kumandasındaki İkinci Kolordu Karargâhı Bursa-Gemlik şosesi üzerinde Tepecik Köyü'ndedir. Bu kolorduya mensub olduğu söylenen Üçüncü Fırka Karargâhı ve fırkanın Altıncı Alayı Kestel civarındaki Susurluk'ta On İkinci Alayı Tepecik Köyü'nde 39 ncu veya İkinci Efzun Alayı Dimboz şarkında (doğusunda) Bahçedere "dahil" - Burçun "hariç" cephe kısmında; kolordunun diğer kıtaâtı Markopalli kumandasındaki Süvari Fırkasının Birinci Alayı Bara Köyü'nde Üçüncü Süvari Alayı Pazar Köyü'ünde diğer alayı da Mudanya garbında Trilye'dedir. Balıkesir'de ve şimendifer (demiryolu) hattı üzerindeki Susurluk'ta bulunan inzibat ve depo kıtaâtından teşkil olunmuş bir mürektep alayı Tepecik Köyü'ndedir. Kolordu topçusu olarak altı batarya sahra topundan mürekkeb Birinci Topçu Alayı kısmen Bursa'da kısmen Tepecik Köyü'ndedir.

3. Bunlardan mâ-adâ son zamanlarda cepheye geldikleri fakat iki haberle mevzûkıyyetleri (gerçeklikleri) ve hangi fırka-

ya ilhâk edildikleri (katıldıkları) henüz tayin edilemeyen Yedinci Alayı Dimboz'da, Sekizinci Alayı Kestel cenûbundaki (güneyindeki) Kızıklar karyelerinde (köylerinde) İkinci Alayı Bursa ve civarında oldukları müteaddid muhbirler (birçok haberciler) ifadesiyle tahmin edilmektedir. 9, 21, 26 nci Alay numrolarından bahis haberler yalnız bir defa gelmiş ve bir aya karîb (yakın) zamandan beri tahkikata (araştırmalara) rağmen mezkûr (bahsolunan) numrolar teyit etmemiştir (doğrulanmamıştır). Son gelen haberlere göre 9 ncu 3 ncü, 42 nci numroların görüldüğü Bursa'dan bildirilmiş ise de tahkik edilmektedir.

4. İaşe müşkilâtından dolayı nakliye hayvanâtı (hayvanları) telef olmakta bulunduğundan düşman fazla otomobil celb etmekte (istemekte) ve Kestel ile Bursa arasında dekovil ferşi (döşenmesi) için tesviye-i türabiyye ile (toprağın düzeltilmesiyle) meşgul olunmaktadır. El-yevm (bu gün) Bursa'da 80 yük ve 30 sıhhiye otomobili kaydedilmiştir.

1.3.37 (1.3.1921) tarihinde Mudanya'ya bir batarya on iki buçukluk ve bir batarya da on beş santimetrelik/ağır top ve külliyetli miktarda (çok sayıda) piyade ve topçu cephanesi getirdiği ve cephelere arabalarla tel örgü levazımı sevk ettiği (gönderdiği) haber alınmaktadır.

5. Şimdiye kadar alınan haberlere göre İzmir ve Adalar Fırkalarının efradında (askerlerinde) hoşnutsuzluk eserleri görüldüğü ve bu yüzden isyanlar vuku bulduğu (çıktığı) tahakkuk etmiştir (anlaşılmıştır).

6. Bursa'da Ziraat Mektebi civarında 3 tayyarenin bir hangarı Timurtaş İstasyonu'nda ise külliyetli mühimmat depoları mevcuttur.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Aslına mutabıktır (uygundur). 12 minh (De)
Garb Cephesi İstihbarat Şubesi Müdürü

Mühür
İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 667

Dosya No. : 75

Fihrist No. : 68, 68-1

A	5/2068
D	(22)60
F	1

حد تلغراف قیدی

حل ایدلدیک امضاسی	نومروسی	اون ایکنجی قول اردو قوماندانلغی شفره محلی	تاریخی	خرجی
	حرکات ۲۰۰۲		۲۷/۲/۹	جنوب جبهه

ایکنجی سواری فرقه سی یولوبه قوتلر صندقلی و جبهانه حلوبلانه جبه و مندرسی غروبی قرارطاهیره صندقلی یه نقل ایدیلجکدر.

۲- چوریلی جوارنه یولوتانه آلایلر یوکوله حرکه چکیلدر.

۳- مندرسی غروبی قوماندانلغنه ورای معلومات ارطانه حربیه عمومیه ریاستنه قدر حرکات شبکه سی یولنمه سیلدر.

جنوب جبهه سی قومندانی
رأفت

۲۷/۲/۲۱

Belge No. : 2313

Harb Telgrafıdır
On İkinci Kolordu Kumandanlığı şifre halli (çözümü)

Mahreci (çıktığı yer) : Cenub (Güney) Cephesi
Tarihi : 21.3.37 (21.3.1921)
Numrosu : Harekât 3003
Halledenin imzası :

İkinci Süvari Fırkası (Tümeni) bütün kuvvetiyle Sandıklı ve civarında toplanacak ve Menderes Grubu Karargâhı da Sandıklı'ya nakledilecektir.

2. Çivril civarında bulunan alaylar bu gün harekete geçmelidir.

3. Menderes Grubu Kumandanlığı'na ve berây-ı malûmat (bilgi için) Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) 12.Kolordu K.(Kumandanlığı'na) Harekât Şubesi'nin 3003 numrosuyladır.

21.3.37
Cenub Cephesi K.(Kumandanı)
Refet

Arşiv No. : 5-2068
Klasör No. : 801
Dosya No. : 47
Fihrist No. : 1

Belge No. : 2314

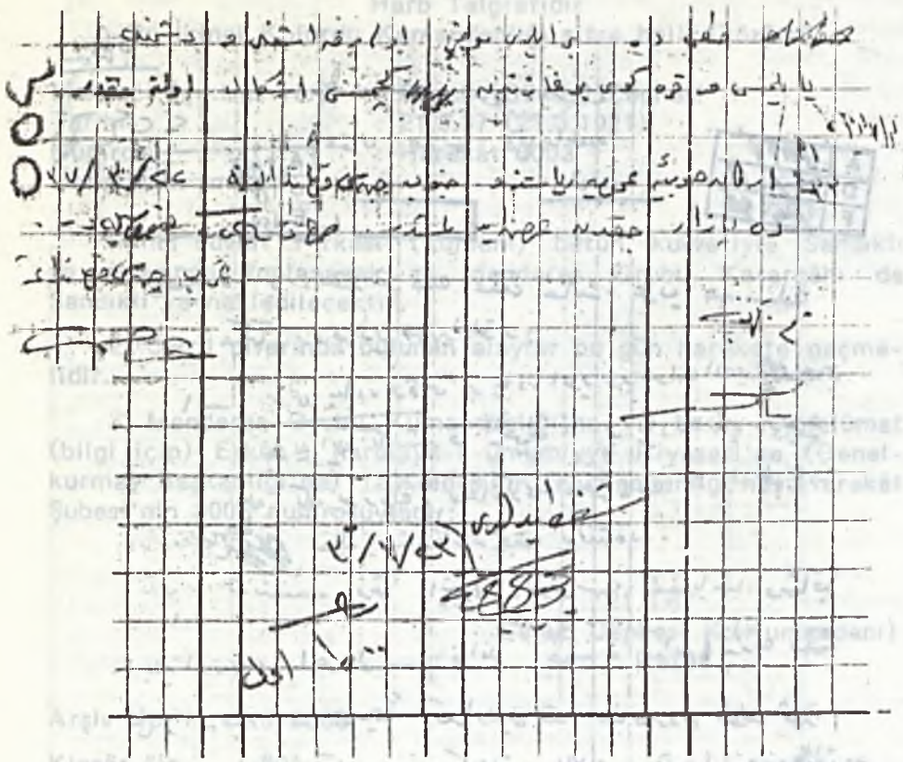

1. Şube Harekât
2246

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na

Şifre

Yakında bir düşman taarruzunun tahakkuku (gerçekleşmesi) halinde Garb (Batı) Cephesi'nin tarz-ı hareketi (hareket şekli) ber vech-i zîr (aşağıda olduğu gibi) arz olunur:

1. Birinci Piyade Fırkası (Tümeni) bir piyade alayı ve bir süvari alayı ve bir batarya ile Yenişehir ve İncirli, bir piyade alayı ve bir batarya ile Yeniyörük, Boğazköy ve Hamzabey, Üçüncü Piyade Alayı ve bir batarya ile Nazifpaşa ve Pazarcık' da bulunmaktadır.

Faik (üstün) bir düşman taarruzunda fırka İncirli, Tokuş, Nazifpaşa ve ve müteakiben (sonra) Pelidözü, Ahmedler-Franlar hattında müdafaa ederek vakit kazanacak ve tedricen (derece derece) mümkün olduğu kadar cenahlardan (kanatlardan) dolaşmak üzere İnönü mevzinin gerisinde bilahare (daha sonra) tayin olunacak bir mıntıkada toplanacaktır. Üçüncü Süvari Fırkası kısm-ı küllisiyle (büyük bölümüyle) Mezid Vadisi ve bir kısım kuvvetiyle Domaniç yolu medhallerini (girişlerini) kapayacak ve mecburiyet halinde kısm-ı küllisiyle Aksuteke ve kısm-ı cüz'isiyle Domaniç istikametinde çekilecektir. Süvari Fırkası (Tümeni) Mezid Boğazı'nı mümkün olduğu kadar çok zaman Aksuteke civarında müdafaa edecektir.

2. Müdafaa-i kat'iyye (kesin savunma) Gündüzbey-Teke-Çiftlik-Akpınar-1200-Bozalan hattında yapılacaktır. Bununla beraber Yağızahlat gediği-Çıplaktepe-Akçapınar-Hamidiye hattı da bir ileri mevzi olarak işgal ve düşmanın yayılması ve Karaköy Boğazı'ndan geçmesi işkâl olunacaktır (güçleştirilecektir).

3. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne ve Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na 22.3.37 (22.3.1921)'de Pazarcık'tan arz edilmiştir. Harekât 2246 numrosuyladır.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Şifre edildi.
23.3.37 (23.3.1921)

Belge No. : 2314

İmza (.....)
Saat 1.00 evvel (01.00)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 668

Dosya No. : 80

Fihrist No. : 59

Belge No. : 2315

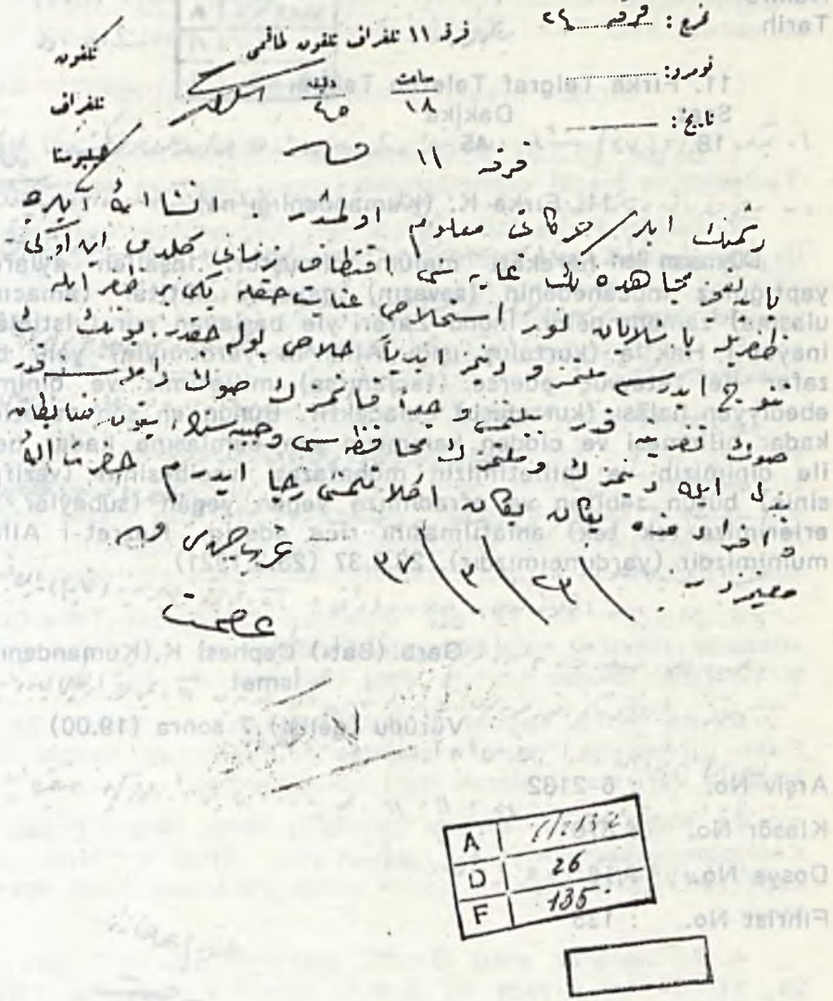

Belge No. : 2315

Mahrec (çıktığı yer) : 24. Fırka (Tümen) Telgraf
Numro :
Tarih :

11. Fırka Telgraf Telefon Takımı
Saat Dakika
18 45

11. Fırka K. (Kumandanlığı'na)

Düşmanın ileri harekâtı malûm olmuştur. İnşallah aylarca yaptığımız mücâhedenin (savaşın) gayesini iktitâf (amacına ulaşma) zamanı geldi. İnönü Zaferi'yle başlayan nur-ı istihlâsı inayet-i Hak'la (kurtuluş ışığı Allah'ın yardımıyla) yeni bir zafer ile tetevvüc ederse (taçlanırsa) milletimiz ve dinimiz ebediyyen halâsı (kurtuluşu) bulacaktır. Bunun en son neferine kadar bilinmesi ve cidden kanımızın son damlasına kadar bezi ile dinimizin ve milletimizin muhafazası vecibesinin (vazifesinin) bütün zabitan ve efradımıza yegân yegân (subaylar ve erlerimize tek tek) anlatılmasını rica ederim. Hazret-i Allah muînimizdir (yardımcımızdır). 23.3.37 (23.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Vürûdu (gelişi) 7 sonra (19.00)

Arşiv No. : 6-2132
Klasör No. : 876
Dosya No. : 16
Fihrist No. : 135

Belge No. : 2316

Belge No. : 2316

Harekât | Pazarcık

Numro | 23.3.37 (23.3.1921)
11.30 evvel (11.30)

Birinci Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

1. Bu gün 23.3.37 9.30 evvelden (09.30) itibaren düşman Yenişehir ve İnegöl cephelerinden umumî taarruza geçmiştir.

2. Birinci Fırka faik (üstün) bir düşman taarruzu karşısında İncirli ve Tokuş, Nazifpaşa mevzilerinde müteakiben Yeniköy-Pelidözü-Ahmedler-Franlar hattında işgal muharebesi vererek düşmanı mümkün olduğu kadar tevkıf edecek (durduracak) ve mecburiyet halinde İnönü mevziinin gerisinde bilahare (sonradan) gösterilecek mıntıkada toplanacaktır.

Üçüncü Süvari Fırkası düşmanla teması muhafaza etmek şartıyla kısm-ı küllisiyle (büyük bölümüyle) Mezid Boğazı ve bir kısmıyla Domaniç yolu medhalini (girişini) tıkayacak ve son zamana kadar Kozpınar, Aksuteke civarında Mezid Boğazı'nı ve Kozpınar-Erikli istikametini müdafaa edecektir. Üçüncü Süvari Fırkası da Birinci Fırka Kumandanı'nın emrindedir.

3. 61, 24 ve 11 nci Fırkalar Gündüzbey-Teke-Çiftlik-Bozalan mevzi-i müstahzarının (hazırlanmış bölgenin) kendilerine tahsis olunan kısmını işgal edeceklerdir.

61 nci Fırka Yağızahlat Gediği-Çıplaktepe "dahil" 24 ncü Fırka Çıplaktepe "hariç" Isırganlı ve Hamidiye hattını zayıf kıtaâtla ileri mevzi olarak işgal edeceklerdir.

24. Fırka Süvari Fırkası gelinceye kadar Mezid Boğazı'nda Kozlupınar-Aksuteke'yi 11 nci Fırka, Erikli'yi birer sabit keşif kolu ile tutacak ve süvari fırkası ile irtibat tesis edeceklerdir.

4. Bu harekât emri Birinci Fırka'ya tahriren (yazı ile) 24, 11, 61 nci Piyade ve 3 ncü Süvari Fırkalarına şifre ile 23.3.37 saat 11.30 evvelde Pazarcık'tan verilmiştir.

Harekât

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Belge No. : 2316

Süvari Alay Kumandanı'na acele yazıldı/
23 minh (De)
saat 3 sonra (15.00) jandarma ile(okunamadı)
saat 12 zeval (12.00) Latif Paşa vasıtasıyla

Harb ceridesi 1.Şube/23.3.37

Arşiv No. : 6-3866

Klasör No. : 847

Dosya No. : 12

Fihrist No. : 44

1 Bozöyük

Şube 23.3.37 (23.3.1921)

2734 Saat 12

Müdafaa Hazırlık Emri

Numro 5

1. Bir saat evvel telefonla ve şifahen (sözle) tebliğ ettiğim vechle (üzere) düşman bu sabah Yenişehir ve İnegöl cephelerinden taarruza başladı. Şimdi mezkûr (adı geçen) cephelerde ateş teması başlamıştır. Yirmi Dördüncü Fırka (Tümen) Günyarık şimalindeki (kuzeyindeki) tepe-Isırganlı-Hamidiye şimendifer hattı mevzi-i müstahzarında (hazırlanmış bölgesinde) kat'î müdafaa edecektir.

2. 143. Alay, Günyarık şimalindeki tepeden Hamidiye Tepesi'ne kadar 32. Alay buradan itibaren Hamidiye ve Hamidiye'nin garbındaki (batısındaki) sırtlara şimendifer (tren yolu) hattına kadar mevâzii (mevzileri) ve Hamidiye solu ilerisindeki boğaza hakim Manastır Tepe ve Bostancı bayırını acele kuvvetli surette tahkimatı ikmal ve müdafaa edecekler-dir (sağlamlaştıracak ve koruyacaklardır). İstihkâm Bölüğü 32. Alay Kumandanı emrinde bulunacak ve Manastır Tepe'yi acele tahkim ve müdafaa edecektir. İcabında 32. Alay bunu takviye eder. Bu akşam 143. Alay "Bozöyük'teki taburu da dahil" Günyarık, Karabayır, Alibey Köylerine 32. Alay Akçapınar, Yörük, Hamidiye Köylerine tayyare bataryası Karabayır Köyü'ne nakledecektir.

3. Mevziideki bataryalar Isırganlı Grubu ve Hamidiye Grubu namıyla iki gruba ayrılmışlardır. Isırganlı Grubu 7/7lik tayyare bataryasıyla 10.5s.(santimetre)'lik 15 s.lik obüs bataryalarından mürekkeb olup (oluşup) Yüzbaşı Mustafa Efendi'nin kumandasında Hamidiye Grubu Birinci ve İkinci Sahra Bataryalarından mürekkeb olup Yüzbaşı Tahsin Efendi'nin kumandasında bulunacaklardır. Grublar acele muharebe ihzaratını ikmal (hazırlıklarını tamamlayacak) ve cephanelerini mezilerine celb edeceklerdir (getirteceklerdir). Fırka topçu kumandanı topçu muharebesini tevhiden (birlikte) idare edecektir.

4. 30. Alay yarın sabah fırka ihtiyatı (yedeği) olarak Düzdağ'a gelip yerleşecektir. Süvari bölüğü hücum taburu,

Belge No. : 2317

fırka ihtiyatı olarak şimdilik kalacak sıhhiye bölüğü Bozöyük'te büyük sargı mahalli tesis edecek, muhabere müfrezesi verdiğim emirler mucibince (gereğince) hatları temdid edecek (uzatacak).

5. Ben Bozöyük'teyim.

Yirmi Dördüncü Fırka Kumandanı

Tarz-ı tebliğ (dağıtımı)
32. Alay
143. Alay
30. Alay
Topçu
Piyade kumandanlığı işbu emri istihkâm bölüğüne de verecektir.
Süvari bölüğü
Muhabere müfrezesi
Süvari bölüğü
Sıhhiye bölüğü tebabeti

Arşiv No. : 6-3685
Klasör No. : 906
Dosya No. : 69
Fihrist No. : 36

Belge No. : 2318

Gayet müstacel (çok acele)
Harb raporu

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay) Başkanlığı'na
Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na
Kocaeli Kumandanlığı'na

Şifre

Telefon Berây-ı malûmat (bilgi için)
1.,11.,24., 61. Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na
Şifre Orhaneli Kumandanlığı'na

1. İki alay piyade bir alay süvari ile Yenişehir-Bilecik şosesinden ilerleyen düşman 23.3.337(23.3.1921) saat 5, 30 sonrada (17.30) bir taburuyla Yenişehir şarkındaki (doğusundaki) Ümran Çiftliği cenubundaki köprüden Kocaçayı cenuba geçmiştir. Daha garbdeki (batıdaki) harekâtı hakkında henüz malumat alınamamıştır. İnegöl-Pazarcık şosesinden bir alay süvari bir alay piyade ile ilerleyen düşman piyade pîş-dârıyla (öncüsüyle) saat 5.30 sonrada (17.30) Hasanpaşa Köyü'ne girmiş ve burada kalmıştır. Buraya yerleştirdiği bir bataryasıyla Kınık-Çepni-Hamamlı istikametine endâhtları (silâh atışları) görülmüştür. Bu şosenin şimal (kuzey) ve cenubundaki düşman harekâtı henüz inkişaf etmemiştir (ortaya çıkmamıştır). Düşman Kabaçınar-Selimiye ve Babasultan civarındaki Orhaneli mıntıkasında Fındıklı ve Tahtaköprü Köylerini yakmıştır. Saat 11 evvelden (11, 00) zevale (öğleye) kadar düşman Bursa cenubundaki Çonkıra sırtlarında bir bataryasıyla Kirazlı-Mürseller sırtlarına endâht etmiş başkaca harekâtı görülmemiştir.

2. Kıtaâtımız 23/24.3.337(23/24.3.1921) gecesi ber-vech-i âtî (aşağıdaki) vaziyettedir :

Beşinci Piyade Alayı İncirli mevziinde, Beşinci Süvari Alayı Papadya'da Dördüncü Piyade Alayı saat 2 sonraya (14.00) kadar Boğazköy, Hamzabey hattında muharebe ettikten sonra İnegöl ve Yenişehir'in işgal edilmesi üzerine Sülüklü Deresi'ne çekilmiştir.

Üçüncü Alay Nazifpaşa ve Pazarcık'tadır. Üçüncü Süvari Fırkası'ndan henüz rapor alınamamışsa da Mezid Boğazı ve Domaniç istikametinde çekildiği tahmin olunmaktadır.

61, 24, 11 nci Fırkalar Gündüzbey-Teke-Akpınar-Bozalan mevzii müstahzarını (hazırlanmış bölgeyi) işgal ettiler. Söğüt-Çıplaktepe Hamidiye hattında 61 ve 24 ncü Fırkalardan ileri kıtaât bulunmaktadır.

23.3.37 akşam raporu Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne Cenub Cephesi, Kocaeli K.(Kumandanlığı'na) ve cephe kıtaâtına saat 2 nısf sonrada (14.30) yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

İkinci madde yalnız Erkân-ı harbiyye-i umumiyye ve Kocaeli'ne yazılacaktır.

Kapadım/23 minh (De)
Saat 12 nısf-ül-leyl(gece yarısı)
İmza (.....)

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 668
Dosya No. : 80
Fihrist No. : 39

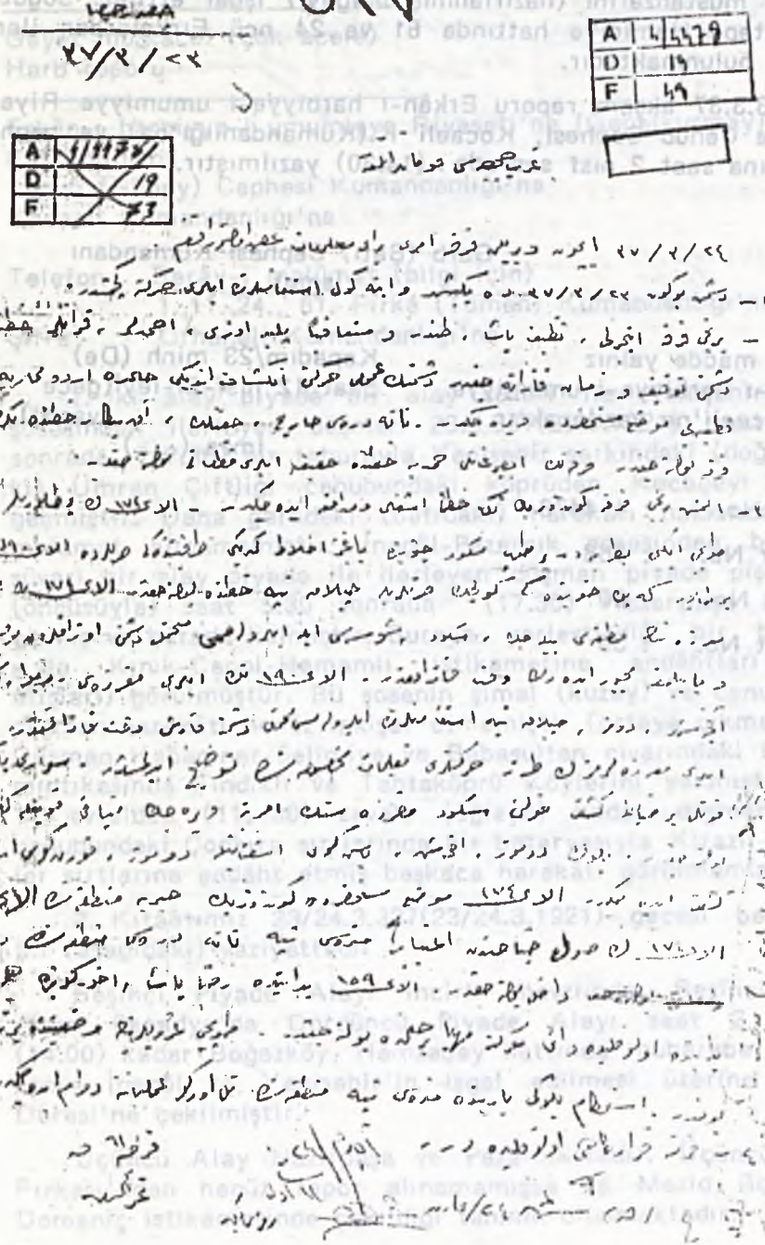

537

Çukurhisar

23.3.37 (23.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

24.3.37(24.3.1921) için verilen fırka (tümen) emri berây-ı malûmat (bilgi için) arz olunur efendim.

1. Düşman bu gün 23.3.37'de Yenişehir ve İnegöl istikametlerinde ileri harekete geçmiştir.

2. Birinci Fırka İncirli, Nazifpaşa, Tandır ve müteakiben Pelidözü, Ahmetler, Franlar hattında düşmanı tevkif (durduracak) ve zaman kazanacaktır. Düşmanın umumî hareketi inkişaf ettiği (ortaya çıktığı) halde ordu muharebe-i kat'iyyeyi mevzi-i müstahzarda (hazırlanmış bölgede) verecektir. Nane Deresi hariç, Çiftlik-Akpınar hattında Yirmi Dördüncü Fırka bulunacaktır. Fırkanın Isırganlı-Hamidiye hattında hafif ileri kıtaâtı bulunacaktır.

3. Altmış Birinci Fırka Gündüzbey-Teke hattını işgal ve müdafaa edecektir. 174. Alay'ın bir taburuyla sahra topçu ikinci bataryadan bir top Söğüt cenubunda (güneyinde) Yağızahlat gediği tarafeynindeki (iki tarafındaki) sırtlarda 190. Alay'dan bir tabur, Kepen cenubundaki Gölcük sırtlarıyla Çıplaktepe hattında bulunacaktır. 174. Alay'ın Alay Müfrezesi'nin vazifesi Bilecek, Söğüt şosesi ile ilerlemesi muhtemel düşmanı uzaklardan tevkif ve yayılmaya mecbur ederek vakit kazanmaktır. 190. Alay'ın ileri müfrezesi Ziva, Kepen ve Akçaşehir, Dömez, Çıplak Tepe istikametlerinde ilerlemesi muhtemel düşmana karşı vakit kazanmaktır. İleri müfrezelerimizin tarz-ı hareketleri talimat-ı mahsusasında tavzih edilmiştir (hareket şekilleri özel talimatla açıklanmıştır). Süvari bölüğü kuvvetli bir zabit (subay) keşif kolunu Söğüt Müfrezesi'nin emrine verecek mütebaki (geri kalan) kuvvetiyle Kepen'de bulunacaktır. Bölük Dönmez, Akçaşehir, Başköy istikametini Dönmez-Kurdköy istikametini keşfedecektir. 174. Alay mevzi-i müstahzarda Gündüzbey, Hayriye mıntıkasında 190. Alay 174. Alay'ın sol cenahından (kanadından) itibaren Metris Tepe, Nane Deresi mıntıkasından dere dahil bulunacaktır. 159. Alay bidayette (başlangıçta) Rıza Paşa Ahur Köyü'nde, hücum taburu bidayette Oluklu'da daima harekete müheyya

(hazır) bir halde bulunacaktır. Topçu gruplarının vaziyetinde bir tebeddül (değişiklik) yoktur. İstihkâm bölüğü yarın da Metris Tepe mıntıkasında tel örgü ameliyyatına (yapımına) devam edecektir.

4. Fırka karargâhı Oluklu'dadır.

61.Fırka K,(Kumandanı)
İzzeddin

Açtım 24 minh (De)
saat 11 evvel (11.00)
Remzi Bey'e
(K) (Kapadım) (Bilecik-İncirli) mıntıkasındaki kıtaâtımızın lede-l-icab (gerektiğinde) "Sögüt"e doğru çekileceğini ileri kıtaâta yazılmıştır.

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 668
Dosya No. : 80
Fihrist No. : 48

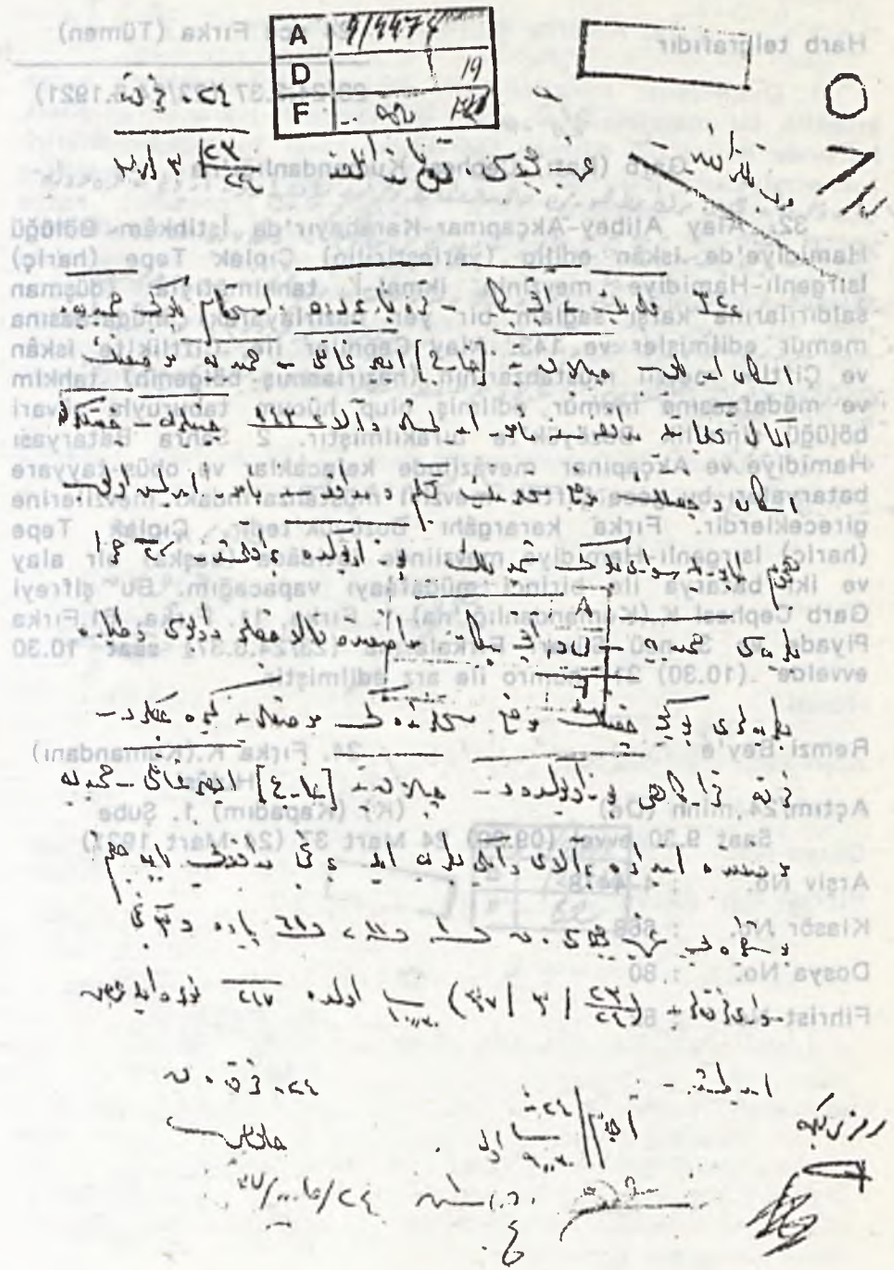

Belge No. : 2320

Harb telgrafıdır

24 ncü Fırka (Tümen)

23/24.3.37 (23/24.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

32. Alay Alibey-Akçapınar-Karabayır'da İstihkâm Bölüğü Hamidiye'de iskân edilip (yerleştirilip) Çıplak Tepe (hariç) Isırganlı-Hamidiye mevzinin ikmal-i tahkimatıyla (düşman saldırılarına karşı sağlam bir yer hazırlayarak) müdafaasına memur edilmişler ve 143. Alay Çepniler ile, Çiftlik'te iskân ve Çiftlik mevzii müstahzarının (hazırlanmış bölgenin) tahkim ve müdafaasına memur edilmiş olup hücum taburuyla süvari bölüğü şimdilik Bozöyük'te bırakılmıştır. 2 Sahra Bataryası Hamidiye ve Akçapınar mevâziinde kalacaklar ve obüs-tayyare bataryaları bu gece Çiftlik mevzi-i müstahzarındaki mevzilerine gireceklerdir. Fırka karargâhı Bozöyük'tedir. Çıplak Tepe (hariç) Isırganlı-Hamidiye mevziinde ibtidâda (başka) bir alay ve iki batarya ile birinci müdafaayı yapacağım. Bu şifreyi Garb Cephesi K.(Kumandanlığı'na) 1. Fırka, 11. Fırka, 61.Fırka Piyade ve 3 ncü Süvari Fırkalarına (23/24.3.37) saat 10.30 evvelde (10.30) 217 numro ile arz edilmiştir.

Remzi Bey'e

24. Fırka K.(Kumandanı)
Hulûsi

Açtım/24 minh (De)

(K) (Kapadım) 1. Şube
Saat 9.30 evvel (09.30) 24 Mart 37 (24 Mart 1921)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 668

Dosya No. : 80

Fihrist No. : 82

Belge No. : 2321

A	5/2068
D	(22)60
F	62

Belge No. : 2321

12. Kolordu K. (Kumandanlığı'na)

1. Dumlupınar mevziini terk etmek mecburiyetinde kalan kıtaâtın bu mevziine pek yakın olan Arpalı-Karacaviran-Kınık hattında ikinci bir düşman taarruzuna karşı tutunabileceklerini zannetmiyorum. Düşman yarın 25.3.37 (25.3.1921)'de harekât-ı taarruziyyeye devamına karşı mezkûr (adı geçenin) hatta yalnız düm-dâr (artçı) kıtaâtı terk olunarak fırkaların (tümenlerin) Karahisar garbında (batısında) Balmahmut civarında evvelce keşfedilen mevziye çekilmesini muvafık (uygun) görüyorum. Bu hareketin icrası için muktezi evâmirin (gerekli emirlerin) derhal ita'sı (verilmesi) ve Balmahmut mevziinin işgaline müteallik tertibatın (dair önlemlerin) şimdiden temin olunmasını rica ederim.

2. Harekât 3020 numrosuyla saat 11.30 sonrada (23.30) yazılmıştır.

24.3.37 (24.3.1921)
(Cenub) Cephesi K. (Kumandanı)
Refet

Hususî

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 801

Dosya No. : 47

Fihrist No. : 62

Belge No. : 2322

Adet : 2269

728

İnönü

25.3.37 (25.3.1921)

Dördüncü Fırka Kumandanlığı'na
Tahriren (yazı ile)

1. Son vaziyet ber-vec-i zîr hulâsa edilir (aşağıdaki gibi özetlenir) :

1. Son vaziyet ber-vech-i zîr hulâsa edilir (aşağıdaki gibi özetlenir) :

Düşman bu gün 25.3.37 9 evvelden (09.00) itibaren ileri kıtaâtıyla Bilecek ve Pazarcık'tan harekete başlamıştır. Zevalde (öğlede) Mezid Bağızı'ndan top sesleri işitildiği 24 ncü Fırka (Tümen) tarafından bildirilmiştir. 61, 24 ve 11 nci Fırkalar sırasıyla sağdan itibaren (Gündüzbey-Akpınar-1200-Bozalan) hattını işgal etmişlerdir. 61, 24 ncü Fırkaların ileri kıtaâtı "Söğüt-Çıplaktepe-Hamidiye" hattındadır.

Üçüncü Süvari Fırkası kısm-ı küllisiyle (büyük kısmıyla) Mezid Boğazı'nda Aksuteke civarında bulunmaktadır.

Kocaeli Kıtaâtı'ndan altı tabur Akçasu civarında Sakarya'yı geçerek Gündüzbey'e doğru yürüyüştedir.

Bilecek, Pazarcık'tan çekilen Birinci Fırka Kıtaâtı geride toplanmaktadır.

2. Dördüncü Piyade Fırkası Yörükyayla-Çokçalar-Örenköy mıntıkasında ordu ihtiyatı (yedeği) olarak ikamet edecek İnönü'nden Yörükyayla'ya temdid edilen (çekilen) telefon vasıtasıyla cephe karargâhıyla temas ve irtibatı muhafaza ve temin edecek ve kıtaâtın iskân vaziyetini derhal cephe karargâhına bildirilecektir. Fırkanın Aksu mıntıkasında Üçüncü Süvari Fırkası'yla tesis-i irtibat ve bilhassa Domaniç-Tahtalıköprü yolunu keşf ettirmesi son derece mühimdir. Alınacak malûmat derhal bildirilmelidir.

3. Dördüncü Fırka'nın iaşesi İnönü ambarından temin edilecek ve fırka, On Birinci Fırka'ya tahsis edilen Domaniç Nahiyesi ahali vesait-i nakliyyesinden istifade edecektir.

Garb (Batı Cephesi Kumandanı
İsmet

Yazıldı/25 minh (De)

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 670
Dosya No. : 85
Fihrist No. : 94

Vürûdu (gelişi)/25, minh(De) saat 11 sonra (23.00)

24. Fırka (Tümen) K.(Kumandanlığı'na)

1. Zevalden (öğle) sonra Pazarcık istikametinden ilerleyen düşman 24. Fırka cephesinde 10 kilometre mesafede açılarak bir alay süvari ve bir alay piyadesini "Ahmetler-Kurtköyü şimali (kuzeyi) ve bir piyade alayını Franlar istikametinde sevk etmiş ve bir bölük süvariyle bir alay piyadesini 24. Fırka cephesine karşı yayarak müteanniyâne (temkinli olarak) ilerleyen ve mezkûr (bahsolunan) fırka topçuları tarafından 5.500 mesafeye sokulan düşman süvarisine ateş açılmıştır. Düşman bir müddet müteredd id-âne (kararsızlıkla) harekât gösterdikten sonra ric'ate (çekilmeye) başlamış ve saat 3 sonrada (15.00) Franlar istikametine ilerleyen düşman süvari ve piyade alayıyla topçu taburunun Pazarcık'a girdiği ve Ahmetler istikametinde ilerleyen kuvvetin de bir müddet sırtlar gerisinde gaib olduktan sonra bulunan Üçüncü Süvari Fırkası cephesinden düşman faaliyetine dair henüz malûma alınamamıştır;

2. Bu gün zevalde İnönü üzerinden Eskişehir istikametine uçan üç düşman tayyaresi Eskişehir İstasyonu'na ve tayyare hangarına 10 bomba atmış ve bir İslâm kadınıyla bir hayvan mecrûh olmuştur (yaralanmıştır). Düşman tayyarelerinin avdetini müteakib (dönüşü takiben) bir tayyaremiz keşf için uçmuş ise de tayyare meydanının bir kilometre mesafesinde sukut etmiş tayyare kırılmış ve râsıdı (gözleyeni) Mülâzım-ı evvel (Üsteğmen) Fehmi Efendi şehid olmuştur.

3. Dördüncü Piyade Fırkası bu gün saat 3 sonrada (15.00) Yörükyayla-Çokçalar, Seyidali, Unköy ve Kocaeli Kıtaâtı sağ cenâh (kanat) gerisinde Ahurköy ve İtburnu Köylerinde yerleşmişlerdir. Birinci Fırka Kıtaâtı İnönü ve Otlubalı bunun da bilahare (sonunda) geriye dönerek saat 4.15 sonrada (16.15) Pazarcık'a girdiği ve gurub-ı şemsde (güneşin batışında) düşmanın Pazarcık'a şimal ve cenub (güney) mailelerinde ordugâhlar tesis ettiği tarassud edilmiştir (gözlenmiştir). «(Bilecek-Söğüt)» istikametinde Süvari Beşinci Alay düm-dârını (artçısını) takiben gelen düşman süvarisi saat 3 sonra (15.00) 61 nci Fırka ileri müfrezesi topçuları tarafından ateş altına alınarak dağıtılmış ve saat 5.45 sonrada (17.45) bu alayın da Söğüt'ün beş kilometre şimalinde şosede Bilecik istikâmetinde

çekildiği tarassud edilmiş ve bu şose üzerinde hiçbir düşman piyadesi görülememiştir. Bu gün Pazarcık-Bilecik-Hamidiye-Bozöyük istikametlerinde düşman tayyare faaliyetleri olmuştur. Mezit Vadisi'nde Aksuteke civarında köylerinde toplandılar. Birinci Süvari Fırkası'nın bu akşam nereye vâsıl olduğuna (ulaştığına) dair henüz malûmat alınamamıştır.

4. İşbu rapor 25.3.37 saat 9.30 sonrada (21.30) Erkân-ı harbiye-i umumiyye, Cenub Cephesi K.(Kumandanlığı'na) Geyve'de Kocaeli K. Vekâleti'ne ve fırkalara yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Yazdıran Garp Cephesi Topçu
Zabiti Lütfü Efendi
Yazan Mülâzım-ı evvel (Üsteğmen) Selâmi
Vürûdu /25 minh (De)
11 sonra (23.00)

Arşiv No. : 6-3685
Klasör No. : 907
Dosya No. : 73
Fihrist No. : 17

24 ncü Fırka(Tümen) Karargâhı'nda
Mülâzım (Teğmen) Cemal
Efendi'ye yazdırılmıştır.
Yazdıran (Emir Zabiti Fehmi)
27 Mart 37 (27 Mart 1921)
1.45 sonrada (13.45)

24.ncü Fırka Kumandanlığı'na "telefon"

1. Sol Cenah (kanat) Grubu Kumandanlığı'ndan/saat 1.10 sonrada (13.10) alınan rapora nazaran düşman faik (üstün) kuvvetlerle Aşağı Armudlu şimalinde (kuzeyinde) Alınca sırtlarını işgal etmiş ve mühimce kuvvetleri de Baharun Tepesi'ne sarkmakta bulunmuş olduğundan Sol Cenah Grubu, Uzunçam sırtlarından Pazarcık'a doğru taarruzdan sarf-ı nazar etmiştir (vazgeçmiştir). Sol Cenah Grubu tedricen mevzi-i asliyyeye doğru çekilecektir.

2. Dördüncü Fırka, Karasu şark (doğu) sırtlarını işgal ederek 24 ncü Fırka'nın sol cenahını ve Bozöyük istikametini ve Karaköy Boğazı'nın cenub medhalini (güney girişini) setr ve temin edecektir (örtecek ve sağlamlaştıracaktır).

3. 24 ncü Fırka işgal ettiği mevzide akşama kadar zaman kazanacaktır. Sağ Cenah Grubu 24 ncü Fırka'nın sağ cenahını temin etmelidir. Müsait bir fırsat zuhurunda (ortaya çıktığında) sağ cenah tasmîm ettiği mukabil (tasarladığı karşı) taarruzu yapabilir.

4. 1 ncü Süvari Fırkası (Tümeni) Kovalca civarında kalacaktır.

5. Sağ ve Sol Cenah Gruplarına 4 , 24 ncü Piyade Fırkalarına 1 nci Süvari Fırkası'na 27.3.37 saat 1.30 sonrada (13.30) yazıldı. Bütün telefon muharebatı kesilecektir ve bu telefon yazılacaktır.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 670
Dosya No. : 85
Fihrist No. : 241

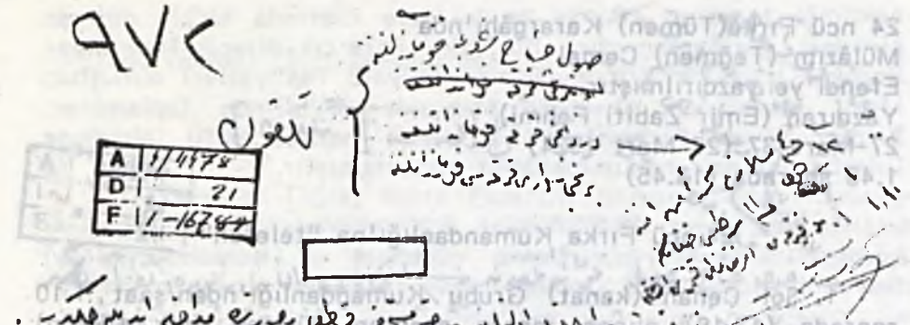

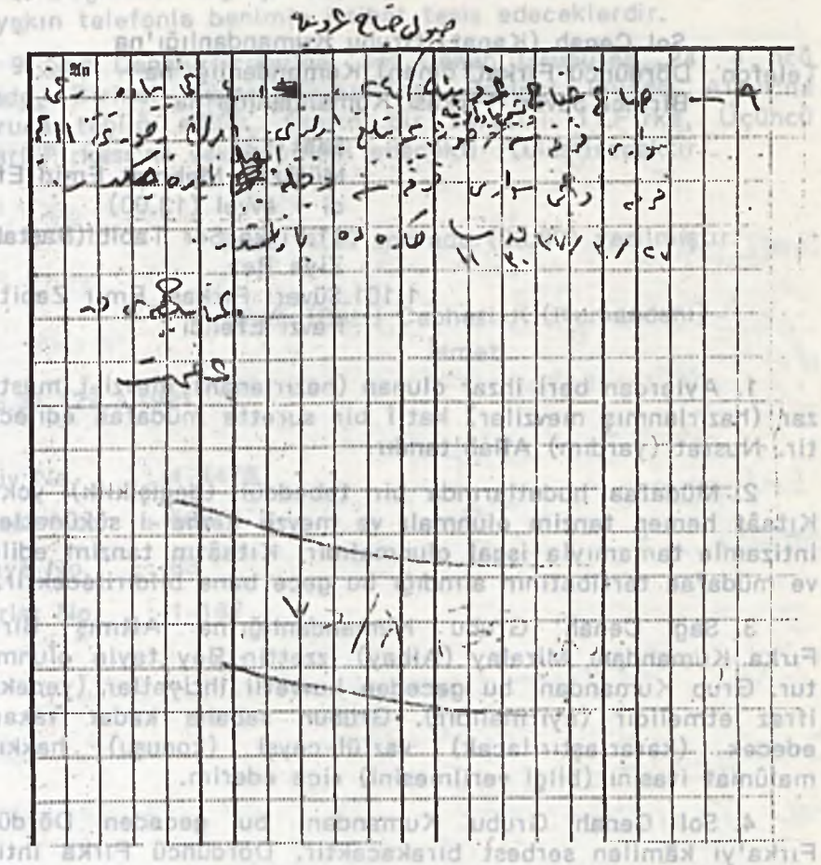

Sol Cenah (Kanat) Grubu Kumandanlığı'na
Telefon Dördüncü Fırka(Tümen) Kumandanlığı'na
Birinci Süvari Fırkası Kumandanlığı'na

Saat 12
Mülâzım Mehmet Emin Efendi 1 evvel (13.00)
11.Fırka Ser Tabibi(Baştabib) Ziya Bey
1.101.Süvari Fırkası Emir Zabiti Fevzi Efendi

1. Aylardan beri ihzar olunan (hazırlanan) mevzi-i müstahzar (hazırlanmış mevziler) kat'î bir surette müdafaa edilecektir. Nusret (yardım) Allah'tandır.

2. Müdafaa hudutlarında bir tebeddül (değişiklik) yoktur. Kıtaât hemen tanzim olunmalı ve mevzii kemal-i sükûnetle ve intizamla tamamıyla işgal olunmalıdır. Kıtaâtın tanzim edildiği ve müdafaa tertibatının alındığı bu gece bana bildirilecektir.

3. Sağ Cenah Grubu Kumandanlığı'na Altmış Birinci Fırka Kumandanı Miralay (Albay) İzzettin Bey tayin olunmuştur. Grup Kumandanı bu geceden kuvvetli ihtiyatlar (yedekler) ifraz etmelidir (ayırmalıdır). Grubun sabaha kadar takarrür edecek (kararlaştırılacak) vaz'ül-ceyşi (konuşu) hakkında malûmat itasını (bilgi verilmesini) rica ederim.

4. Sol Cenah Grubu Kumandanı bu geceden Dördüncü Fırka'yı kâmilen serbest bırakacaktır. Dördüncü Fırka ihtiyatım olmak üzere Kandilli-Karaağaç mıntıkasında toplanacaktır.

5. Birinci Süvari Fırkası kısm-ı küllisiyle (büyük kısmıyla) "Kapanalan-Ormangözde" ve bir kısmıyla "Erikli"de bulunarak cephenin sol cenahını temin edecektir (koruyacaktır). Fırka yarın fecrle beraber (tan ağarırken) emr olunan mıntıkada bulunmalıdır.

6. 3. Süvari Fırkası cephe ilerisinde vazifesi hitam (son) bulunca Sol Cenah Grup Kumandanı tarafından cephe gerisine alınacaktır.

7. Piyade Beşinci Alayı ve Sağ Cenah Grubu'ndan bu alaya ilhak olunacak (katılacak) süvari bataryası 28.3.37 (28.3.1921) sabah saat 8'de (08.00) emrimde Poyra'da bulunacaklardır.

8. Doğrudan doğruya cepheye merbût (bağlı) kumandanlar en yakın telefonla benimle irtibat tesis edeceklerdir.

9. Sağ Cenah Grubu'na, Sol Cenâh Grubu'na, 24, 4 ncü Piyade, Birinci Süvari Fırkası'na, Beşinci Piyade Alayı'na doğruca tebliğ edildi. Emrin bir suretini 11.Fırka, Üçüncü Süvari Fırkası'na vaktiyle isâl edecektir (ulaştıracaktır).

Saat 11.30 sonrada (23.30) yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

27.3.37 (27.3.1921)

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 669
Dosya No. : 83
Fihrist No. : 1-167

Şifre halli (çözümü)
Gayet aceledir
Tehiri caiz değildir.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye 862 37
70 3
38

12.Kolordu Kumandanlığı'na

27 akşam vaziyet-i umumiyye (genel durum) :

Madde 1. Garb (Batı) Cephesi'nde düşmanın cephede dört fırkası inkişaf etti (ortaya çıktı). İleri mevâzıdaki (mevziler) muharebat (muharebeler) ve faal mukabil taarruzlarını müteakip cephe kıtaâtı kâmilen mevzi-i asliyyeye çekildi.

2. Cenub (Güney) Cephesi düşmanın üç, dört fırka ile Afyon garbındaki mevziimize icra ettiği taarruz neticesinde Cenub Cephesi kıtaâtı tasmîn olduğu (kararlaştırıldığı) üzere iki fırka bir süvari fırka ile Afyonkarahisar'ı şimalindeki (kuzeyindeki) (şifre) (Belcemeşe) mıntıkasına ve iki fırkası ile Konya istikametini setr etmek (örtmek) üzere Karahisar şarkına (doğusuna) çekildi.

3. 28.3.37 sabahından itibaren Garb (Batı) Cephesi'nde vaziyet-i umumiyyemizin istilzam ettiği (genel durumuzun gerektirdiği) bir netice-i katiyye (kesin sonuç) muharebesi başlayacağı tahmin ediliyor.

4. Cenub (Güney) Cephesi'nin Afyon şimalindeki aksamı (Altıntaş-Kütahya) (Altıntaş-Seyidgazi) istikametlerini setr ve ilerlemesi muhtemel düşman kıtaâtının İnönü mıntıkasında cereyan edeceği muharebe-i katiyyeye müessir (etkili) olabilmesi azamî tesir eylemesi lâzımdır. Ve Cenub Cephesi'nin Afyon şarkında (doğusunda) kalan aksamı (bölümleri) Afyon'dan Konya istikametine teveccüh edecek (yönelecek) düşman kıtaâtını setr edecek ve düşman ile daimî teması muhafaza ederek karşısındaki kuvveti tespite çalışacaktır. Garp Cephesi, Cenub Cephesi Kumandanlarına Konya vasıtasıyla 12.Kolordu ve Konya'da Cenub Cephesi Erkân-ı harbiyye Riyaseti'ne (Kurmay Başkanlığı'na) Harekât Şubesi'nden 28.3.37 (28.3.1921)'de saat 4 evvelde (04.00) yazılmıştır.

Madde 6. Bu telgrafın alındığını bilhassa Cenub Cephesi'nin bildirmesi rica olunur.

28.3.37

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reisi(Genelkurmay Başkanı) Vekili
Fevzi

Arşiv No. : 5-2068
Klasör No. : 801
Dosya No. : 48
Fihrist No. : 25

Gayet aceledir
Aded
316

İhsaniye'den

12.Kolordu K.(Kumandanlığı'na)

1. Düşmanın şimale (kuzeye) hareketine dair saat 8.00 sonraya (20.00) kadar henüz bir rapor alınamamıştır.

2. Cenub (Güney) Cephesi'nin Şimal Grubu Kütahya, Eskişehir ve Seyidgazi istikamet-i umumiyyelerini kapayarak düşmanın bu istikametlerdeki harekâtını tehir etmek üzere bu gün Hamidiye Köyü, İbrikdağı, Gazimürsel, Celâlibaba Tepesi mıntıkasına intikal edeceklerdir.

3. 12. Kolordu Konya istikamet-i umumiyyesini setr eyleyecek (örtecek) ve bu istikâmetteki düşman harekâtını azamî derecede tehir eylecektir. Ağır topçular kâmilen (tamamen) trenle geriye Garb (Batı) Cephesi emrine gönderilmişlerdir. Beraberlerinde cephanesi, dünkü muharebedeki insan zayiatı hakkında kat'î malûmat (kesin bilgi) alınamamış ise de bilhassa 8.Fırka (Tümen) Taburları (şifre) nısıf (yarı) derecede zabitanın şehit ve mecrûh (yaralı) olduğunu bildirmektedir. 23. Fırka'nın iki alaya ve bir kısım topçusu ile Yirminci Süvari Alayı sol cenahda (kanatta) kullanılmışlardı. Bunlar, mıntıkasında bulundukları 57 nci Fırka ile beraber çekilmiş olacaklardır.

6. Ben bu gün Döğer'e gidiyorum.

7. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye (Genelkurmay), Garb (Batı) Cephesi, 12. Kolordu, Cenub (Güney) Cephesi, Erkân-ı harbiyye Riyaseti'ne (Kurmay Başkanlığı'na), 28.3.37 saat 8.30 evvelde (08.30) yazılmıştır.

C.C.K.(Cenub Cephesi Kumandanı)
Refet

İmza (.....)
1.Şube
29 minh (De)

Belge No. : 2327

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 801

Dosya No. : 48

Fihrist No. : 26

Belge No. : 2328

A	1/4478
D	21
F	1-161

Belge No. : 2328

Arşiv No. : 5-2085
Klasör No. : 801
Dosya No. : 48
Fihrist No. : 25

Fırka tarassudundan(Tümen gözleminden)

28.3.37 (28.3.1921)
Saat 10.15 evvel (10.15)

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanlığı'na)

Saat 8 evvelde (08.00) Birinci Fırka (Tümen) Kumandanlığı'ndan yazılan raporda düşmanın sağ cenahda (kanatta) ciddî bir faaliyete başlamadığı Darı Dere Vadisi istikametinde bir tabur piyade ile birkaç top ve bir süvari bölüğü kadar bir kuvvetin bulunduğu sol cenahtan 174. Alay'ın mevzilerini terk etmesi üzerine düşmanın bu mevzie girdiği ve alayın terk ettiği sağ cenahdaki tepeyi ihtiyatıyla (yedeğiyle) istirdad (geri aldığı) ve düşmanın mukabil (karşı) hücumunu tard ettiği (uzaklaştırdığı) bildirilmektedir. Kocaeli Müfrezesi Kumandanı Hüsnü Bey'den saat 8.30 evvelde (08.30) yazılan raporda İnez Deresi'yle Darı Deresi arasındaki mıntıkayı Dördüncü Alay'ın bir taburuyla ve Kırkıncı Alay'dan toplattırılan efrâdıyla (erleriyle) işgal eylediği cebel bataryalarını mevzie soktuğu ve o mıntıkada sükûnet mevcud olduğunu bildirmektedir. Dördüncü Alay'ın Hayriye'nin şimal-i şarkiyyesinde (kuzeydoğusunda) ki tepeye icra ettirilen taarruz devam ediyor. 174.Alay ele geçen kuvvetler ve fırka istihkâm bölüğü de mezkûr (adı geçen) mevzilerin istirdadı için sevk olunmuştur. Oluklu'ya gelen 30 ncu Piyade Alay'ını Oluklu ile Teke arasında bulunduruyorum. Yine Oluklu'ya gelen Beşinci Piyade Alayı şimdilik Oluklu'dadır. Birinci Fırka Kumandanı lüzum-ı kat'i (kesin gereklilik) görüyorsa o alayı celb etmesini (çekmesini) bildirdim. İşbu rapor Garb (Batı) Cephesi, 24.Fırka K.(Kumandanına) arz edilmiştir.

61.Fırka K.(Kumandanı)
İzzeddin

3.40 sonra (15.40) 1.Şube

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 669
Dosya No. : 83
Fihrist No. : 1-161

Belge No. : 2329

[illegible]

Yazdıran- 1.Fırka (Tümen) Oluklu telefon merkezinden

Karargâh K.(Kumandanı) Hüseyin Efendi 28.3.37 (28.3.1921) 894

Yazan-Fehmi

Gündüzbey cenubundaki (güneyindeki) Taşlıtepe'den

28.3.37

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanlığı'na)

27.3.37 (27.3.1921) günü düşmanla icra kılınan temas ve muharebe neticesinde karşımızda yani "Darı Dere", "Gündüzbey" şimal-i garbisindeki (kuzeybatısındaki) sırtlara kadar olan mevzide azamî (en çok) 2 düşman piyade alayı ve bunların (Gündüzbey) şimalindeki (kuzeyindeki) derenin şimalindeki sırtlarda ahz-ı mevzı ettiği (mevzilendiği) ve 4 sahra ve 4 cebelden ibaret iki bataryası olduğu ve bunların birinin 1250 rakımlı tepenin şimalindeki derenin şimalindeki tepede ve diğeri de onun 500 metre şarkındaki (doğusundaki) tepe üzerinde idi. "Darı Dere"nin şarkındaki aksam-ı arazide (arazi bölümlerinde) Kocaeli Müfrezesi'ne karşı iki tabur piyade ve bir süvari bölüğü "Harmankaya" şark-ı cenubisindeki (güney doğusundaki) çeşmeden geçerek hemen o civarda geceyi geçirmişler 5 nci Süvari Alayı'ndan alınan raporda ise bu cepheden bir piyade alayıyla bir süvari alayının bulunduğu haber verilmekte idi. 28.3.37 cephemizdeki düşman kuvvetini hemen tebeddül etmemiş (değiştirmemiş) gibidir. Yalnız Kocaeli Müfrezesi'ne karşı hareket eden piyadeler ile beraber iki topçu görülmüştür. İşbu rapor (28.3.37) saat 12 zevalde (öğlen 12. 00) Gündüzbey cenubundaki Taşlıtepe'den yazılmış ve Oluklu'dan telefon edilmiştir.

1.Fırka K.(Kumandanı)
Kemal

1., 2. Şube

Arşiv No. : : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-160

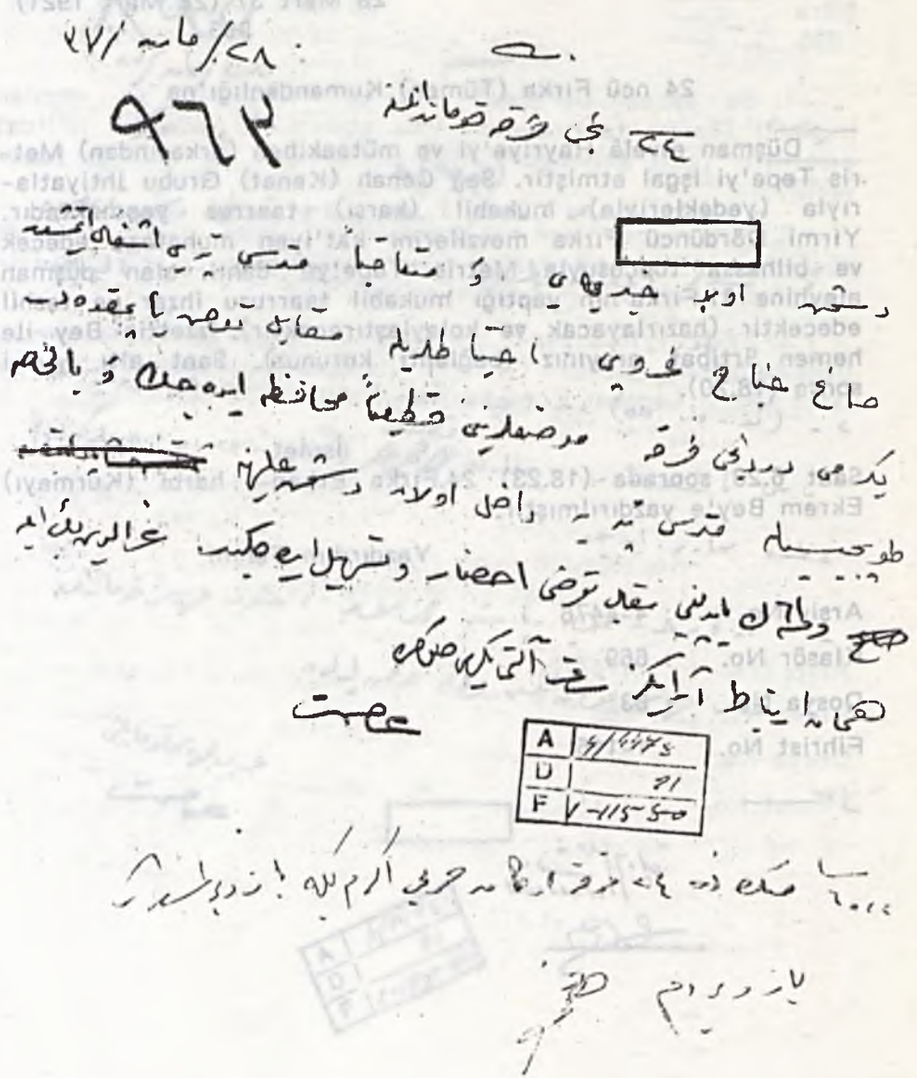

Belge No. : 2330

28 Mart 37 (28 Mart 1921)
963

24 ncü Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

Düşman evvelâ Hayriye'yi ve müteakiben (arkasından) Metris Tepe'yi işgal etmiştir. Sağ Cenah (Kanat) Grubu ihtiyatlarıyla (yedekleriyle) mukabil (karşı) taarruz yapmaktadır. Yirmi Dördüncü Fırka mevzilerini kat'iyen muhafaza edecek ve bilhassa topçusuyla Metris Tepe'ye dahil olan düşman aleyhine 61.Fırka'nın yaptığı mukabil taarruzu ihzar ve teshil edecektir (hazırlayacak ve kolaylaştıracaktır). İzzettin Bey ile hemen irtibat arayınız (bağlantı kurunuz). Saat altı yirmi sonra (18.20).

İsmet

Saat 6.23 sonrada (18.23) 24.Fırka Erkân-ı harbi (Kurmayı) Ekrem Bey'e yazdırılmıştır.

Yazdırdım Fehmi

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-115

Belge No. : 2331

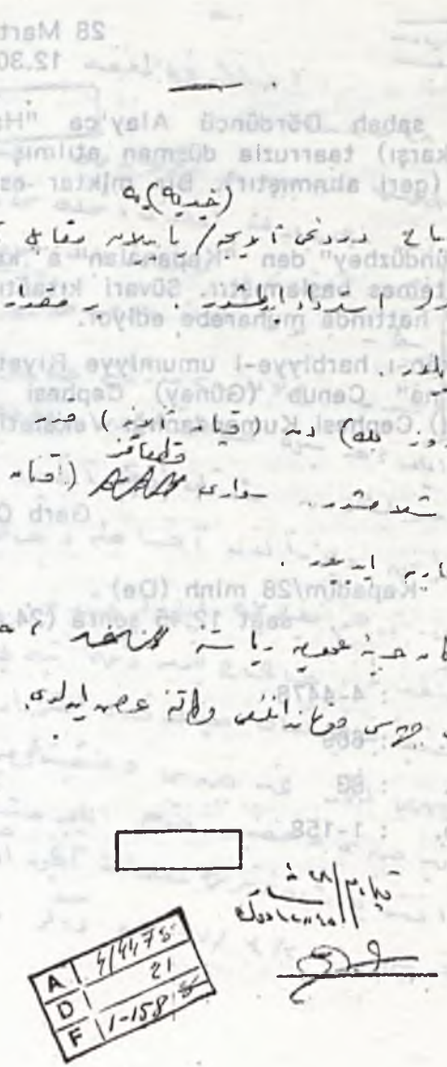

Belge No. : 2331

Şifre
895

28 Mart 37 (28 Mart 1921)
12.30 sonra (24.30)

1. Bu sabah Dördüncü Alay'ca "Hayriye" ye yapılan mukabil (karşı) taarruzla düşman atılmış ve siperler istirdat edilmiştir (geri alınmıştır). Bir miktar esir de alındığı haber veriliyor.

2. "Gündüzbey" den "Kapanalan" a kadar bütün cephede düşmanla temas başlamıştır. Süvari kıtaâtımız "Kapanalan-Ormangözde" hattında muharebe ediyor.

3. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyatesi'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na" Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na ve Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı Vekâleti'ne arz edildi.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Kapadım/28 minh (De)
saat 12.45 sonra (24.45)

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 669
Dosya No. : 83
Fihrist No. : 1-158

Belge No. : 2332

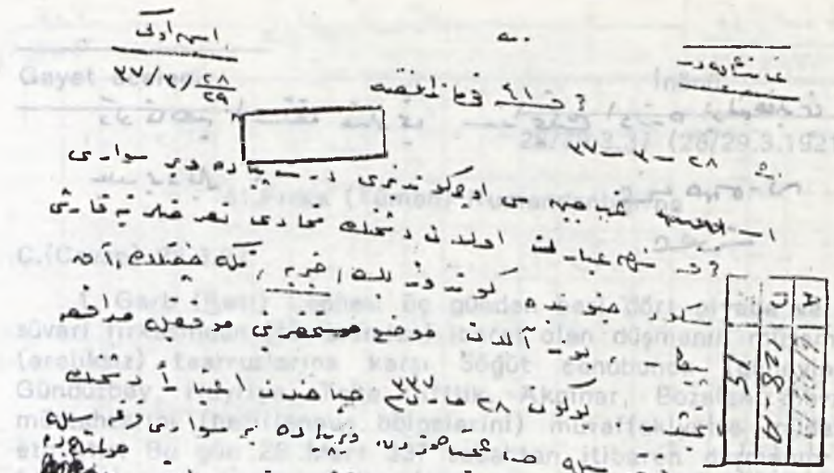

Gayet aceledir

İnönü

28/29.3.37 (28/29.3.1921)

41.Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

C.(Cevap) 28.3.37

1. Garb (Batı) Cephesi üç günden beri dört piyade ve bir süvari fırkasından (tümeninden) ibaret olan düşmanın mütemadi (aralıksız) taarruzlarına karşı Söğüt cenubunda (güneyinde) Gündüzbey, Hayriye, Teke Çiftlik, Akpınar, Bozalan mevzi-i müstahzarını (hazırlanmış bölgelerini) muvaffakiyetle müdafaa etmiştir. Bu gün 28 Mart 337 sabahtan itibaren düşmanın iki fırkasıyla sağ cenahımızdan (kanadımızdan) ve bir piyade bir süvari fırkasıyla sol cenahımızdan şiddetli topçu ateşiyle taarruz etmiş sol cenahda Saraycık ve Bozalan aksamına ve sağ cenahda ise Hayriye ve Teke'ye karşı kısm-ı küllîleriyle (büyük bölümleriyle) ilerlemiştir. Sol cenah ( ) vaziyete hakimdir. Sağ cenah Hayriye ve Teke Tepe'yi gaib etmiş ise de ... (okunmadı) bi-tevkif-i teâlâ (Allah'ın yardımıyla) sabaha kadar istirdadı me'mûl ve muntazırdır (geri alınması beklenmektedir). Lehülhamd (şükürler olsun) Garb Cephesi vaziyet-i umumiyyesi ümit bahşdir (ümit vericidir).

2. Cenub Cephesi vaziyeti hakkında Ilıcameşe'de bulunan Refet Paşa Hazretlerinden malûmat ancak iki piyade ve bir süvari fırkasıyla 28.3.37'de Döğer cenubunu Seyitgazi ve Kütahya istikametlerini seddetmek (kapamak) üzere bulunacaklarını bildirdiler.

Garb Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Arşiv No. : 6-2219

Klasör No. : 910

Dosya No. : 6

Fihrist No. : 15

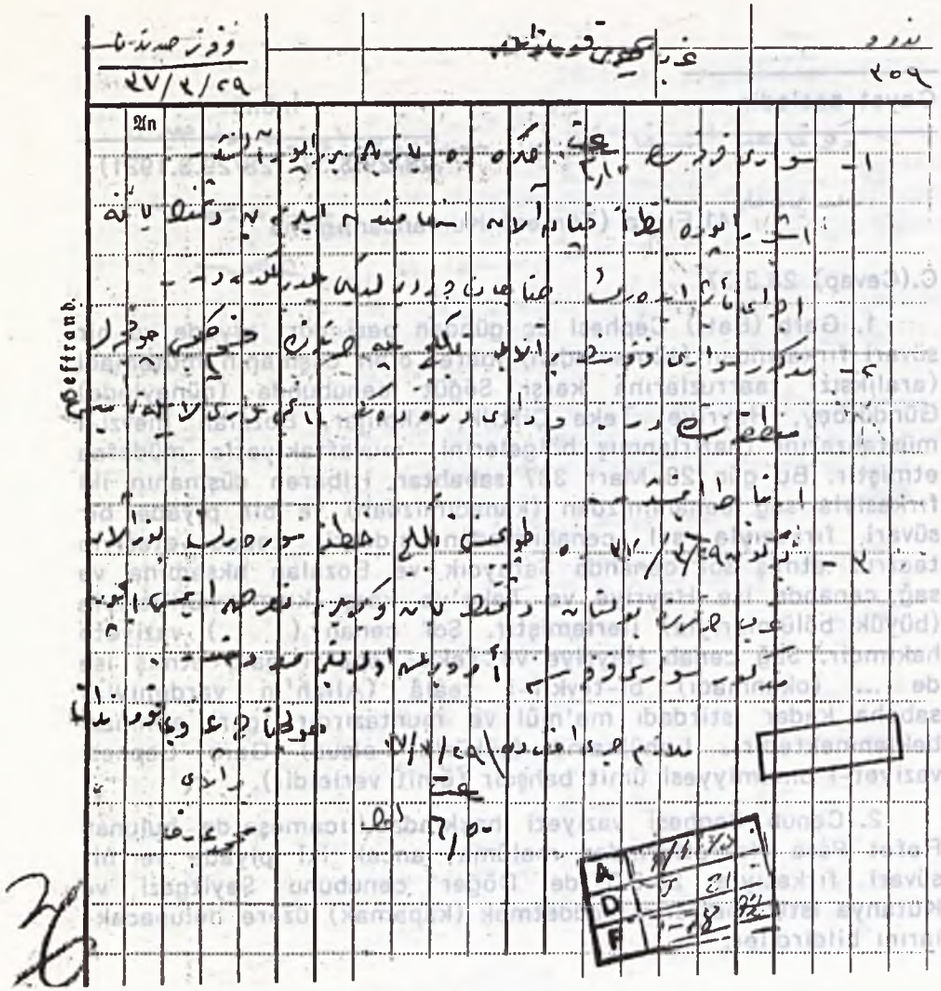

Numro : 359 Fırka tarassudundan(Tümen gözleminden)

29.3.37 (29.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

1. Süvari fırkasından saat 2.15 sonrada (14.15) yazılı bir rapor alınmıştır.

İşbu rapora nazaran Kapanalan istikametinden ilerleyen düşmanın yanına icra-i tesir ederek zayiat verdirildiği bildirilmektedir.

2. Mezkûr (adı geçen) süvari fırkasının bir alayı Tilkiç Tepe sırtlarında, kısm-ı küllîsi (büyük bölümü) Çokçalar mıntıkasındadır ve Darı Dere'deki 14 ncü Süvari Alayı'yla tesis-i irtibat etmiştir (bağlantı kurmuştur).

3. Bu gün 29.3.37'de topçusunu Tilkiç hattına sürerek Bozalan garb sırtlarında bulunan düşmanın yan ve gerilerine taarruz etmesi için meskûr süvari fırkasına emir verilmiş olduğu maruzdur.

Mülâzım Hayri Efendi'den
29.3.37 Sol Cenah (Kanat) Grubu Kumandanı
Saat 6.50 evvel (06.50) Miralay(Albay) Mehmet Arif

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-78

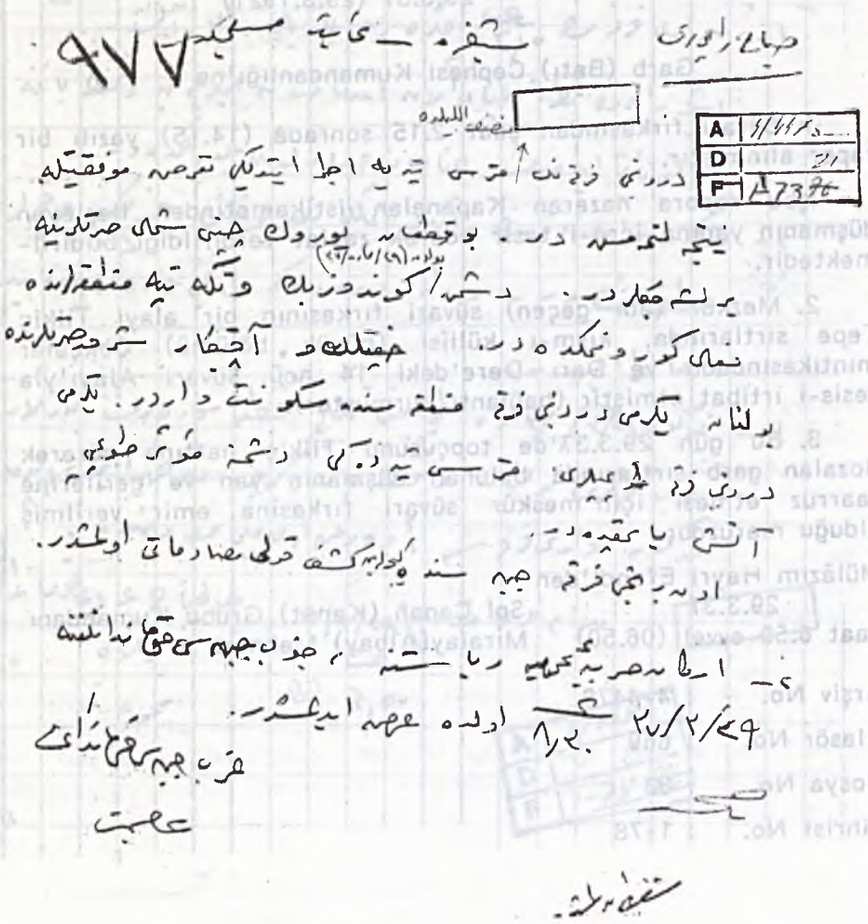

Sabah raporu Şifre gayet müstaceldir(çok aceledir).

1. Dördüncü Fırka'nın nısf-ül-leylde (geceyarısında) Metris Tepe'ye icra ettiği (yaptığı) taarruz muvaffakiyyetle neticelenmemiştir. Bu kıtaât Yörük Çepni şimal (kuzey) sırtlarına yerleşeceklerdir. Düşman bu gün 29 Mart 37 (29 Mart 1921) Gündüzbey ve Teke Tepe mıntıkalarında faal görünmektedir. Çiftlik ve Akpınar şark (doğu) sırtlarında bulunan Yirmi Dördüncü Fırka mıntıkasında sükûnet vardır. Yirmi Dördüncü Fırka Topçuları Metris Tepe'deki düşmana müessir (etkili) topçu ateşi yapmaktadır.

On Birinci Fırka Cephesi'nde geceleyin keşif kolu müsadematı (çarpışması) olmuştur.

2. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na 29.3.37'de saat 8.30 evvelde (08.30) arz edilmiştir.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Şifre edilmiştir.

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-73

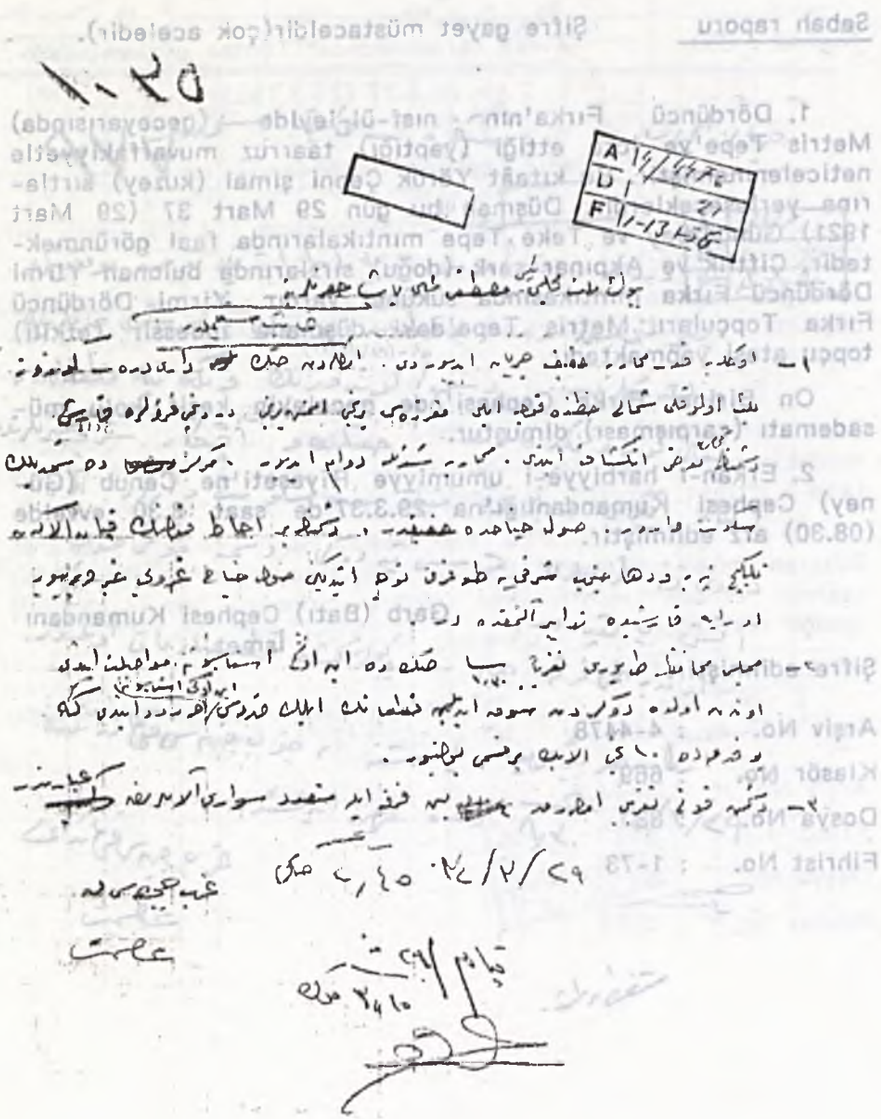

Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal
Paşa Hazretlerine

Gayet müstaceldir(çok aceledir).
1035

1. Öğleye kadar muharebe hafif cereyan ediyordu. Öğleden sonra Darıdere-Gündüzbey-Oluklu şimali (kuzeyi) hattında Kocaeli Müfrezesi Birinci, Altmış Birinci, Dördüncü Fırkalara (Tümenlere) karşı düşmanın umumî taarruzu inkişaf etti (ortaya çıktı). Muharebe şiddetle devam ediyor. Merkezde şimdilik sükûnet vardır. Sol cenahda (kanatta) hafifdir. Düşmanın bir ihata (çevirme) kolunun Kapanalan'dan, Tilki Tepe'ye ve daha cenub-ı şarkiyye (güneydoğuya) doğru teveccüh ettiğini (yöneldiğini) Sol Cenah Grubu haber veriyor, oraya karşı da tedâbir alınmaktadır.

2. Meclis Muhafız Taburu takriben saat 1.30 sonrada (13.30) İnönü İstasyonu'na muvasalat etti (ulaştı). Ondan evvelde Döğer'den sevk edilen kıtaâtın ilk kademesi İnönü İstasyonu'na vürûd etti (geldi) ki bu fırkada 10 ncu Alay'ın bir kısmı bulunuyor.

3. Düşman kuvveti takribî olarak beş fırka ile müteaddid (birkaç) süvari alaylarından ibarettir.

29.3.37 (29.3.1921) saat 2.45 sonra (14.45)

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Kapadım 29 minh (De)
3.15 sonra (15.15)
İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-13

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne Şifre
(Genelkurmay Başkanlığı'na)
Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na

İnönü

29.3.337(29.3.1921)

Gayet müstaceldir (çok aceledir).
4.30 sonra (16.30) vaziyetidir.

1. Sağ cenah(kanat) tarafında Darı Dere (Gündüzbey) mıntıkasında sükûnet avdet etmiştir (vardır). Düşmanın tevakkuf ettiği (durduğu) anlaşılıyor, ise de tafsilât alınmadı. Elmacık Deresi şimalinde (kuzeyinde) 61 ve 1 nci Fırkaların (Tümenlerin) dahil cenahlarına taarruz eden düşman kıtaâtı telefâta uğratılarak kısmen ricat (geri çekilmeye) kısmen tevakkufa (durmaya) mecbur edilmiştir. Dördüncü Fırka cephesinde de düşman müessir (etkili) ateşlerimiz karşısında ilerlememiştir. Gündüzbey mıntıkasından başka yalnız Metris Tepe mıntıkasına taarruz eden düşman bir fırka kabul olunabilir.

2. Çiftlik ve Akpınar mıntıkasında düşman teşebbüsü yoktur.

3. Düşmanın takriben bir alay piyade bir cebel (dağ) bataryası ve kuvveti gayr-i malûm (bilinmeyen) süvari kuvvetleri karşısında Üçüncü Süvari Fırkası (Darı Dere hizalarına kadar) çekilmiş ise de vaziyeti hakkında henüz malûmat alınmamıştır. On Birinci Fırka'nın sol cenahına bir buçuk kilometre kadar takarrüb eden (yaklaşan) bu düşman ateşlerimizle tevkif ve (Bozalan) garb(batı) sırtlarına çekilmeye icbar edilmiştir (zorlanmıştır). Sol cenah Yüz Yetmiş Beşinci Alay ve bur kudretli cebel bataryasıyla da takviye edilen saat 4.30 sonrada umumiyetle sol cenah mıntıkasında da sükûnet vardır. Haritada olmayan (Darı Dere) Çokçalar'ın takriben iki kilometre şimalindedir.

4. Bu gün muhaberatda düşman hiçbir yerde arazi kazanamadı.

5. Beşinci Kafkas Kumandanı Cemil Cahid Bey Meclis Muhafız Taburları ve Onuncu Piyade Alayı Poyra'dadır. Birinci Hücum Oluklu'ya alındı.

Belge No. : 2336

6. İşbu rapor Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) ve Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı'na 29.3.37 saat 5 sonrada (17.00) yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Kapadım 29 minh (De)
6.10 sonra (18.10)
İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-64

Belge No. : 2337

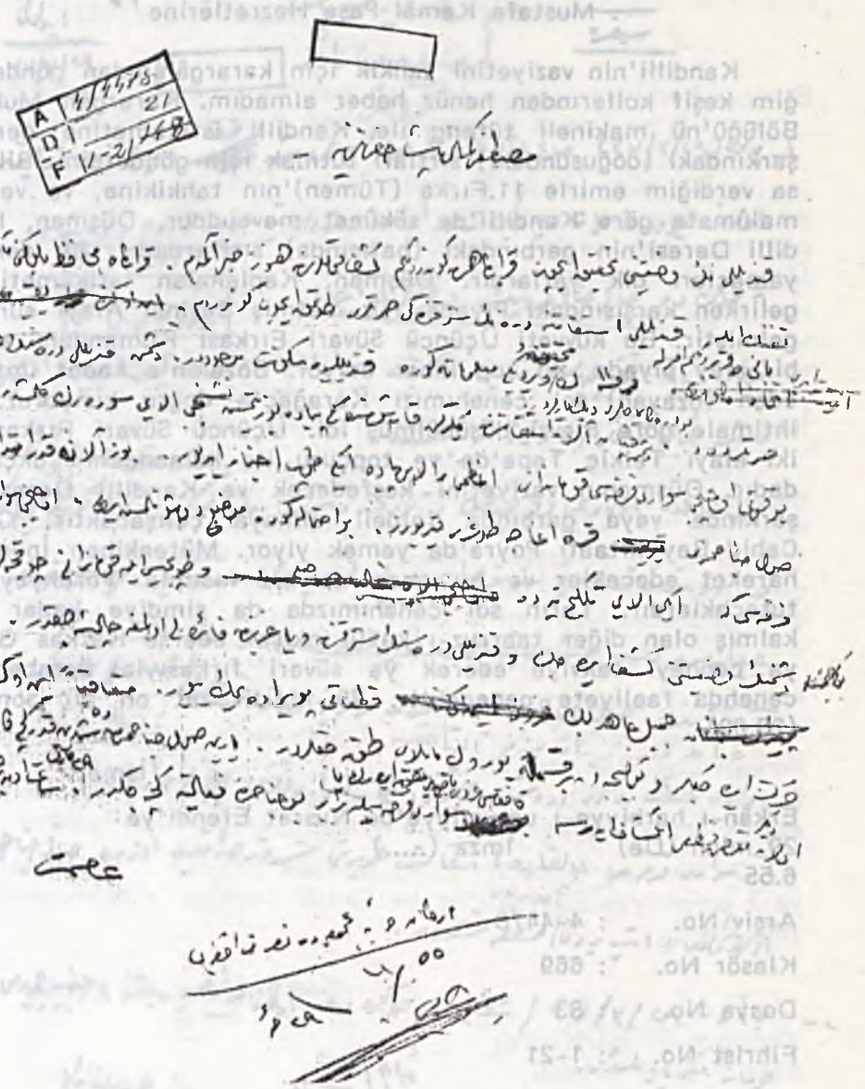

Belge No. : 2337

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Kandilli'nin vaziyetini tahkik için karargâhımdan gönderdiğim keşif kollarından henüz haber almadım. Karargâh Muhafız Bölüğü'nü makineli tüfeng ile Kandilli istikametine derenin şarkındaki (doğusundaki) sırtları tutmak için gönderdim. Bilhassa verdiğim emirle 11.Fırka (Tümen)'nın tahkikine, ve verdiği malûmata göre Kandilli'de sükûnet mevcuddur. Düşman, Kandilli Deresi'nin garbındaki (batısında) sırtlardadır. Bu derenin yamaçları dik yarlardır. Düşman, Kaplanalan istikametinden gelirken karşısındaki Piyade Yüz Yetmiş Beşinci Alayı sürerek gelmiştir. Bu kuvveti Üçüncü Süvari Fırkası Kumandanı azami bir alay piyade, iki top ihbar ediyor. Bozalan'a kadar imtidad eden (uzayan) sol cenahımızı Karağaç'a doğru kırıyoruz. Bu ihtimale göre mevzi düşünülmüş idi. Üçüncü Süvari Fırkası ki iki alayı Telkiç Tepe'de ve topçusu ile kumandanı Çokçalar'dadır. Düşmanın vaziyetini keşfedecek ve Kandilli Deresi'nin şarkında veya garbında faideli olmaya çalışacaktır. Cemil Cahid Bey kıtaâtı Poyra'da yemek yiyor. Müteakiben İnönü'ne hareket edecekler ve bu gece de bir kısımla Yörükyayla'yı tutacaklardır. Yarın sol cenahımızda da şimdiye kadar geç kalmış olan diğer taarruz-ı kat'î inkişaf ederse Kafkas Grubu ya cepheyi takviye ederek ya süvari fırkasıyla beraber bu cenahda faaliyete geçecektir. 29 Mart saat on bir sonrada (23.00).

İsmet

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye'de Nusret Efendi'ye
29 minh (De) İmza (.....)
6.55

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-21

Belge No. : 2338

Belge No. : 2338

Şifre

İnönü

29.3.37 (29.3.1921)

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı')na

1. Bu gün (29.3.37) Sağ Cenah (Kanat) Grubu'nun sol kısmına taarruz eden düşman kuvveti üç alay kadar tahmin olunmuş, çok zayiat verdiği tarassud edilmiş (gözlenmiş) ve Metris Tepe cenubuna (güneyine) ilerleyememiştir,

6 sonrada (18.00) Sağ Cenah Grubu'nun vaziyeti iyi idi.

Merkezde; 24. Fırka (Tümen) cephesinde şayan-ı ehemmiyet (kayda değer) bir şey olmamış, Metris Tepe'den ilerlemek isteyen düşmana topçu ateşleriyle yandan tesir yapılmıştır.

Sol cenahda; On Birinci Fırka cephesinde bir alay kadar düşman piyadesi 5.30 sonradan (17.30) itibaren tekrar Bozalan Köyü'nün üç kilometre kadar cenubundaki tarassud tepesine taarruz etmiş ve orada bulunan 175 nci Alay'ı mevziilerinden çıkarmıştır ve alay dağılmıştır. 11. Fırka'nın sol cenahı Kandilli garb (batı) sırtlarına doğru kırılmıştır.

Sabaha kadar tertibat-ı lâzıme (gerekli önlemler) alınacaktır.

14 ncü Süvari Alayı Darı Dere şark sırtlarında 3.Süvari Fırkası Çokçalar ve (Tilkiç Tepe) civarındadır. 1.Süvari Fırkası Çalkara istikamet-i umumiyyesini setr (kapamak) ve tarassud etmek üzere sağ cenahta İtburnu Ahırköy mıntıkasındadır.

2. Bu ropar 29.3.37, 11.45 sonrada (23.45) Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne ve Cenub Cephesi Kumandanlığı'na yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Kapadım 30 minh (De)
Saat 1 evvel (01.00)
İmza

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 669

Dosya No. : 83

Fihrist No. : 1-63

Belge No. : 2339

Belge No. : 2339

Harb telgrafıdır Erkân-ı harbiyye-i umûmiyye (Genelkurmay)

30.3.37 (30.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

1. Kocaeli Kumandanı Miralay (Albay) Halid Bey, İnönü mevziinde mecrûh (yaralı) olduğundan Sakarya'da teşekkül etmekte olan Kolordu Kumandanlığı'na Miralay Kâzım Bey tayin edilmiştir. Mîr-i-mûmâ-ileyh (adı geçen kişi) sürat-i mümküne ile (en kısa zamanda) şimdilik Düzce'ye gidecek ve oradan Kocaeli Kumandanlığı emrindeki kıtaâtla beraber Akçeaşehir üzerinden emrine girecek olan alayların dahi kumandasını der-uhde edecektir (üstüne alacaktır).

2. Zata mahsus olarak Miralay Kâzım Bey'e Kocaeli Kumandanlığı Vekâleti'ne ve berây-ı malûmat (bilgi için) Garb Cephesi Kumandanlığı'na yazılmıştır.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reis Vekili
Fevzi

Açtım/31 minh (De)
saat 3.05 evvel (03.05)
İmza (Bahri)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 670

Dosya No. : 84

Fihrist No. : 72

Belge No. : 2340

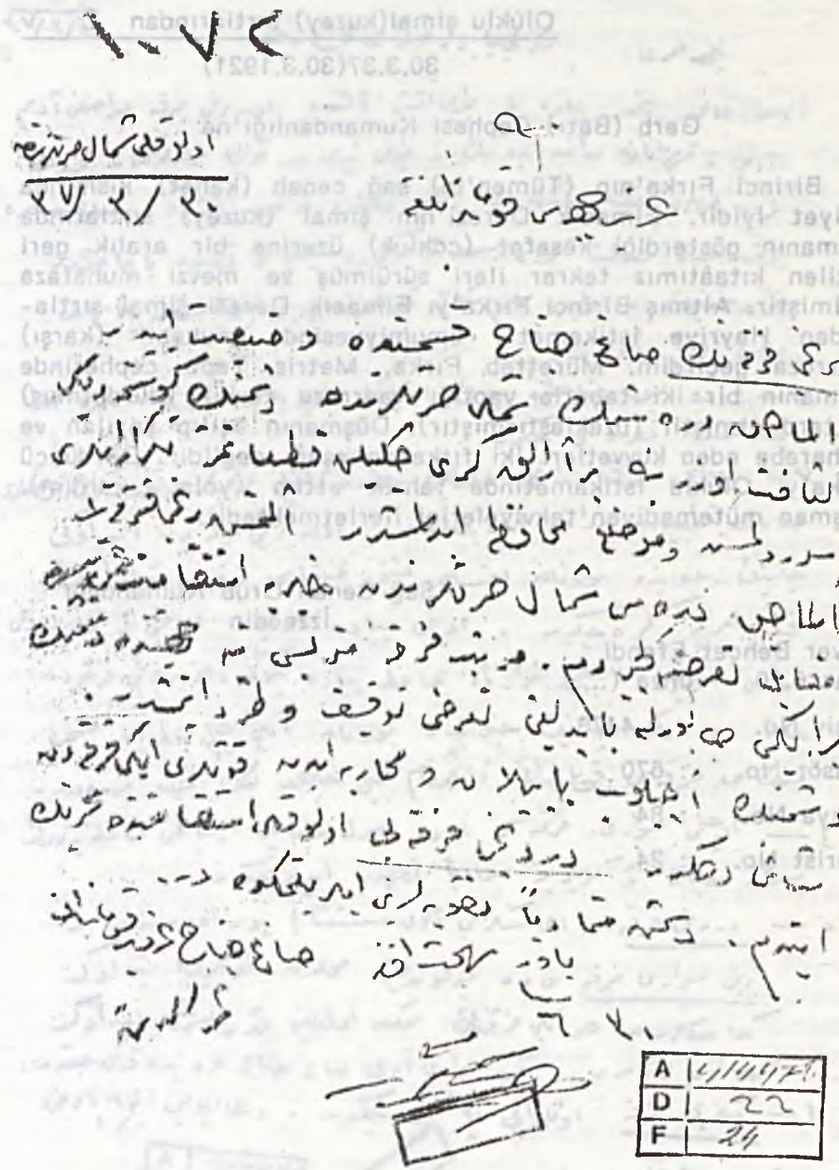

Belge No. : 2340

Oluklu şimal(kuzey) sırtlarından

30.3.37(30.3.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

Birinci Fırka'nın (Tümen'in) sağ cenah (kanat) kısmında vaziyet iyidir. Elmacık Deresi'nin şimal (kuzey) sırtlarında düşmanın gösterdiği kesafet (çokluk) üzerine bir aralık geri çekilen kıtaâtımız tekrar ileri sürülmüş ve mevzi muhafaza edilmiştir. Altmış Birinci Fırka'yı Elmacık Deresi şimal sırtlarından Hayriye istikamet-i umumiyyesinde mukabil (karşı) taarruza geçirdim. Müretteb Fırka, Metris Tepe cephesinde düşmanın bir iki taburla yaptığı taarruzu tevkif (durdurmuş) ve tard etmiştir (uzaklaştırmıştır). Düşmanın açılıp yayılan ve muharebe eden kuvvetleri iki fırkadan aşağı değildir. Dördüncü Fırka'yı Oluklu istikametinde tahrîk ettim (yola çıkardım). Düşman mütemadiyen takviyelerini ilerletmektedir.

Sağ Cenah Grub Kumandanı
İzzeddin

Yaver Behçet Efendi
Saat 6.30 İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 670

Dosya No. : 84

Fihrist No. : 24

Belge No. : 2341

ایشارت
٣٠/٣/٣

سکزنجی پیاده فرقه‌سی قومانده‌سنه

جهت امری :

١ — فاتحه بیمه پیاده و طوپچی آتشی آلتنده اولدیغی فرقه مواصلت آدیم آدم و تورکانانه مدافعه ایده‌رك و طوپچی تیپی — قوالچی فرقه‌لری — قندیللی فرقه‌لری حفظه جکیدرك دشمن بوحفظه توقیف ایتمشدر . صاغ جناحده دشمن جدی فعالیت کوستره‌رك و مرکزده هیچ بر تعرضه یاپامامشدر . بو وضعیتك اجرای مهم متعاقب تعرضلرله بر نتیجهٔ قطعیه ایله نهایت بولمسی قویاً مأمولدر .

٢ — اردو صول جناحنده بیوك احتیاطك طوپلاندیغی و ٦١ نجی فرقه صول جناحنده تعرضه کیره جکدر .

٣ — ١١ نجی فرقه داخل اولدیغی حالده تاسیل فرقه‌لر بولوندقلری موضعلری صورت قطعیه‌ده مدافعه ایده جکلردر . اولدیغی فرقه‌نك ایپه اوکی جهتنك جنوبنده بولونان اقسام بشنجی قفقاسی فرقه‌سی قوماندانلغی تحت امریه کیره جکدر . اوننجی پیاده آلای ، اوننجی و اولدیغی دردنجی سواری آلایلری ، جهت قرارگاه محافظ پیاده بولدیغی اولدیغی فرقه‌ده حالا ایپه اوکی جهتنك جنوبنده بولونان آلای جبل دیریسی بشنجی قفقاسی فرقه‌سی قوماندانلغی قوماندهسی جبل جاهد بك تحت امرنده‌در .

٤ — اوننجی سواری فرقه‌سی اردو صول جناحنه ایتیالمق محافظه ایده‌رك دشمن جناح و کریه‌سنه متمادیاً تعرضه ایده جکدر .

٥ — دردنجی فرقه (الای سکزنجی آلای — ستنا) یوبرا اوزرنده و یکی سواری فرقه‌سی ده بولوندقلری محلده طوغریدن ایپه اوکنه کله جکلردر . هر آلای فرقه‌سی محلنه اولدیغی قدر سرعتله ایپه اوکنه کله‌لری لازمدر . بشنجی سواری آلای صاغ جناح غروبنده قاله جقدر .

٦ — سکزنجی فرقه اوتدیغی یه کله جکدر . دها اولمیه اوله بالاخره امر ویریله جکدر .

Cephe emri İnönü

30.3.37(30.3.1921)

Sekizinci Piyade Fırkası (Tümeni) Kumandanlığı'na

1. Faik (üstün) düşman piyade ve topçu ateşi altında On Birinci Fırka mevâziini (mevzilerini) adım adım ve kahramân-âne (kahramanca) müdafaa ederek ve Topçu Tepesi-Kovalca şark (doğu) sırtları-Kandiili şark sırtları hattına çekilerek düşmanı bu hatta tevkif etmiştir (durdurmuştur). Sağ cenahda (kanatta) düşman ciddî faaliyet göstermemiş ve merkezde hiçbir tazyik yapmamıştır. Bu vaziyetin icrası musammem mukabil (kesin karşı) taarruzumuzla lehimize neticei kat'iyye ile (kesin sonuçla) nihayet bulması kaviyyen me'mûldur (ümit edilmektedir).

2. Ordu sol cenahında büyük ihtiyatlar toplayacak ve 31 Mart'ta sol cenahından taarruza geçecektir.

3. 11 nci Fırka dahil olduğu halde tekmil (bütün) fırkalar bulundukları mevzileri suret-i kat'iyyede (kesin olarak) müdafaa edeceklerdir. On Birinci Fırka'dan İnönü Çayı'nın cenubunda (güneyinde) bulunan aksam Beşinci Kafkas Fırkası Kumandanı'nın taht-ı emrine (emri altına) girecektir. Onuncu Piyade Alayı, Onuncu ve On Dördüncü Süvari Alayları, Cephe Karargâh Muhafız Piyade Bölüğü, On Birinci Fırka'dan halen İnönü Çayı' nın cenubunda bulunan iki cebel bataryası Beşinci Kafkas Fırkası Kumandanı Kaymakam (Yarbay) Cemil Cahid Bey'in taht-ı emrindedir.

4. Üçüncü Süvari Fırkası ordu sol cenahıyla irtibatını muhafaza ederek düşman cenah ve gerilerine mütemadiyen taarruz edecektir.

5. Dördüncü Fırka "Elli Sekizinci Alay müstesna" Poyra üzerinden ve Birinci Süvari Fırkası da bulunduğu mahalden doğruca İnönü'ne geleceklerdir. Her iki fırkanın mümkün olduğu kadar süratle İnönü'ne gelmeleri lâzımdır. Beşinci Süvari Alayı Sağ Cenah Grubu'nda kalacaktır.

6. Sekizinci Fırka Otlubalı'ya gelecektir. Daha ilerisi için bilahare (sonradan) emir verilecektir.

Madde 7. Yirmi Dördüncü Fırka ve sol cenâh/İnönü İstasyonu'ndan sağ cenâh Çukurhisar İstasyonu'ndan cephane ve me-

Belge No. : 2341

vâdd-ı iaşe (yiyecek maddeleri) alacaklardır. İnönü İstasyonu'ndan iaşe ve cephane ikmali mümkün olmazsa o zaman İnönü-Poyra yolunun şimendüfer hattını kat' ettiği (kestiği) mahaldeki beklemede erzak ve cephane vagonları bulundurulacak ve buradan tevzi olunacaktır (dağıtılacaktır). Ankara'dan mikdar-ı kâfi (yeterli miktarda) Alman piyade cephanesi gönderilmiştir. Vürûduna intizar edilmektedir (gelmesi beklenmektedir).

8. Sağ Cenah Grubu K.(Kumandanı) 11, 4, 24, 8, 5 nci Piyade 3 ve 1 nci Süvari Fırkalarına 30.3.37 saat 2.30 sonrada (14.30) yazıldı.

Garb Cephesi Kumandanı

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 670

Dosya No. : 84

Fihrist No. : 65, 65-1

Belge No. : 2342

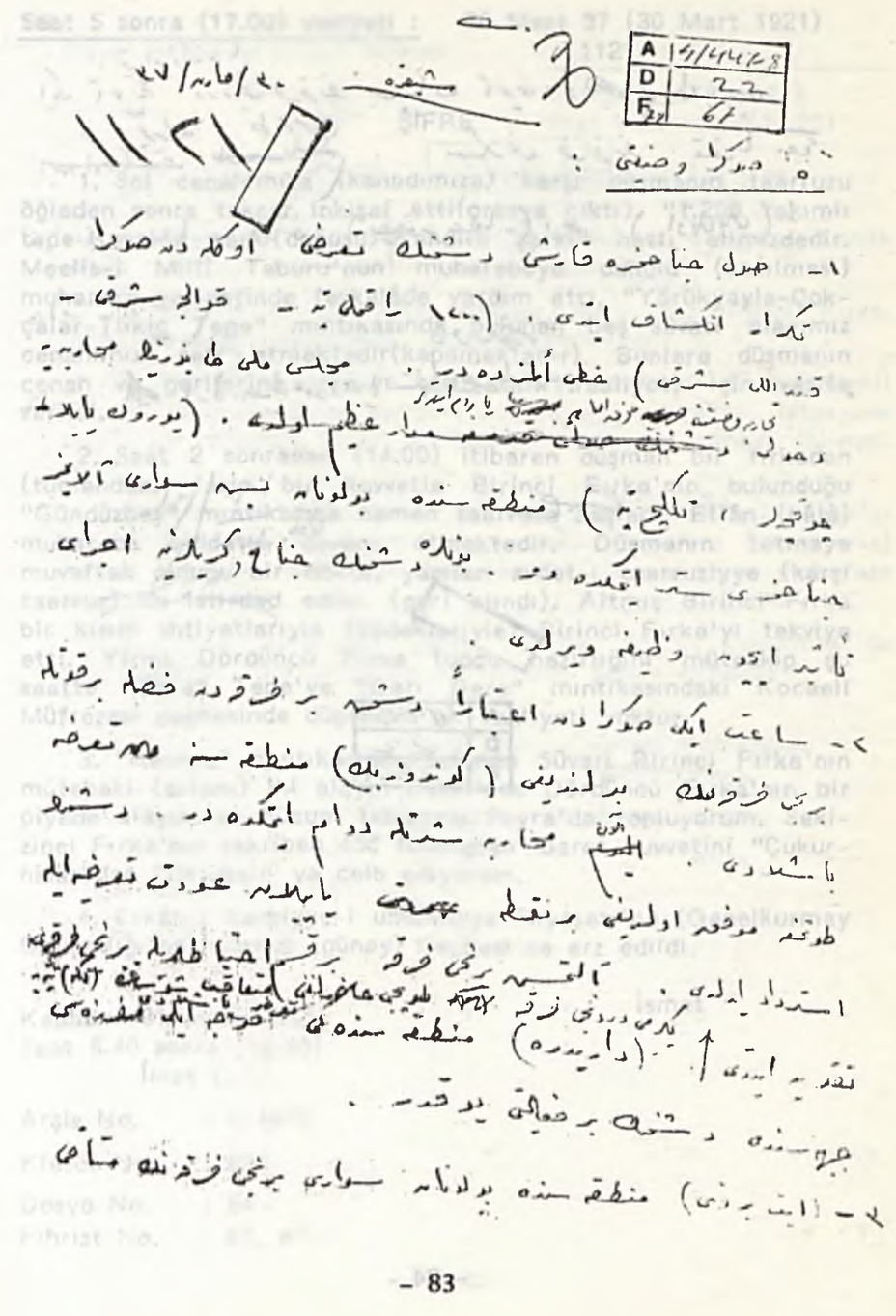

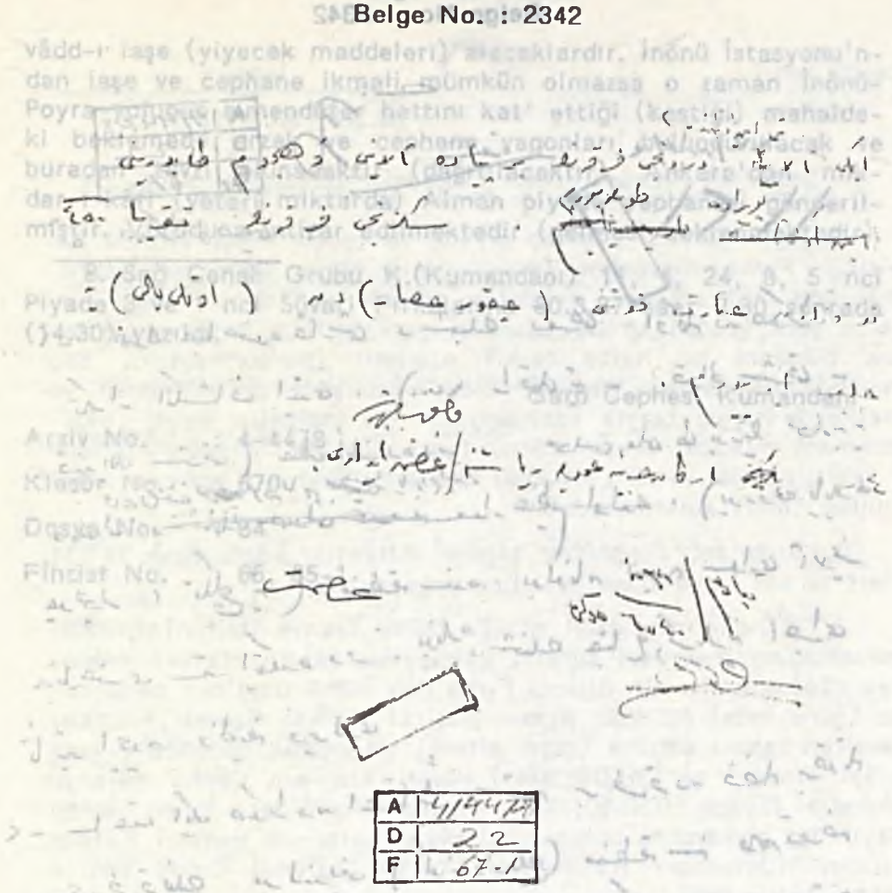

Saat 5 sonra (17.00) vaziyeti : 30 Mart 37 (30 Mart 1921)
1121

ŞİFRE

1. Sol cenahımıza (kanadımıza) karşı düşmanın taarruzu öğleden sonra tekrar inkişaf etti(ortaya çıktı). "1.200 rakımlı tepe-Kovalca şarkî(doğusu)-Kandilli şarkî" hattı elimizdedir. Meclis-i Millî Taburu'nun muharebeye duhulü (katılması) muharebe vaziyetinde fevkalâde yardım etti. "Yörükyayla-Çokçalar-Tilkiç Tepe" mıntıkasında bulunan beş süvari alayımız cenahımızı setr etmektedir(kapamaktadır). Bunlara düşmanın cenah ve gerilerine icra-yı tesir(etkili faaliyet) için vazife verildi.

2. Saat 2 sonradan (14.00) itibaren düşman bir fırkadan (tümenden) fazla bir kuvvetle Birinci Fırka'nın bulunduğu "Gündüzbey" mıntıkasına hemen taarruza başladı. El'ân (hâlâ) muharebe şiddetle devam etmektedir. Düşmanın tutmaya muvaffak olduğu bir nokta, yapılan avdet-i taarruziyye (karşı taarruz) ile istirdad edildi (geri alındı). Altmış Birinci Fırka bir kısım ihtiyatlarıyla (yedekleriyle) Birinci Fırka'yı takviye etti. Yirmi Dördüncü Fırka topçu hazırlığını müteakip şu saatte "Teke" Tepe'ye "Darı Dere" mıntıkasındaki Kocaeli Müfrezesi cephesinde düşmanın bir faaliyeti yoktur.

3. "İtburnu" mıntıkasında bulunan Süvari Birinci Fırka'nın mütebaki (artanı) iki alayın İnönü'nde Dördüncü Fırka'nın bir piyade alayını ve hücum taburunu Poyra'da topluyorum. Sekizinci Fırka'nın takrîben 450 tüfengten ibaret kuvvetini "Çukurhisar"dan "Otlubalı" ya celb ediyorum.

4. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na), Cenub (güney) Cephesi'ne arz edildi.

İsmet

Kapadım/31 minh (De)
Saat 6.40 sonra (18.40)
İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 670

Dosyo No. : 84

Fihrist No. : 67, 67-1

Gayet müstaceldir(çok aceledir).

323

İnönü

30.3.337 (30.3.1921)
Saat 8.20 sonra(20.20)

24.Fırka (Tümen) K.(Kumandanlığı'na)

1. Düşmanın Sağ Cenah (Kanat) Grubu aleyhine tevcih ettiği taarruz-ı kat'î (kesin taarruz) püskürtüldü.

2. Mevzilerini tahliyeye mecbur olan On Birinci Fırka, İnönü şarkında (doğusunda) toplanacaktır.

3. 24. Fırka İnönü İstasyonu şimalindeki (kuzeyindeki) Çeşme Dokuzyüz Tepe gerisine sol cenahı kıracaktır. İstasyona doğru bir düşman süvari bölüğünün ilerlemiş olması ihtimali vardır.

4. Birinci Süvari Fırkası şimdilik Çeşme Dokuzyüz Tepe'yi bir bölükle tutacak Kandilli şarkındaki mevâziyle (mevzilerle) irtibat peyda ederek İnönü'nü cenuba (güneye) karşı muhafaza edecektir.

5. Cephe karargâhı yarın sabaha doğru Çukurhisar'da bulunacaktır. Telefon ve telgraf irtibatı temin edilecektir.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Garb Cephesi Karargâhı'ndan Fehmi Efendi'den aldım.

İmza

Arşiv No. : 6-3685
Klasör No. : 907
Dosya No. : 71
Fihrist No. : 28

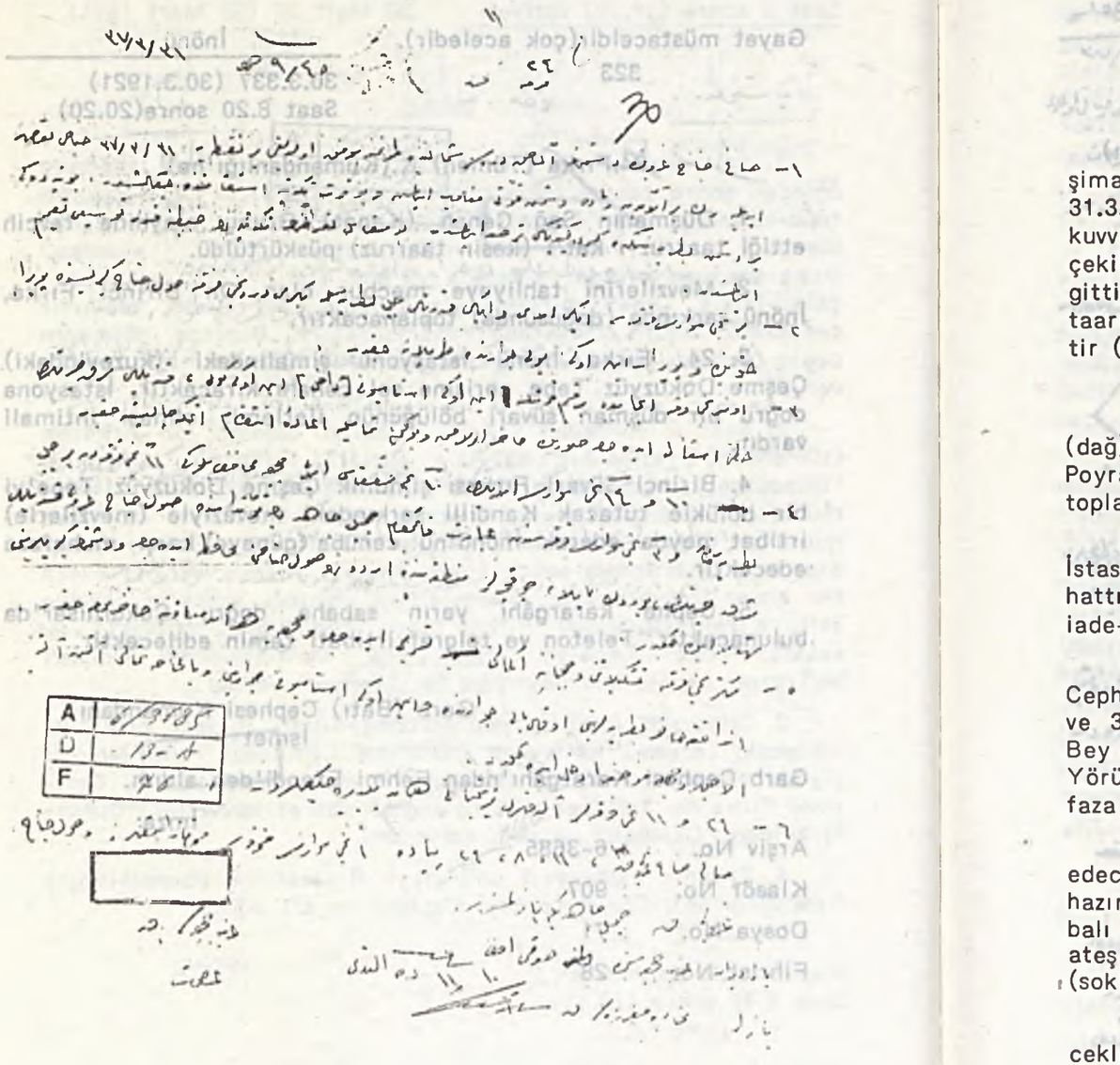

31.3.37(31.3.1921)

Saat 9.45 evvel(09.45)

24.Fırka (Tümen) K.Kumandanlığı'na

1. Sağ Cenah (Kanat) Grubu'nda düşmanın Elmacık Deresi şimalinde (kuzeyinde) tutmaya muvaffak olduğu bir noktaya 31.3.37 sabahı taarruz edilerek bir alaydan ziyade düşman kuvveti mağlûb edilmiş ve bu kuvvet Teke Tepe istikametinde çekilmiştir. Bu tepedeki bir düşman bataryasının da geri gittiği tarassud edilmiştir (gözlenmiştir). Bu mukabil (karşı) taarruzun Teke Tepe'nin zabtına kadar tevsii tasmim edilmiştir (genişletilmesi tasarlanmıştır).

2. Birinci Süvari Fırkası iki alay ve iki kudretli cebel (dağ) bataryasıyla Yirmi Dördüncü Fırka sol cenah gerisinde Poyra cenubunda (güneyinde) ve Poyra-İnönü yolu civarında toplanacaktır.

3. On Birinci Fırka icabında bir kısım kuvvetle İnönü İstasyonu "dahil" İnönü Köyü, Kandilli şark (doğu) sırtları hattını işgal edecek surette hazır olacak ve bu gün tamamıyla iade-i intikam etmeye çalışacaktır.

4. 10 ve 14 ncü Süvari Alayları 10 ncu Kafkas Alayı Cephe Muhafız Bölüğü 11 nci Fırka'dan bir cebel bataryasından ve 3 ncü Süvari Fırkası'ndan ibaret Kaymakam Cemil Cahid Bey kumandasında Sol Cenah Grubu Kandilli şark sırtından Yörükyayla, Çokçalar mıntıkasında ordunun sol cenahını muhafaza edecek ve düşmanın gerilerini tehdid edecektir.

5. Sekizinci Fırka teşkilâtını ve cephane ikmalini tesrî' edecek (hızlandıracak) ve cepheye her an muavenete (yardıma) hazır bulunacaktır. Endahta (atışa) hazır bataryalarını Oklubalı civarında ve İnönü İstasyonu civarını ve bilhassa şimalini ateş altına alacak vechle (şekilde) mevzie ithal edecektir (sokacaktır).

6. 24 ve 11 nci Fırkalar aldıkları tertibatı hemen bildireceklerdir.

Sağ Cenah Grub K.(Kumandanlığı'na) 11., 8., 24., Piyade 1 nci Süvari Fırkası Kumandanlıkları ve Sol Cenah Grubu K. Cemil Cahid Bey'e yazılmıştır.

Belge No. : 2344

Yazdıran Garb Cephesi'nde Sıdkı Efendi

Yazan Muharebe Müfrezesi K.

Saat 11.10'da alındı. İmza (Selâmi)

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Arşiv No. : 6-3685
Klasör No. : 907
Dosya No. : 71
Fihrist No. : 76

Belge No. : 2345

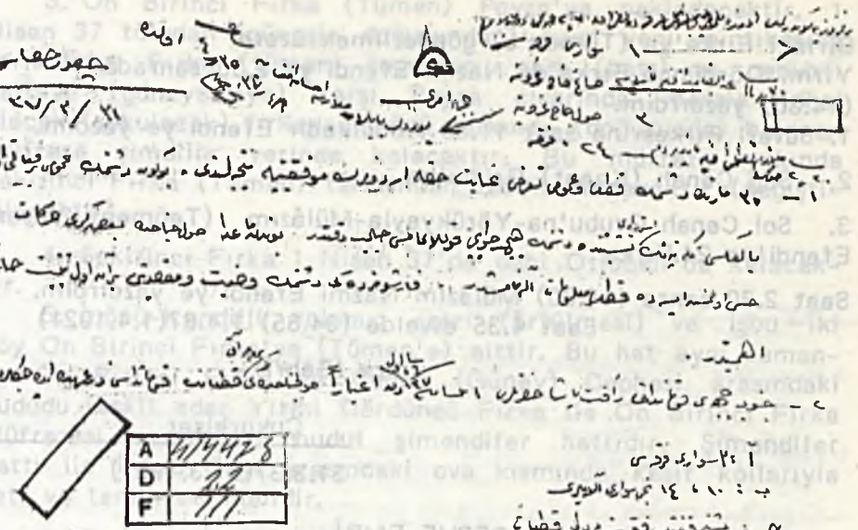

Birinci Fırka'ya (Tümen'e) gönderilmek üzere
Yirmi Dördüncü Fırka'da Nazmi Efendi'ye 2.30 sanrada (14.30) yazdırdım.
1. Süvari Fırkası'na saat 11.30 Abdülkadir Efendi'ye yazdım.

2. Sağ Cenah (Kanat) Grubu'na

3. Sol Cenah Grubu'na-Yörükyayla-Mülâzım (Teğmen) İhsan Efendi'ye 24.Fırka

Saat 2.30 sonra (14.30) Mülâzım Nazmi Efendi'ye yazdırdım.
Saat 4.35 evvelde (04.35) 1.4.37(1.4.1921)

İmza (Bahri)

Çukurhisar

31.3.37(31.3.1921)

CEPHE EMRİ

1. 30 Mart'ta düşmanın kat'î ve umumî taarruzu inayet-i hakkla (Allah'ın yardımıyla) ordumuzun muvaffakiyetiyle neticelendi. Bu gün düşmanın umumî bir faaliyeti olmadı. Bilakis Teke Tepe'nin istirdadı(geri alınması) teşebbüsünde düşmanın hiç topçu kullanmaması celb-i dikkattir(dikkat çekicidir). Bundan maada (başka) sol cenahta bazı geri harekât hissolunmuş ise de kat'î malumat alınamamıştır. Karşımızdaki düşmanın vaziyet ve maksadını bir an evvel tespit haiz-i ehemmiyettir (çok önemlidir).

2. Cenub (güney) Cephesi Kumandanı Refet Paşa Hazretleri 1 Nisan 37 saat 6 evvelden (06.00) itibaren sol cenahdaki ber-vech-i ati (aşağıdaki) kıtaâtın kumandasını der-uhte edeceklerdir(üzerine alacaklardır).

a. 3.Süvari Fırkası,

b. b. 10, 14 ncü Süvari Alayları,

c. Beşinci Kafkas Fırkası'na merbut (bağlı) kıtaâtı,

ç. Poyra cenubunda bulunan Birinci Süvari Fırkası da 1 Nisan 37 saat 8 evvelde (08.00) Yörükyayla'da bulunacak ve Cenub Cephesi Kumandanı Refet Paşa Hazretleri emrine girecektir.

3. On Birinci Fırka (Tümen) Poyra'ya nakledecektir. 1 Nisan 37 tuludan (güneşin doğuşundan) evvel yeni mıntıkasına varmalıdır. Fırka (tümen) topçuları, garb (batı) ve cenub-ı garbiye (güneybatıya) karşı Poyra civarında mevzie idhal olacak (sokulacak) fırkadan İnönü şarkında (doğusunda) bulunan müfreze şimdilik yerinde kalacaktır. Bu müfreze yakında Sekizinci Fırka (Tümen) tarafından tebdil olunacaktır (değiştirilecektir).

4. Sekizinci Fırka 1 Nisan 37'de dahi Otlubalı'da kalacaktır.

5. İnönü-Kandilli yolunun setri (örtülmesi) ve işbu iki köy On Birinci Fırka'ya (Tümen'e) aittir. Bu hat aynı zamanda On Birinci Fırka ve Cenub (Güney) Cephesi arasındaki hududu teşkil eder Yirmi Dördüncü Fırka ile On Birinci Fırka Müfrezesi arasındaki hudut şimendifer hattıdır. Şimendifer hattı ile İnönü Çayı arasındaki ova kısmında keşif kollarıyla setr ve temin edilmelidir.

6. On Birinci Fırka emrinde bulunan süvari bataryası 1 Nisan 37 öğleden evvel dokuzda Yörükyayla'da Cenub (Güney) Cephesi emrine girecektir.

7. 1 Nisan 37'de Sağ Cenah Grubu'ndaki süvariler ve Cenub Cephesi Süvari Kuvvetleri düşmanın yan ve gerilerine tesir edecekler düşman kuva-yı asliyesinin yan ve gerilerine tesir ederek düşman kuva-yı asliyesinin nerede bulunduklarını keşfedeceklerdir.

8. Sağ ve Sol Cenah Gruplarına 24, 11, 8 nci Piyade ve Birinci Süvari Fırkalarına 31.3.37 saat 11.30 sonrada (23.30) yazıldı. Sol Cenah Grubu Kumandanı bir suretini Refet Paşa Hazretlerine takdim edecektir.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

İhsan

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 670

Dosya No. : 84

Fihrist No. : 111

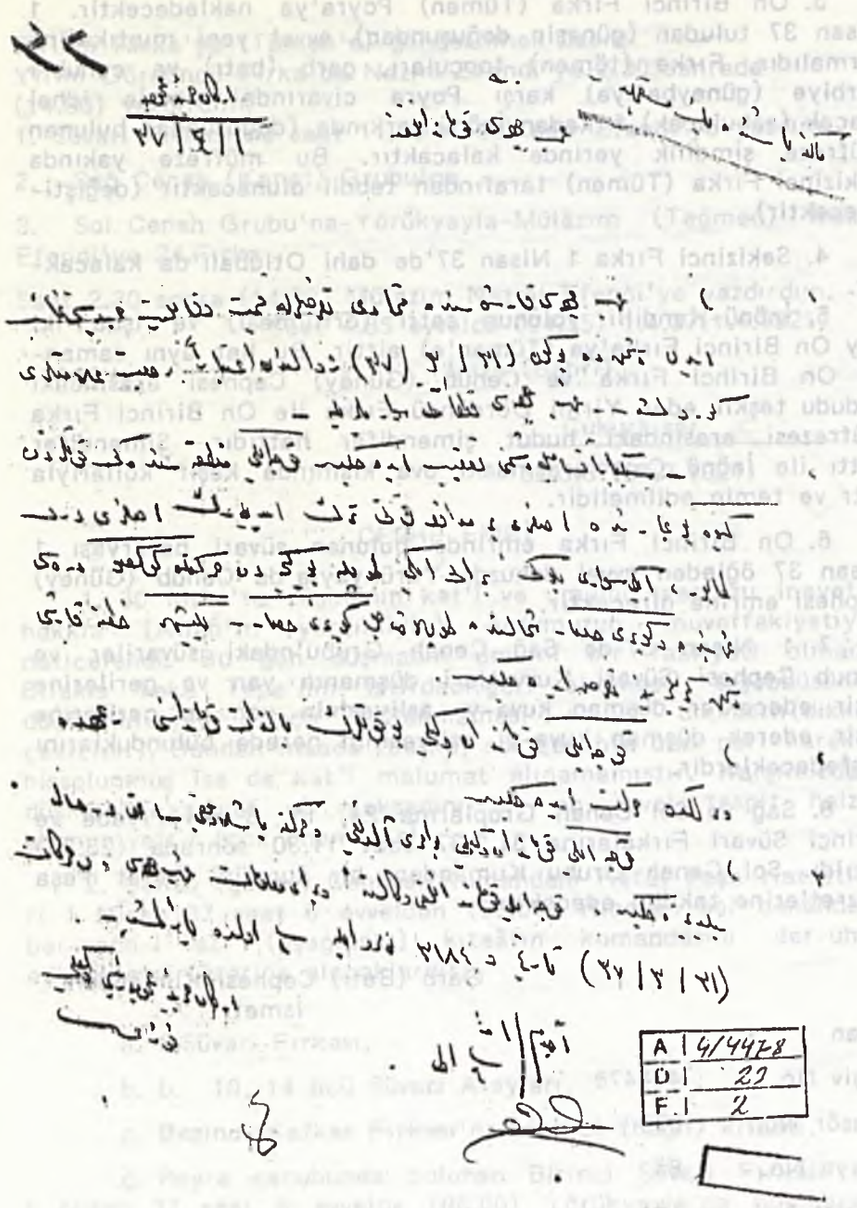

Makine başında pek müstaceldir(aceledir).

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye
(Genelkurmay)

1.4.37 (1.4.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

1. Garb Cephesi karşısında mütemadi taarruzlarla kıymet ve kabiliyet-i harbiyyesini gaib (kayıp) eden düşmanda bu gün 31.3.37(31.3.1921) zevalden (öğleden) itibaren ricat (geri çekilme alâmetleri görülmüştür. Garb Cephesi kıtaâtı süvarileriyle sebük-bâr aksamıyla (yükü hafif bölüklerle) düşmanı takib edecektir. Kocaeli mıntıkasındaki kuvvetlerden Geyve Boğazı'ndan asgarî bir müdafaa kuvveti terk ederek asgarî dört tabur, iki süvari bölüğü bir ilâ iki topla bu geceden hareketle Göksu Deresi garbında ve Köprühisar şimalinde (kuzeyinde) toplanacak Köprühisar-Yenişehir hattına karşı düşman gerilerine taarruz edecektir.

2. Kocaeli Kumandan Vekili bu kuvvetlerin bizzat kumandasını der-uhde (üstüne alacak) ve birlikte hareket edecektir.

3. Kocaeli Kumandan Vekili bu emri aldığı ve harekete başladığı saati derhal bildirecektir. Kocaeli Kumandanlığı Vekâleti'ne ve berây-i malûmat (bilgi için) Garb Cephesi K.(Kumandanlığı'na) harekeât 31.3.37 tarih ve 3184 numro ile saat 1 evvelde (01.00) yazılmıştır.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reisi
(Genelkurmay Başkanı) Vekili
Fevzi

Açtım/1 minh (De)
saat 4 evvel (04.00)
İmza

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 676

Dosya No. : 103

Fihrist No. : 2

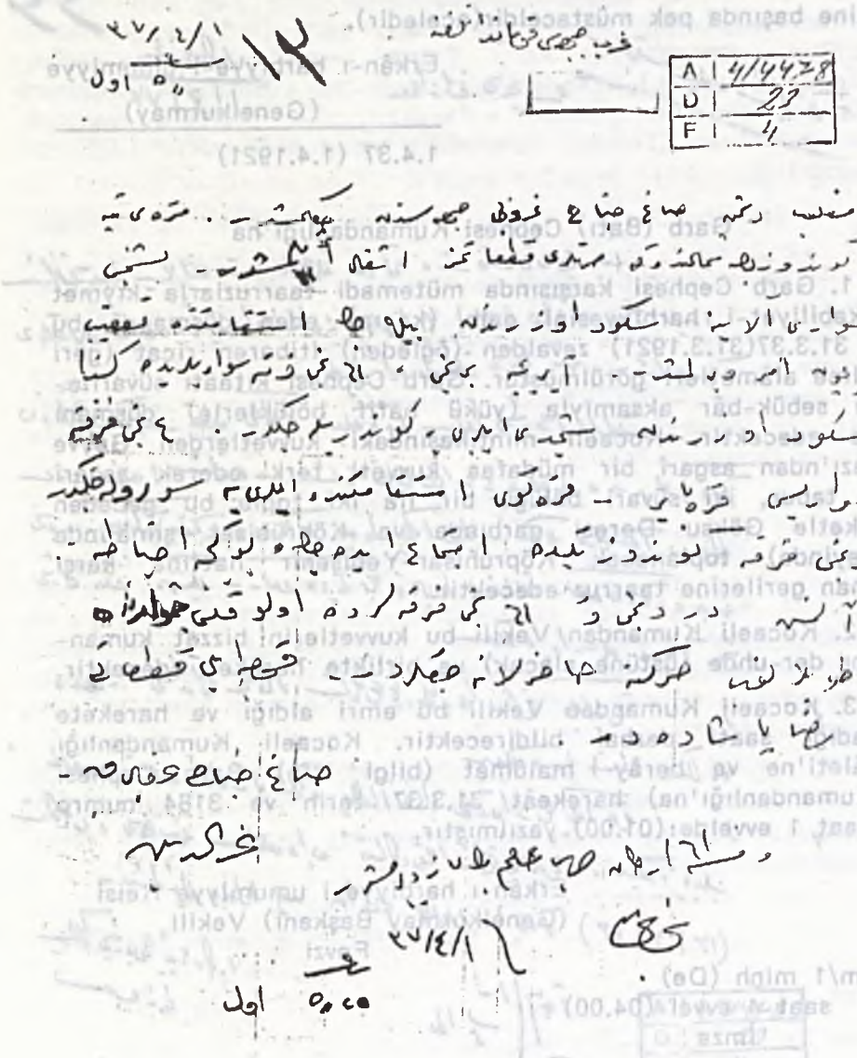

1.4.37 (1.4.1921)
Saat 5 evvel (05.00)
13

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

Mağlup düşman, Sağ Cenah (kanat) Grubu cephesinden çekilmiştir. Metris Tepe ve Gündüzbey şimalindeki (kuzeyindeki) sırtları kıtaâtımız işgal eylemiştir. Beşinci Süvari Alayı'na Söğüt üzerinden Bilecik istikametinde takip için emir verilmiştir. Ayrıca Birinci, 61 nci Fırka (Tümen) Süvarileri de keza Söğüt üzerinden şimdi ileriye gönderilecektir. 4 ncü Fırka Süvarisi Karabayır-Karaköy istikametinde ileriye sürülecektir. Birinci Fırka Gündüzbey'de içtima edecek (toplanacak) ve bu gece ihtiyata alınmış Dördüncü ve 61 nci Fırkalar da Oluklu civarında toplanıp harekete hazırlanacaklardır. Kocaeli kıtaâtı Rıza Paşa'dadır.

Sağ Cenah Grup K.(Kumandanı)
İzzeddin

61 nci Fırka
Erkân-ı harb (Kurmay) Asım
Bey yazdırmıştır.
İmza (Bahri)
1.4.37 saat 5.25 evvel (05.25)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 676

Dosya No. : 103

Fihrist No. : 4

A	41446
D	22
F	6

تنظیم ایدیلمکدر .

٦ - صاغجاق جنوب قوماندانلغنه ٤ ، ١١ ، ٨ نجی ماده نجی سواری فرقه‌سی قوماندانلغنه

بایلمه درحورت تشخیصاتی فرقه‌ی قوماندانی واسطه‌سیله جنوب جهتی قوماندانلغنه

رافت پاشا حضرتلری تقدیم ایلیشدر . ١ نیسان ٣٧ اول

وسائط نقلیه سواری فرقه‌سنه حوالیسنه و اول حوالیسنه ویرلمیشدر

جنوب جهتی قوماندانلغی

وسائط نقلیه سواری فرقه‌سنه اول

صاغجاق قوماندانلغنه اول

ملکت نقلیه امنیه اول

٨ اول

٩ اول

A	41446
D	22
F	6

Gayet aceledir.

Çukurhisar

1.4.37 (1.4.1921)
Saat 5.30

1. 31/1 Nisan 37 (31/1 Nisan 1921) gecesi Teke Tepe tarafımızdan işgal edilmiştir.

2. Düşmanın çekilmekte olması agleb-i ihtimaldir (büyük bir ihtimaldir).

3. Ordu, düşmanı evvel emirde süvari kuvvetleriyle takip ve yeni bir mevzide tutunmasına mani olacaklardır. Rast gelecek düşman düm-dârlarının (artçılarının) etrafından dolaşılarak kuvâ-yı asliyyesine kadar çatmalıdır. Sağ cenahdaki (kanatdaki) Süvari Beşinci Alayı'ndan maada fırkaların (başka tümenlerin) süvari bölükleri de takibe iştirak ettirilmelidir. Sağ cenah süvarilerine sebük-bâr (yükü hafif) bir bataryanın terfîki (katılması) münasib 11, 24. Fırka Süvari Bölükleri en kıdemli bölük kumandanının kumandasında olarak Bozöyük'e doğru ilerleyeceklerdir. Cenub (Güney) Cephesi Kumandanlığı emrindeki süvari fırkaları kısm-ı küllisiyle (büyük bölümüyle) Aksuteke, Sarıdağ, Nazifpaşa ve bir kısmıyla daha garbden İnegöl istikametinde düşmanı tazyik ve takib edeceklerdir.

4. Birinci Süvari Fırkası Süvari Bataryası Yörükyayla'ya gitmekten sarf-ı nazarla (vazgeçerek) İnönü'nden doğruca Karaağaç'a gidecek ve orada Cenub Cephesi emrine intizar edecektir (emrini bekleyecektir).

5. Piyade fırkaları 1 Nisan 37'de suret-i umumiyyede tevakkuf edecekler (umumî surette bekleyecekler) ve istirahat ve tanzim edileceklerdir.

6. Sağ Cenah Grubu Kumandanlığı'na 24, 11, 8 nci Piyade Birinci Süvari Fırkası Kumandanlıklarına yazılmış ve bir sureti Beşinci Kafkas Fırkası Kumandanlığı vasıtasıyla Cenub Cephesi Kumandanı Refet Paşa Hazretlerine takdim edilmiştir. 1 Nisan 37 saat 5.30 evvel (05.30) 11.Fırka, her süvari fırkasının çevrilmesi ve emrin suretinin verilmesi yazılmıştır.

İmza (....)

İmza (....)

11.Fırka Emir Zabiti
Osman Efendi'ye 1 Nisan 37

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

5. Fırka Sol Cenah Grubu
Emir Zabiti İhsan Efendi'ye /1 minh (De)
Saat 5.30 evvel (05.30)
İmza (.....)

24. Fırka mülhakı (Tümen'e sonradan katılan)
Nazmi Efendi'ye saat 6.20 evvel (06.20)
İmza (Bahri)

61. Fırka mülhakı Yüzbaşı Muharrem Efendi'ye
İmza (Bahri) saat 8.20 evvel (08.20)

8 nci Fırka İstihkâm Mülâzımı Enver Efendi'ye saat 9.50 evvel (09.50)
İmza (Bahri)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 676

Dosya No. : 103

Fihrist No. : 6, 6-1

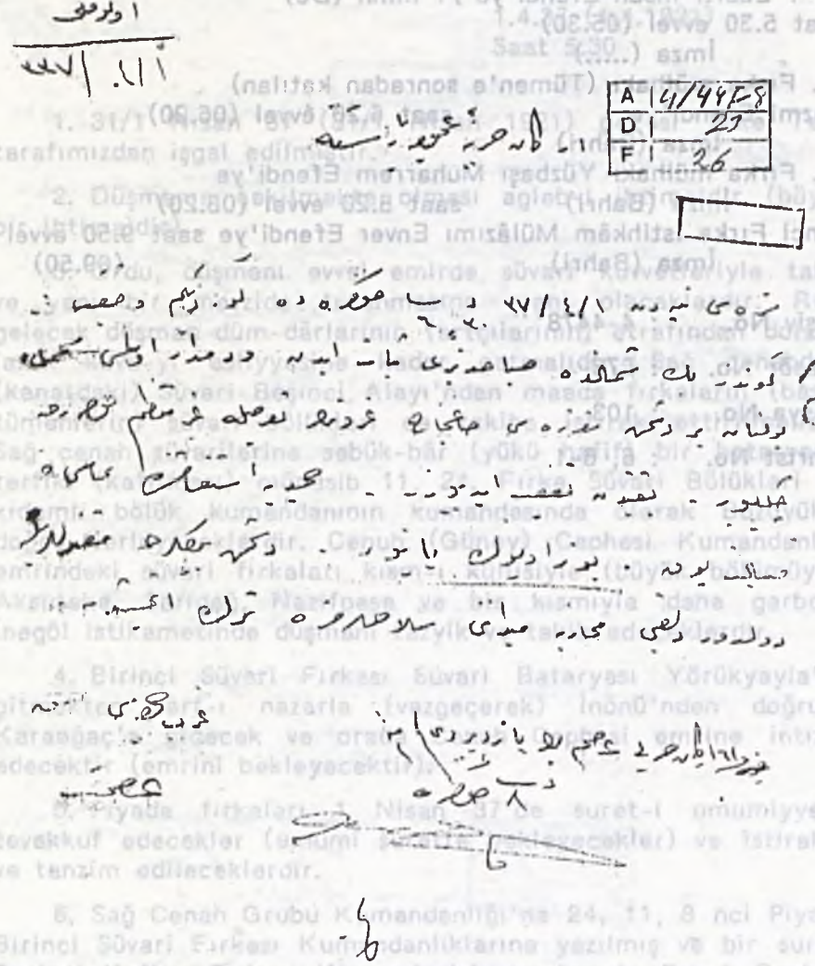

Oluklu

1.4.37 (1.4.1921)

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne
(Genelkurmay Başkanlığı'na)

Metris Tepe'den 1.4.37 saat 6.30 sonrada (18.30) gördüğüm vaziyet: Gündüzbey şimalinde (kuzeyinde) sabahtan beri sebat eden ve düm-dâr (artçı) olması muhtemel bulunan bir düşman müfrezesi Sağ Cenah (kanat) Grubu'nun taarruzuyla gayr-ı muntazam olarak çekiliyor. Yakından takib ediyoruz. Hamidiye istikametinde temas ve faaliyet yok. Bozöyük yanıyor. Düşman binlerce maktulleriyle (ölüleriyle) doldurduğu muharebe meydanını silâhlarımıza terk etmiştir.

Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

61.Fırka (Tümen) Erkân-ı harbî (Kurmay) Asım Bey yazdırdı. Saat 8 sonra (20.00) /1 minh (De)
İmza (.....)

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 676

Dosya No. : 103

Fihrist No. : 26

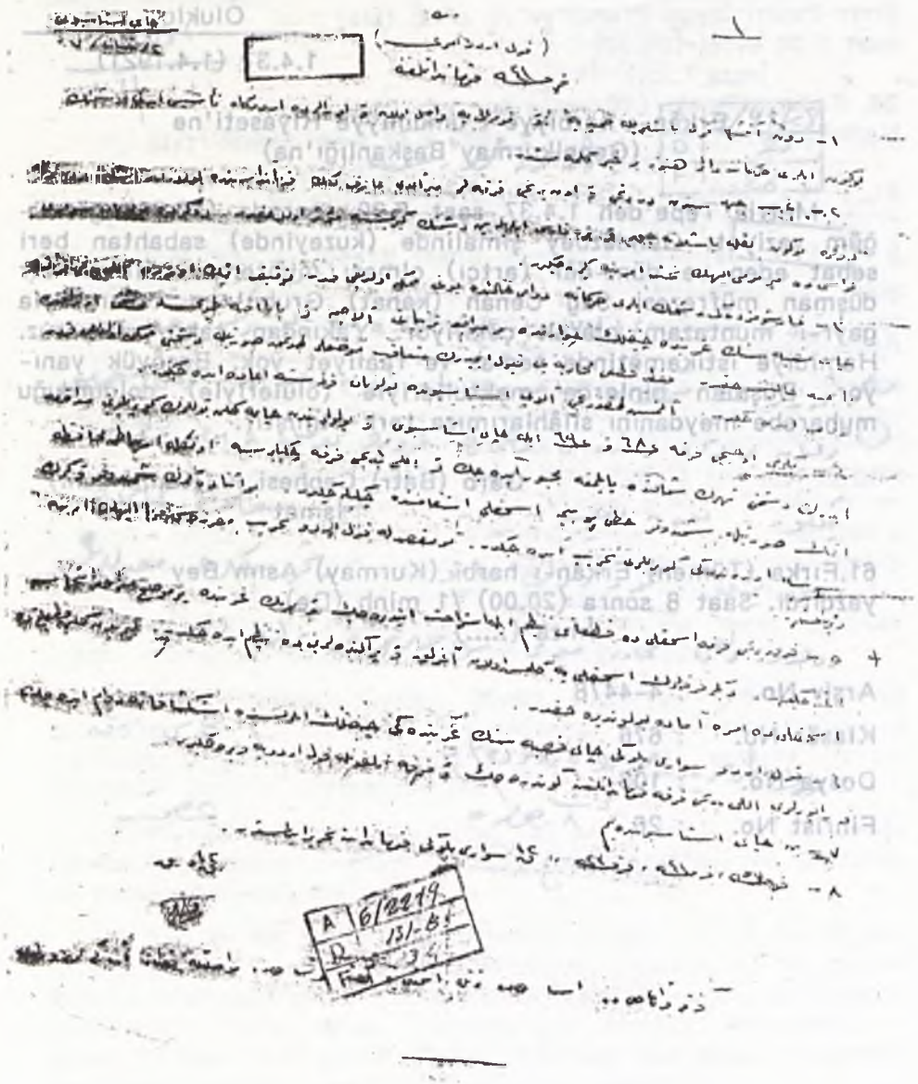

Çay İstasyonu

2 Nisan 37 (2 Nisan 1921)

"Kolordu Emri"
41.Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

1. Dün akşam kolbaşlarıyla Hamidiye ve Kumralı'ya vasıl olan (ulaşan) ve oralarda ordugâh tesis eden düşmanın bu gün ileri harekâtına dair henüz bir haber gelmemiştir.

2. Garb (Batı) Cephesi'nden Dördüncü ve On Birinci Fırkalar Miralay (Albay) Arif Bey'in kumandasında olarak Eskişehir'den trenle Döğer'e bu gün nakle başlayacak ve bize karşı ilerleyen düşmanın gerisine müessir (etkili) olacaktır. Döğer'de bulunan süvari livası da mîr-i mûmâ-ileyhin taht-ı emrine (adı geçen kişinin emri altına) girecektir.

3. Karşımızdaki düşmanın ileri harekâta devamı halinde bunu mümkün olduğu kadar tevkif etmek (durdurmak) üzere Elli Yedinci Fırka, Çay Kasabası'nın garbında Çiftlik civarında bir müdafaa tertibatı alacak ve bilhassa topçusuyla düşmanı uzaktan yaymaya çalışacaktır. Fakat kat'î muharebeyi kabul etmeyerek müteakip mevziler tutmak suretiyle düşmanı mümkün olduğu kadar tevkif edecektir. Altmış Dokuzuncu Alay'ı istasyonda bulunan fırkasına iade edecektir.

4. Yirmi Üçüncü Fırka 68.Alay ve 69. Alay ile Çay İstasyonu'nu ve Bolvadin'den Çay'a gelen yolların köprülerini müdafaa ederek düşmanı nehrin şimalinde (kuzeyinde) yayılmaya mecbur edecek ve Elli Yedinci Fırka çekilirse onunla irtibatı muhafaza etmek suretiyle şimendifer (demir yolu) hattı boyunca İshaklı istikametinde çekilecektir. Bu esnada gerek şimendifer ve gerek şose üzerindeki köprüleri tahrib edecektir. Bu maksatla Kolordu Tahrib Müfrezesi mûmâ-ileyhin emrine verilmiştir.

5. Kırk Birinci Fırka İshaklı'da kıtaâtı tanzim ile istirahat ettirecek ve bunun garbında bir mevzi-i müdafaa intihab eyliyecektir (seçecektir). Diğer fırkaların İshaklı'ya gelmiş olan ağırlık ve perakendelerini (birliklerini) de tanzim edecektir. Geriden gelen kıtaâtı da İshaklı'da emre amade (hazır) bulunduracaktır.

6. Kolordu Süvari Bölüğü Çay Kasabası'nın garbındaki Çiftlik ilerisinde istikşafata (keşiflere) devam edecek ve

Belge No. : 2350

raporları Elli Yedinci Fırka Kumandanlığı'na gönderecek ve fırka telefonla kolorduya verecektir.

7. Ben Çay İstasyonu'ndayım.

8. 57.Fırka, 41.Fırka, 23.Fırka, 12.Kolordu Süvari Bölüğü Kumandanı'na tahrir edilmiştir (yazılmıştır).

12.Kolordu K.(Kumandanı)
İmza (Fahrettin)

Fırka Karargâhı da 1 saat evvelde (01.00) trenle İshaklı'ya hareket ve saat evvelde muvasalatla kıtaâta atideki (aşağıdaki) emir verildi.

Arşiv No. : 6-2219

Klasör No. : 910

Dosya No. : 7

Fihrist No. : 3

Belge No. : 2351

A	4/14428
D	23
F	45

Harb raporudur.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye (Genelkurmay)

2.4.37 (2.4.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

1. Kocaeli: Geyve Boğazı ilerisinde ateş faaliyeti oldu. Düşmanın mühim bir hareketi görülmedi.

2. Garb Cephesi: Yedi günden beri müteaddid taarruz ve mukabil taarruzla kabiliyet-i harbiyyesini gaib (kayıp) eden düşman 31.3.37 (31.3.1921)'den itibaren sağ ve sol cenah (kanat) karşısında otomatik ve makineli tüfenglerle takviye edilmiş kuvvetli düm-dâr (artçı) terk ederek çekilmeye başlamış ve meydan-ı muharebede binlerce maktul (ölü) bırakmıştır. Süvarilerimiz ve sebük-bâr (yükü hafif) kıtaâtımız Bilecik, Pazarcık ve Mezid Vadisi boyunca çekilen düşmanı takib etmektedir. Sağ cenahda Gündüzbey şimalinde (kuzeyinde) sabahtan beri sebat eden düşman düm-dârı saat 6.30 sonrada (18.30) Sağ Cenah Grubu'nun taarruzuyla gayr-ı muntazam bir surette çekilmeye mecbur olmuş ve pek yakından takib olunmuştur. Merkezde Bozöyük medhalinde (girişinde) düşman süvarisiyle müsademe eden (çarpışan) süvarilerimiz bir miktar esir yakalamış silâh ve hayvan igtinâm etmiştir (ele geçirmiştir). Sol cenahda düşman düm-dârı gecenin hulûlüne (olmasına) kadar mevziinde sebat etmiştir. Saat 3.40 sonrada (15.40) uçurulan tayyaremiz Söğüt, Bilecik, Bozöyük, Karaköy şoseleri üzerinde şimale müteveccih (yönelmiş) yürüyüş kolları görmüş ve bu kollar üzerine bomba atmıştır. Bozöyük elan (hâlâ) yanmaktadır.

3. Cenub (Güney) Cephesi: Bu gün düşmanın iki fırkası (tümeni) Afyon şarkında (doğusunda) ileri kıtaâtımıza taarruz ederek akşama doğru Hamidiye-Çobanlar hattını işgal etmiştir. Buradaki ileri kıtaâtımız düşmanla ciddî muharebeyi kabul etmeyerek Çay istasyonu'na çekilmiştir. Afyon şimalinde düşmanın bir hareket ve faaliyeti görülmedi. Menderes mıntıkasında bulunan kıtaâtımız vuku bulan müsademe neticesinde düşman Çivril'i işgal etmiştir. Harekât 2.4.37'de yazılmıştır.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reisi
(Genelkurmay Başkanı) Vekili
Ferik (General) Fevzi

Belge No. : 2351

Açtım 3 Nisan 37 (3 Nisan 1921)
Açtım 3.4.37(3.4.1921) saat 7.35 sonra (19.35)
İmza (Bahri)
Çınarköyü'ne çekilmiş ve düşman Çivril'i işgal etmiştir.

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 676

Dosya No. : 103

Fihrist No. : 45

Belge No. : 2352

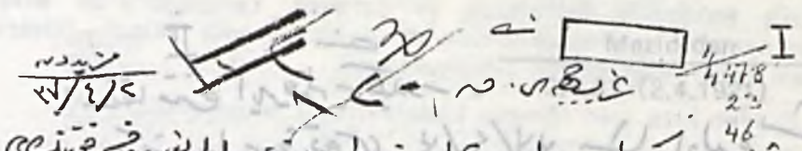

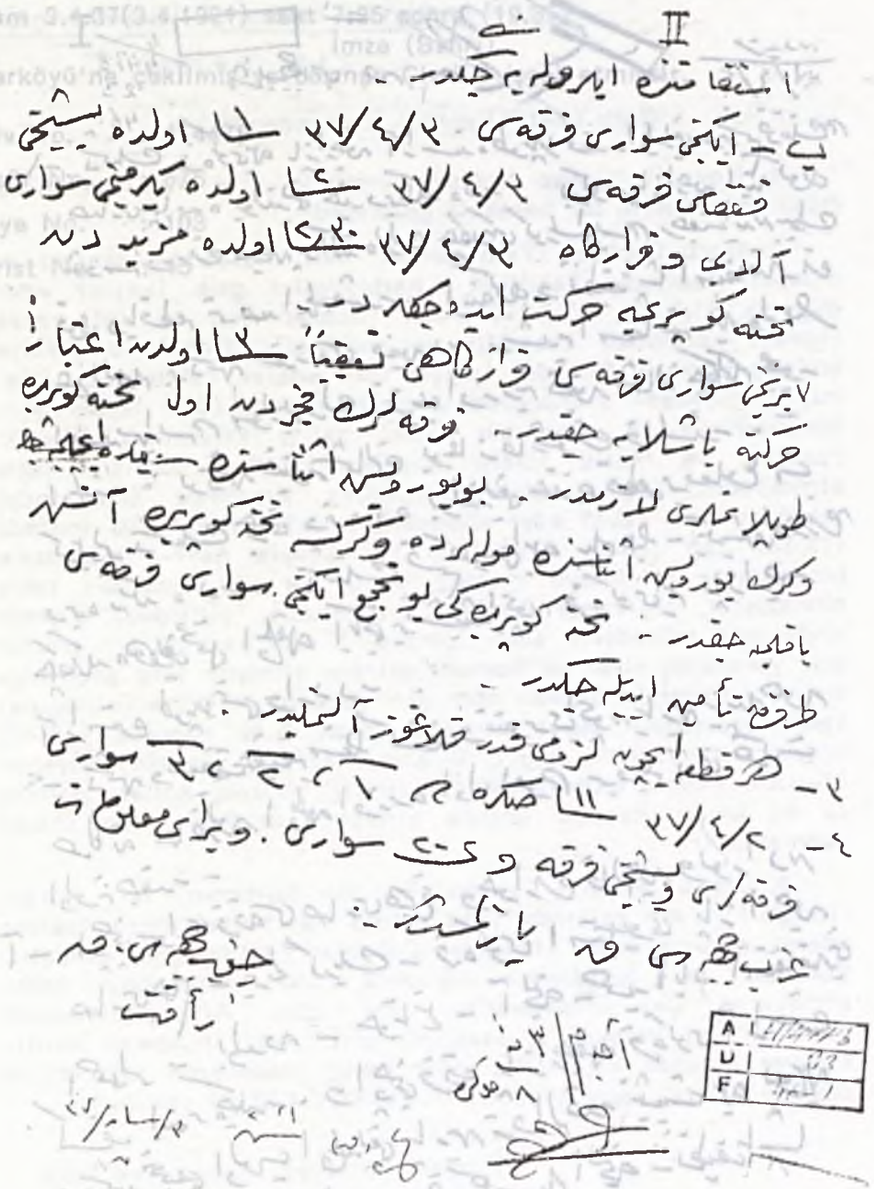

Mezid'den

2.4.37 (2.4.1921)

Garb Cephesi K.(Kumandanlığı'na)

1. Düşmanın Karaköy ile Pazarcık arasında toplanmakta olduğu ve bir kısım kuvvetinin de Sarıçam'da bulunduğu haber verilmektedir. Bu gün Pazarcık, İnegöl şoşe üzerinde bazı perakendelerin çekildiği görülmüş ise de ricat eden (geri çekilen) büyük kol veya kıta tarassud edilmemiştir (gözlenmemiştir). İnegöl ve Nazifpaşa istikametlerinde alelacele bir düşman müfrezesi Kınık'dan Rüşdiye istikametine ilerlemek istemiş ise de süvarilerimizin takarrübü (yaklaşması) üzerine Kınık şimaline (kuzeyine) çekilmeye mecbur olmuştur. Bu düşman Kınık şimalinde boğaz karşısında kalmıştır. Köylüler düşmanın ricatı ve nerede bulunduğu hakkında kat'î bir malumat verememektedir. Düşmanın kısm-ı küllisi (büyük bölümü) ile Bilecik-Yenişehir üzerinden çekilmekte olduğu muhtemel olmakla ikinci bir teşebbüs için Karaköy ile Pazarcık arasında toplanması vâriddir (mümkündür).

2. Düşman vaziyet-i hakikiyyesinin (esas durumunun) keşf ve tenviri (aydınlatılması) için yarın yapılacak harekâta hazırlık olmak üzere evvel emirde ber-vec-i ati (aşağıdaki gibi) hareket olunacaktır.

a. Üçüncü Süvari Fırkası (Tümeni) Sarıdağ ve civarında kalacak ve buradan Sarıçam-Yerligedik-Karaköy İstasyonu-Pazarcık Ahmedler-Buldan-Hotanlı-Alınca-Hamidabad istikametlerini keşfettirecektir. Ve Üçüncü Fırka Pazarcık'la Karaköy arasında bir düşman tecammuu olup olmadığı (toplanıp toplanmadığı) yarın zevale (öğlene) kadar tespit ile böyle bir düşman tecemmuu olmadığı takdirde kısm-ı küllisiyle, Alınca-Nazifpaşa istikametinde ilerleyecektir.

b. İkinci Süvari Fırkası 3.4.37 (3.4.1921) saat bir evvelde (01.00) Beşinci Kafkas Fırkası 3.4.37 saat iki evvelde (02.00) Yirminci Süvari Alayı ve karargâh 3.4.37 saat 2.30 evvelde (02.30) Mezid'den Tahtaköprü'ye hareket edeceklerdir.

c. Birinci Süvari Fırkası Karargâhı takiben saat 3 evvelden (03.00) itibaren harekete başlayacaktır. Fırkaların fecirden evvel (güneş doğmadan) Tahtaköprü'de toplanmaları lâzımdır. Bu yürüyüş esnasında sigara içilmeyecek ve gerek

Belge No. : 2352

yürüyüş esnasında molalarda ve gerekse Tahtaköprü'de ateş yakılmayacaktır. Tahtaköprüde'ki bu tecemmu İkinci Süvari Fırkası tarafından temin edilecektir.

3. Her kıta için lüzumu kadar kılavuz alınmalıdır.

4. 2.4.37 saat on bir sonrada (23.00) 1, 2, 3 Süvari Fırkaları ve Beşinci Fırka ve Yirminci Süvari Alayı ve berâyı malûmat (bilgi için) Garb (Batı) Cephesi K.(Kumandanlığı'na) yazılmıştır.

Cenub (Güney) Cephesi K.(Kumandanı)
Refet

Açtım
3 minh (De)
saat 8 sonra (20.00)
1,2. Şube
3 Nisan 37
İmza (....)

Arşiv No. : 4-4478
Klasör No. : 676
Dosya No. : 103
Fihrist No. : 46, 46-1

Belge No. : 2353

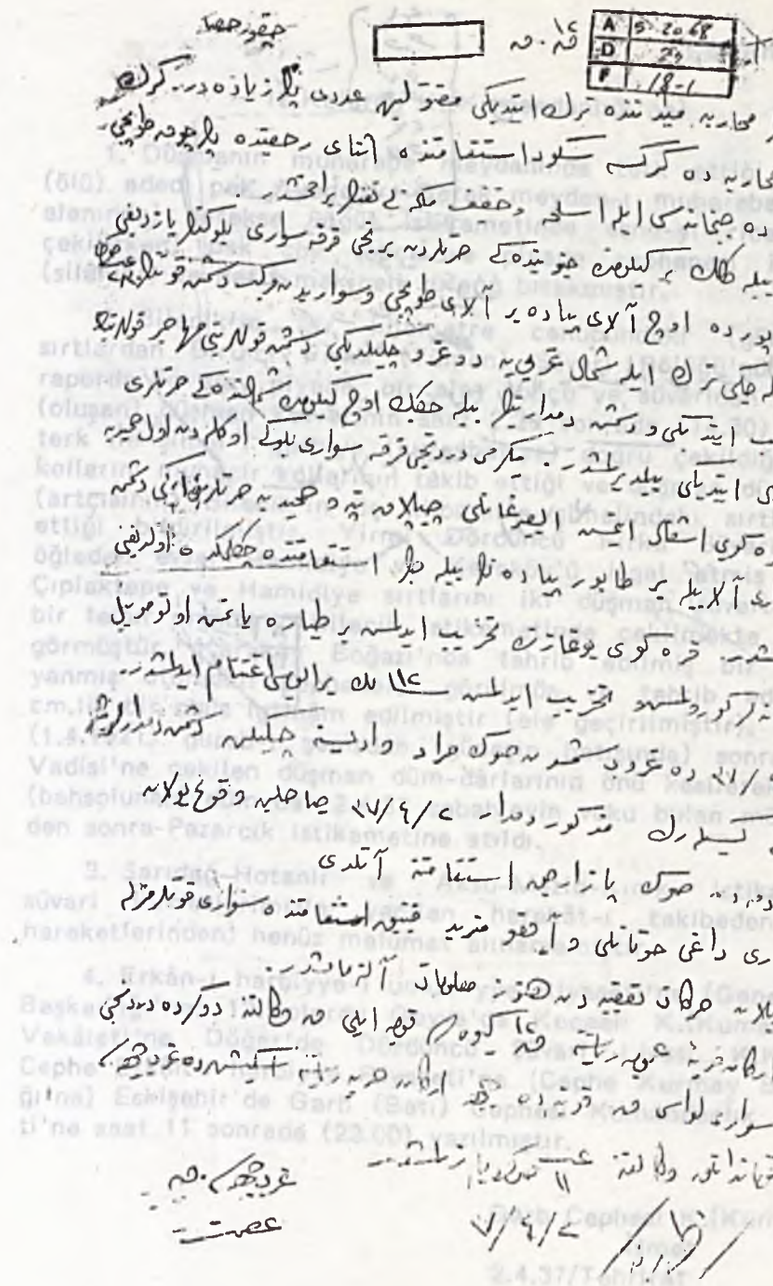

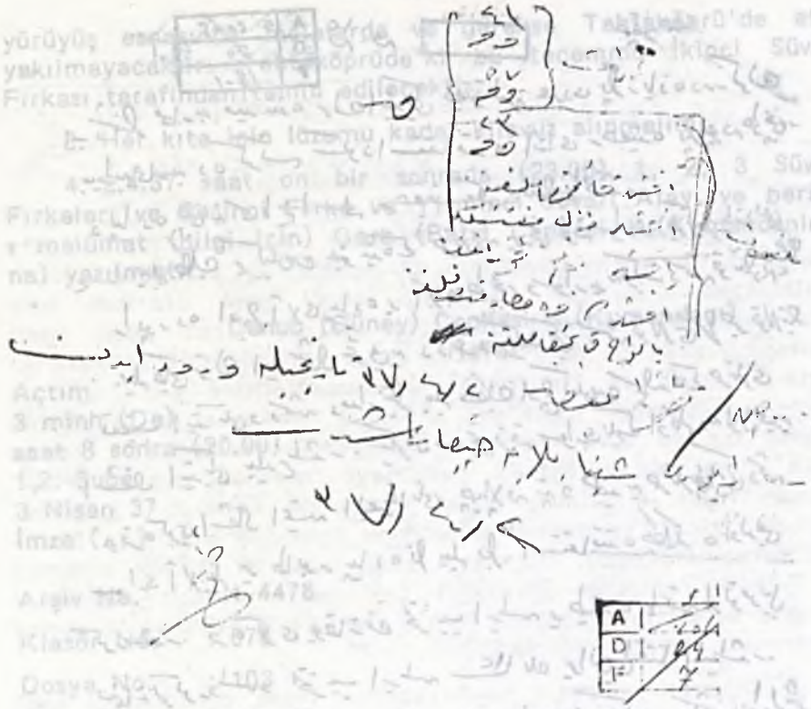

Çukurhisar

12.Kolordu K.(Kumandanlığı'na)

1. Düşmanın muharebe meydanında terk ettiği maktulün (ölü) adedi pek ziyadedir. Gerek meydan-ı muharebede (savaş alanında) gerekse Söğüt istikametinde esna-yı ricatte (geri çekilirken) pek çok topçu ve piyade cephanesi ile esliha (silâhlar) ve hafif makineli tüfeng bırakmıştır.

2. Bilecik'in bir kilometre cenubundaki (güneyindeki) sırtlardan Birinci Fırka (Tümen) Süvari Bölüğü'nün yazdığı raporda üç alay piyade, bir alay topçu ve süvariden mürekkeb (oluşan) düşman kuvvetinin saat 2.30 sonrada (14.30) Bilecik'i terk ile şimal-i garbiye (kuzeybatıya) doğru çekildiği düşman kollarını muhacir kollarının takib ettiği ve düşman düm-dârının (artçısının) Bilecik'in üç kilometre şimalindeki sırtları işgal ettiği bildirilmiştir. Yirmi Dördüncü Fırka Süvari Bölüğü öğleden evvel Hamidiye ve Karaköy'ü işgal etmiş Isırganlı Çıplaktepe ve Hamidiye sırtlarını iki düşman süvari alayıyla bir tabur piyadenin Bilecik istikametinde çekilmekte olduğunu görmüştür. Karaköy Boğazı'nda tahrib edilmiş bir tayyare, yanmış otomobil cephaneler görülmüş ve tahrib edilmiş 12 cm.lik bir obüs igtinâm edilmiştir (ele geçirilmiştir). 1.4.37'de (1.4.1921) gurub-ı şemsden (güneşin batışında) sonra Murad Vadisi'ne çekilen düşman düm-dârlarının önü kesilerek mezkûr (bahsolunan) düm-dâr 2.4.37 sabahleyin vuku bulan müsademeden sonra Pazarcık istikametine atıldı.

3. Sarıdağ-Hotanlı ve Aksu-Mezid-Kınık istikametinde süvari kuvvetlerimizle yapılan harekât-ı takibeden (takip hareketlerinden) henüz malûmat alınamamıştır.

4. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) 12.Kolordu Geyve'de Kocaeli K.(Kumandanlığı) Vakâleti'ne Döğer'de Dördüncü Süvari Livası K.Konya'da Cephe Erkân-ı harbiyye Riyaseti'ne (Cephe Kurmay Başkanlığı'na) Eskişehir'de Garb (Batı) Cephesi Kumandanlık Vekâleti'ne saat 11 sonrada (23.00) yazılmıştır.

Garb Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet
2.4.37/Tahrirat

Belge No. : 2353

41
Fırka
57
Tahrirat Fırka K.
23
Fırka

Akşehir Kaymakamlığı'na
Akşehir Menzil Müfettişliği'ne
Akşehir Mevkii Kumandanlığı'na Telefon
Akşehir, Karahisar Mutasarrıflığı'na
Yalvaç Kaymakamlığı'na

Garb Cephesi Kumandanlığı'ndan 2.4.37 tarihiyle vürûd eden (gelen) harp raporu aynen bâlâya(yukarıya) çıkarılmıştır.

2.4.37

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 804

Dosya No. : 55

Fihrist No. : 18-1

Belge No. : 2354

Belge No. : 2354

Cephe emri — Çukurhisar

3.4.37 (3.4.1921)

Birinci Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

Madde 1. 24 ncü Fırka Süvari Bölüğü Pazarcık'tan Nazifpaşa'' (ya) doğru hareket etmiştir. Refet Paşa Hazretleri kumandasındaki süvari fırkalarının ikisi 3.4.37 sabahı fecirle (tan yeri ağarırken) Mecid'den Domaniç-İnegöl yolu üzerinde Tahtaköprü'de tecemmu ederek (toplanarak) harekât takibine devam edecekler. Üçüncü Süvari Fırkası Sarıdağ'dan Alınca ve Nazif paşa üzerinden hareket edecektir. Bu gün Bilecik mıntıkasındaki Üçüncü Piyade ve Beşinci Süvari Alayları Pazarcık'tan hareket eden süvari bölüğünden Refetpaşa Hazretleri kumandasındaki süvari kuvvetlerinden malûmat alınamamıştır.

2. Beşinci Süvari Alayı Piyade Üçüncü Alay muavenetiyle (desteğiyle) Bilecik'ten Yenişehir'e doğru düşmanı takip edecektir. 3. Alay İncirli civarında kalmalıdır. İlerideki süvari kuvvetlerimizle irtibat muhafaza edilmiştir.

3. Harekât neticesinin ve kıtaâtımız düşman hakkında alınacak malûmatın sürat-i iş'arı (süratle bildirilmesi) bilhassa rica eder.

4. İşbu emir (31)(1)(24)(8) nci Fırkalara 3.4.37 saat 11.30 sonrada (23.30) görülmüştür. Bu emir sureti, Cenub (Güney) Cephesi K.(Kumandanı) Refet Paşa Hazretleri takdim etmemiştir.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No. : 6-3866

Klasör No. : 847

Dosya No. : 11

Fihrist No. : 90

Belge No. : 2355

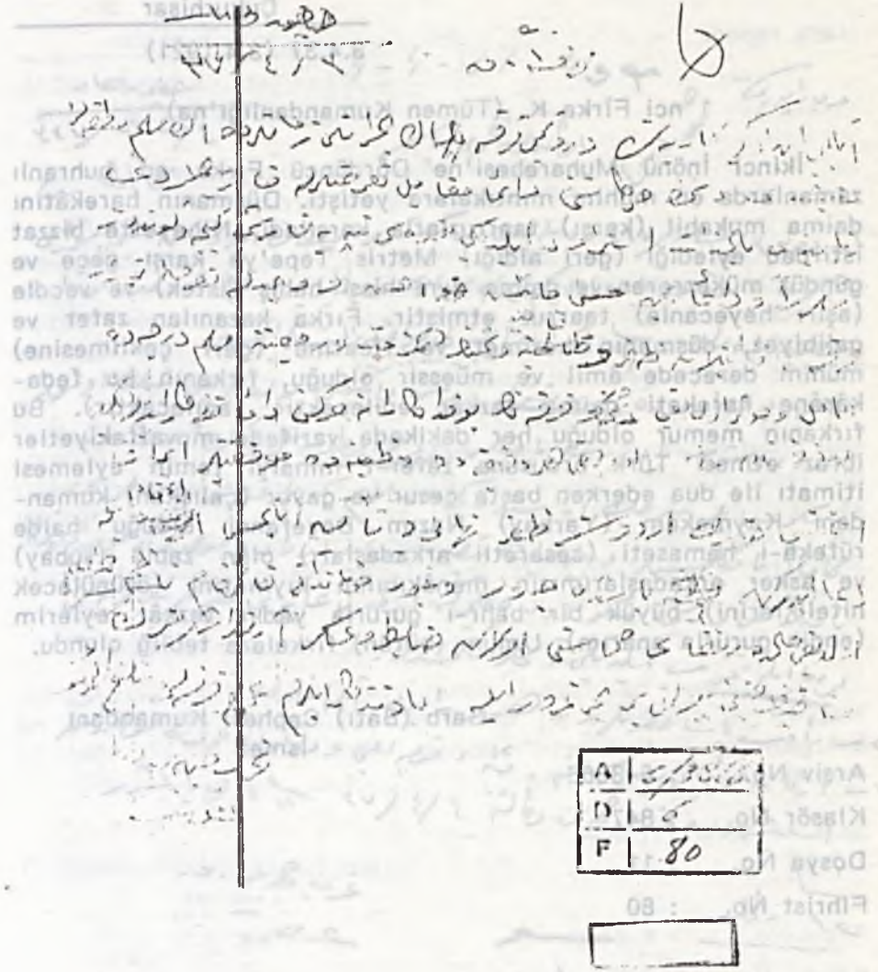

Belge No. : 2355

Çukurhisar

3.4.37 (3.4.1921)

1 nci Fırka K. (Tümen Kumandanlığı'na)

İkinci İnönü Muharebesi'ne Dördüncü Fırka en buhranlı zamanlarda en mühim mıntıkalara yetişti. Düşmanın harekâtını daima mukabil (karşı) taarruzlarla karşıladı. Nihayette bizzat istirdad eylediği (geri aldığı) Metris Tepe'ye karşı gece ve gündüz mükerreren ve daima aynı hissî hahiş (istek) ve vecdle (aşırı heyecanla) taarruz etmiştir. Fırka kazanılan zafer ve galibiyet, düşmanın hezimet ve ricatine (geri çekilmesine) mühim derecede âmil ve müessir olduğu, fırkanın bu fedakârane hareketi daima tezkâr edilecektir (anılacaktır). Bu fırkanın memur olduğu her dakikada vazifede muvaffakiyetler ibraz etmesi Türk ordusuna zafer-i mihaiyi temin eylemesi itimatı ile dua ederken başta cesur ve gayur (çalışkan) kumandanı Kaymakam (Yarbay) Nazım Beyefendi olduğu halde rüfekâ-i hamaseti (cesaretli arkadaşları) olan zabit (subay) ve asker arkadaşlarımızın menâkıbının kıymetini (övünülecek niteliklerini) büyük bir bahr-ı gururla yâd-ı tezkâr eylerim (engin gururla anarım). Umum (bütün) fırkalara tebliğ olundu.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No. : 6-3866

Klasör No. : 847

Dosya No. : 11

Fihrist No. : 80

Belge No. : 2356

Belge No. : 2356

Harb raporu

Çukurhisar

4 Nisan 337 (4 Nisan 1921)
Saat 11 evvel (11.00)

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne
(Genelkurmay Başkanlığı'na)

1. Dün 3 Nisan 337(3 Nisan 1921)'de Bilecik-Yenişehir istikametinde ilerleyen Beşinci Süvari Alayı, bir alay piyade, iki bölük süvari, ve bir bataryadan ibaret düm-dâr (artçı) kuvvetiyle müsademe ederek (çarpışarak) saat 6.45 sonrada (18.45) İncirli mevâziini (mevzilerini) işgal etmiştir.

Düşman bu müsademede on maktul (ölü) vermiş ve ikisi yük birisi binek olmak üzere şose üzerinde yakılmış üç otomobil terk etmiştir. Söğüt ile Bilecik arasındaki İslâm köyleri ve camileri kâmilen (tamamen) yakılmış ve Bilecik kasabası ile orada mevcud birçok cephanenin yakıldığı ve düşman Söğüt'ten çekilirken Ertuğrul Gazi Hazretlerinin türbesini bomba ile tahrib eylediği anlaşılmıştır.

2. Refet Paşa Hazretlerinden henüz rapor alınamadı.

3. Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyâseti'ne, 12.Kolordu, Kocaeli ve Döğer'de 11 nci Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na Eskişehir'de Garb (Batı) Cephesi Vekâleti'ne 4.4.37, saat 11 evvelde (11.00) yazılmıştır.

Saat 12 zeval (12.00)
1.Şube

Garb Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Arşiv No. : 4-4478

Klasör No. : 672

Dosya No. : 90

Fihrist No. : 4-9

Belge No. : 2357

A 5-2068
U 14
F 40-2

Belge No. : 2357

Harb raporudur.

12.Kolordu K.(Kumandanlığı'na)

1. Kocaeli Sakarya mıntıkasında Tavuklar Köprüsü'ne yaklaşmak isteyen düşman süvarileri ateşimizle tard edildi (uzaklaştırıldı). Sakarya garbında (batısında) icra-yı faaliyet eden Rum ve Abaza çeteleri tarafından Karaabdiler, Hanlar, Firuzlu, Çamlık ve Değirmencilik Karyeleri (Köyleri) ihrâk edilmiştir (yakılmıştır). Geyve Boğazı'nda Mercanlar şark sırtlarına baskın yapan bir müfrezemiz, mezkûr (adı geçen) sırtların düşman tarafından tahliye edildiğini görmüştür. Köprühisar şimalinde (kuzeyinde) Hamidiye, Mecidiye, Terziler hattını işgal eden kıtaâtımız Burçun Derbendi'ndeki (Boğazı'ndaki) üç yüz kişilik bir düşman kuvvetini şimal-i garbi (kuzeybatı) istikametine tard edilmiştir.

2. Garb (Batı) Cephesi sağ cenahı da (kanadı da) Bilecik-Köprühisar istikametindeki harekâtı takibiye netâyicine (sonuçlanmasına) dair malûmat alınamadı. Merkezde dün 2.4.37(2.4. 1921) saat 7.30 sonrada (19.30) Pazarcık'ı işgal eden süvarilerimiz bu gün Pazarcık-İnegöl istikametinde takibe devam ve düşmandan bir miktar esir ile birçok malzeme ve mühimmat igtinâm ettiler (ele geçirdiler). Düşman, Pazarcık civarında bir tayyare ve birçok malzeme ve mühimmat yakmıştır. Sol cenahta 21.34.37 gecesini Ferid Sarı dağ mıntıkalarında geçiren süvari fırkalarımızın bu günkü harekât ve icraatından henüz malûmat alınmamıştır. Orhaneli müfrezemiz Bursa'nın 7 kilometre cenubundaki (güneyindeki) Çongıra mevziine taarruz ile düşmana zayiat (kayıplar) verdirmiştir.

3. Cenub Cephesi Uşak-Afyon hattı şimalinde düşmanın bir hareket ve faaliyeti yoktur. Afyon şarkında (doğusunda) dün 2.4.37 akşamı Bolvadin-Çay hattını işgal eden düşmanın bu gün 3.4.37 şarka doğru esaslı bir hareketi görülmemiş yalnız iki süvari bölüğü İshaklı istikametinde ilerlemiştir.

4. Diğer cephelerde sükunet vardır.
4 Nisan 37 (4 Nisan 1921)

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reisi
(Genelkurmay Başkan) Vekili
Fevzi

1 Şube 6 minh (De)

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 804

Dosya No. : 55

Fihrist No. : 40-2

Belge No. : 2358

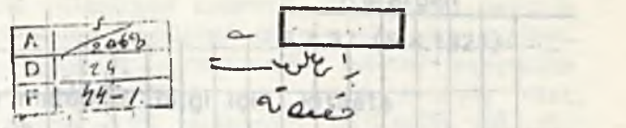

Belge No. : 2358

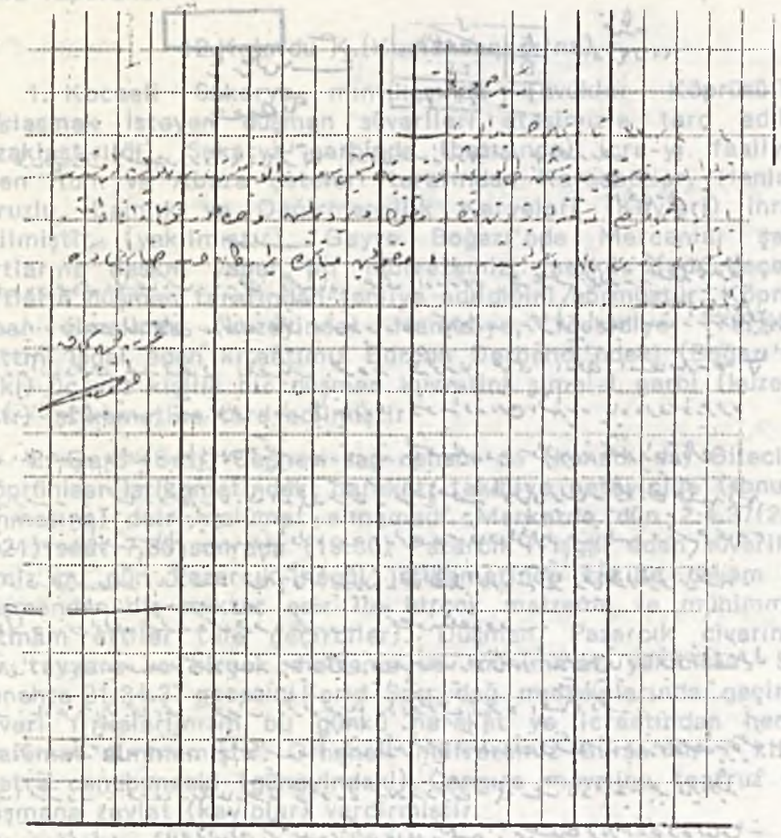

Belge No. : 2358

Karargâh

5.4.37 (5.4.1921)

Berây-ı malûmat (bilgi için) kıtaâta

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'ndan mevrûd (gelen) 3 ve 4 Nisan 37 (3 Nisan- 4 Nisan 1921) tarihli harb raporları ber-vech-i zîrdir (aşağıda olduğu gibidir).

12.Kolordu Kumandanı

Suret

3.4.37(3.4.1921) sabahı Nazifpaşa-İnegöl ve Hamidabad-Hamamlı Ortaköy Yenice gayri müslim yollarından çekilmeye başlayan ve mezkûr (adı geçen) yol üzerinde, yol kolunda yakalanan lâ-akall (en az) bir fırka piyade (piyade tümeni), iki süvari, bir sahra topçu alayı müteaddid araba ve otomobil kollarından gelip düşmana Sarıdağ, Nazifpaşa, Hamzabey, Tahtaköprü, Hamamlı, İnegöl istikametlerinde saat 7 evvelden (07.00) itibaren taarruz edilmiştir. Düşman kuvvetli düm-dâr (artçı) ve cânib-dârları (yancıları) ve şoşe üzerinde ateş eden piyadeleri süvarilerimize karşı atlı müsademeyi (çarpışmayı) kabul eden süvarisiyle kısm-ı küllisini (büyük bölümünü) kurtarmaya çalışmış ise de süvarilerimiz düşmanla beraber zevalde (öğleyin) İnegöl'e girmiştir. Cephane ve teçhizat atarak İnegöl garbındaki mevâzı-ı aslîsine doğru perişan bir surette çekilen düşman kuvvetleri alaylarımız tarafından bilâ-ârâm (dinlenmeksizin) şiddetle takib olunarak İnegöl'de sokak kavgalarıyla çıkarılmış ve bir kısım kuvveti de şimale Boğazköy istikametine atılmıştır. Sağ kalmış esir bir Yunan zabitinin (subayının) ifadesine nazaran Yedinci Adalar Fırkası imiş maktuller (ölüler) üzerinde bulunan zarflarda Beşinci Fırka'da muharrerdir (yazılıdır) tahkik olunmaktadır.

İnegöl üzerinde yakalanan bu düşman insan ve hayvan ve malzemece mühim zayiata uğramış yirmiyi mütecaviz (geçen) ağır ve hafif makineli tüfeng, piyade ve topçu cephanesi, teçhizat ve malzeme-i harbiyye, bir otomobil vesaire igtinâm olunmuştur (ele geçirilmiştir). Düşman ancak saat sonraya doğru mevâzı-i aslîsinden açtığı şiddetli topçu ve makineli tüfeng ateşiyle süvarilerimizi tevkif edebilmiştir (durdurabilmiştir). Zayiatımız azdır. Kıtaâtı pek arızalı ve çamurlu yollar

üzerinde 24 saat devam eden cebri (zorlu) yürüyüşüyle ancak düşman bulunabildi. Bilhassa köylülerin düşman istilâsı önünde dağlara çekilmiş olması hasebiyle yollar hakkında da malûmat edinmeye imkân bulunamıyordu. İnsanlar gerek hayvanlar 24 saat yiyecek hiçbir şey bulmaksızın mütemadiyen yürümüş idi. Bu müşkülâtı müteakib icra edilen (yapılan) taarruzda kıtaâtın gösterdiği savlet (saldırı) her türlü takdirin fevkinde (üstünde) idi.

Diğer suret

Dün 3.4.37'de Bilecik-Yenişehir istikametinde ilerleyen Beşinci Süvari Alayı bir alay piyade iki bölük süvari ve bir bataryadan ibaret düm-dâr (artçı) kuvvetiyle müsademe ederek saat 6.45 sonrada (18.45) İncirli mevâziini işgal etmiştir. Düşman bu müsademede 10 maktul vermiş ve ikisi yük birisi binek olmak üzere şose üzerinde yakılmış üç otomobil terk etmiştir. Söğüt ile Bilecik arasındaki İslâmköy ve camileri kâmilen (tamamen) yakılmış ve Bilecik kasabasıyla orada mevcud birçok cephaneyi yaktığı ve düşman Söğüt'ten çekilirken Ertuğrul Gazi Hazretlerinin türbesini bomba ile tahrib eylediği anlaşılmıştır. Refet Paşa Hazretlerinden henüz rapor alınamamıştır.

Garb Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Diğer Suret

4.4.37 tarihli harp raporu.

Ziva Deresi'nde bir düşman taburu üzerine Beşinci Süvari Alayı'na mensub bir bölük tarafından yapılan hücumda düşmana yüzden fazla maktul verdirilmiş ve tabur kumandanı dahil olmak üzere de 14 esir alınmıştır. Maktulün meyanında (arasında) bir erkân-ı harb (kurmay) zabiti de bulunmaktadır.

Garb Cephesi K.(Kumandanı)
İsmet

Arşiv No. : 5-2068
Klasör No. : 804
Dosya No. : 55
Fihrist No. : 44-1

Zata mahsusdur.

Birinci Piyade Fırkası (Tümeni)
Kumandanlığı'na

Kurşunlu'dan

5.4.37 (5.4.1921)

1. Kemâl-i şiddetle takip olunan Yedinci ve Onuncu Fırkaları Süvari Fırkalarımızın müessir (etkili) yan taarruzlarına maruz kalan düşman ordusu "İznik Gölü'yle-Keşişdağı" arasında mevâzı-ı asliyyesine (asıl mevzilerine) tıkılmış olduğundan şimaldeki (kuzeydeki) harekât-ı takibiyyeye (takip harekâtına) nihayet (son) verilmiştir.

2. Karahisar'daki düşman Konya istikametinde ileri harekete devamla 2.4.37 (2.4.1921)'de Bolvadin-Çay hattını geçti. Ordumuz Afyon civarındaki düşmana karşı harekâta başlamak üzere cenubda (güneyde) yeni bir tecemmuya (toplanmaya) başlamıştır. Bu tecemmu gayet mahrem (gizli) tutulmalı ve bilakis Bursa istikametinde harekât-ı taarruziyyeye devam olunacağı ve bu maksatla ordunun ileri harekâta başladığı ve süvarilerin Yenice üzerinden Bursa'ya yürüyecekleri gizliden gizliye ahaliye işâa olunmalıdır (duyurulmalıdır).

3. İnegöl havalisinde Üçüncü Süvari Fırkası kalacak Vakıfköy "dahil" cenubunda (güneyinde) kalan mıntıkayı tarassud eyleyecektir (gözetleyecektir). Üçüncü Fırka faik (üstün) düşman kuvvetlerinin ileri harekâtı halinde Kınık Boğazı'nda çekilecek ve Kınık Vadisi'ni setr eyleyecektir (kapayacaktır).

4. Birinci Piyade Fırkası 4.4.37 (4.4.1921)'de Pazarcık'a gelmiştir. Bu fırkanın ileri harekâtıyla Beşinci Süvari Alayı bu gün Yenişehir ve Nazifpaşa'da vaziyet-i sabıkalarına intikal etmek (eski vaziyetlerine geçmek) üzeredirler. Onuncu Kafkas Fırkası 5.4.37 (5.4.1921)'de Döğer'e tahrik olunmuştur (yola çıkarılmıştır). Birinci ve İkinci Süvari Fırkaları 6.4.37 (6.4.1921) saat 8 evvelde (08.00) Domaniç üzerinden Kütahya'ya yürüyeceklerdir.

5. Ben bu gün saat 2 sonrada (14.00) Pazarcık'a hareket ediyorum 6.4.37 saat 8 evvele (08.00) kadar düşmanın bir taarruzu halinde Birinci, İkinci, Üçüncü Süvari Fırkaları en kıdemli Fırka Kumandanı olan İkinci Süvari Fırkası Kumandanı Kaymakam (Yarbay) Nazmi Bey emrinde olarak müttehiden

(birlikte) hareket eyleyeceklerdir. Üçünü Fırka mezkûr (bahsolunan) saatten itibaren evvelce olduğu gibi Pazarcık'da bulunan Birinci Fırka Kumandanlığı'nın talimatına tevfikan (uyarak) hareket eyleyecektir.

6. Birinci, İkinci, Üçüncü Süvari ve Birinci Piyade Fırkası Kumandanlıklarına ve berây-ı malûmat (bilgi için) Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na 5.4.37 saat 11.45 evvelde (11.45) yazılmıştır.

Cenub (Güney) Cephesi Kumandanı
Refet

Arşiv No. : 6-3866

Klasör No. : 847

Dosya No. : 12

Fihrist No. : 59

Çukurhisar

6.4.37 (6.4.1921)

Suret

1. Aileleri muharebe mıntıkasında bulunan zabitânın muharebat esnasında ifa-yı vazife (görevin yapılması) için elzem ve mübrem (vazgeçilmez) olan huzur-ı kalb ile çalışamadıklarını görüyorum. Bunun için cephe mıntıkası addolunabilecek mevâkide (bölgelerde) gerek kıtaâtta gerek müessesât (müesseseler) ve ahz-ı askerlere (asker alma dairelerine) mensub bil-cümle zabitân (bütün subaylar) ailelerinin bulunması men edilmiştir. Bu babda tedâbir-i atiye ittihaz olunacaktır (aşağıdaki tedbirler alınacaktır).

2. Karaoğlan, Taşköprü, Eskişehir, Seyitgazi hattı üzerinde ve bu hattın garbında (batısında) hiçbir zabitin ailesi ikamet etmeyecektir.

3. Zabitân ailelerinin ikameti için şayan-ı tavsiye (tavsiye edilebilecek) mevâki Beypazarı, Mihallıççık ve Sivrihisar'dır.

4. Beypazarı-Mihallıççık-Sivrihisar ahz-ı asker (asker alma) şube reisleri aile karargâhları kumandanlarıdırlar. Bunların vezâifi (görevleri) :

a. Zevclerinin akıbetlerinden haberdar olamayan zabitân ailelerine kumandanlıklardan istifsaratta (soruşturmalarda) bulunarak malûmat vermek.

b. Zevclerinden para vesair muavenet mazhar olamayan (yardım alamayan) ailelere Garb (Batı) Cephesi Kumandanı mezuniyyetiyle ale-l-hesab (izniyle hesaba sayarak) para vermek.

c. Hasta ailelere tabib göndermek.

d. Çarşıdan hava'ic (ihtiyaçların) tedariki için birkaç aileye bir kişi olmak üzere gayet namuskâr ve emin hidmetçi neferi vermek.

e. Aileleri bâlâda (yukarıda) zikredilen aile karargâhlarında yerleşmiş olan zabitâna sükunetli zamanlarda her ay birkaç gün izin verilecek ve bunların ücretsiz gidebilmeleri için Sarıköy noktasınca vesait-i nakliyye verilecektir.

Belge No. : 2360

6. 1 Nisan 37 (1 Nisan 1921) akşamından itibaren ikinci maddede bahsedilen hatla onun garbında bulunan mıntıkada ailesini bulunduran zabitân hakkında takibat-ı kanuniyye (kanunî kovuşturma) yapılacaktır.

7. Ailelerin nakline medar (dayanak) olmak üzere fırkalarca (tümenlerce) zabitâna maaşlarına mahsuben avans verilmelidir.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

1 nci Şube
Adet
2834

Poyra

6.4.37 (6.4.1921)

..... Kumandanlığı'na

Muharebe mıntıkasında bulunan zabitân aileleri hakkında Garb Cephesi Kumandanlığı'ndan mevrûd emirname sureti bâlâya çıkarılmıştır. Mündericâtına (içeriğine) göre hareket olunmasını mezkûr (bahs olunan) hattın garbında bulunan zabitân ailelerinin muhassas (ayrılan) mıntıkaya nakledildiklerinin 15.4.37 akşamına kadar ..... rica ederim.

Yirmi Dördüncü Fırka Kumandanı

Arşiv No. : 6-3685
Klasör No. : 907
Dosya No. : 74
Fihrist No. : 58

Belge No. : 2361

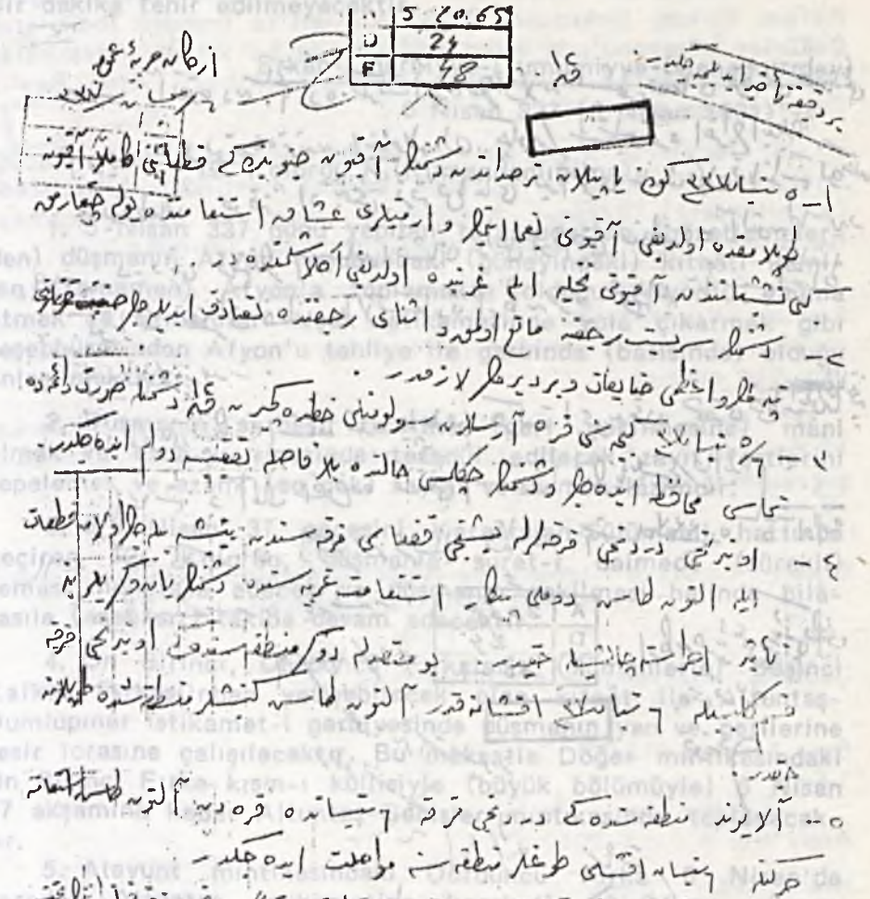

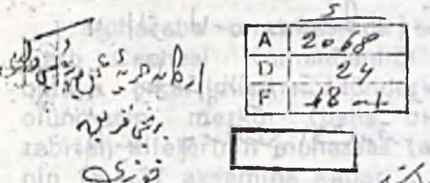

Bir dakika tehir edilmeyecektir.

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye (Genelkurmay)

6 Nisan 337 (6 Nisan 1921)

12. Kolordu K.(Kumandanlığı'na)

1. 5 Nisan 337 günü yapılan tarassudattan (gözetlemelerden) düşmanın Afyon cenubundaki (güneyindeki) kıtaâtı kâmilen (tamamen) Afyon'a toplamakta olduğu Afyon'u yağma etmek ve Ermenileri Uşak istikametinde yola çıkarmak gibi teşebbüsatından Afyon'u tahliye ile garbında (batısında) olduğu anlaşılmaktadır.

2. Düşmanın serbest ricatine (geri çekilmesine) mâni olmak ve esna-yı ricatinde tesadüf edilecek zayıf fertlerini tepelemek ve azamî (en çok) zayiat verdirmek lâzımdır.

3. 5/6 Nisan 37 gecesini Karaarslan-Sülümenli hattında geçiren 12. Kolordu, düşmanla suret-i daimede (sürekli) teması muhafaza edecek ve düşmanın çekilmesi halinde bilâfasıla (aralıksız) takibe devam edecektir.

4. On Birinci, Dördüncü Fırkalarla (Tümenlerle) Beşinci Kafkas Fırkası'ndan yetişebilecek olan kıtaât ile Altuntaş-Dumlupınar istikamet-i garbiyesinde düşmanın yan ve gerilerine tesir icrasına çalışılacaktır. Bu maksatla Döğer mıntıkasındaki On Birinci Fırka kısm-ı küllisiyle (büyük bölümüyle) 6 Nisan 37 akşamına kadar Altuntaş-Genişler mıntıkasında toplanacaktır.

5. Alayunt mıntıkasındaki Dördüncü Fırka 6 Nisan'da karadan Altuntaş istikametine hareketle 6 Nisan akşamı Doğalar mıntıkasına muvasalat edecektir (ulaşacaktır).

6. Kütahya'daki Beşinci Kafkas Fırkası kıtaâtı muvakkaten (geçici olarak) Dördüncü Fırka kumandanının taht-ı emrinde (emri altında) olarak mezkûr (adı geçen) fırka ile birlikte hareket edecektir.

7. Garb Cephesi ilerisindeki takib harekâtı müsaid olduğu takdirde süvari fırkalarının bir an evvel Kütahya mıntıkasına sevkini ve Refet Paşa Hazretlerinin cenubdaki harekât-ı takibiyyeyi (takip harekâtını) sevk ve idare etmek üzere trenle ve sürat-i mümküne ile (mümkün olduğu kadar çabuk) Döğer mıntıkasına teşriflerini rica ederim.

Belge No. : 2361

8. Ankara'dan saat 6'da hareket edecek olan Beşinci Kafkas Fırkası Dokuzuncu Alayı Alayunt'ta trenden indirilerek Çekürler İstasyonu'nda ihrac edilecek ve bu kıtaât muvakkaten On Birinci Fırka Kumandanı Mıralay (Albay) Arif Bey'in kumandasına girecek.

9. Dördüncü Fırka'nın 6 Nisan akşamı dahil olacağı mıntıkada Altuntaş ve Kütahya telgraf hattından bil-istifade (yararlanarak) Erkân-ı harbiyye-i umumiyye (Genelkurmay) ile tesis-i irtibat eylemesi (ilişki kurulması) lâzımdır.

10. Dumlupınar istikametinde yapılacak hareket için Garb Cephesi Kumandanlık Vekâleti'nce iaşe (yiyecek) ve ikmal hususunda muktezî istihzârâtın (gereken hazırlıkların) yapılmasını rica ederim.

11. Garb Cephesi K. (Kumandanlığı'na), Döğer'de 11.Fırka, 12.Kolordu K., 6 Nisan 337'de saat 5 evvelde (05.00) harekât şubesinden yazılmıştır.

6.4.37

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Reisi (Genelkurmay Başkan) Vekili
Birinci Ferik (Korgeneral)
Fevzi

Çobanlar istasyonu'na vûsulü(varışı)
6.4.37
Saat 1 sonra (13.00)
1.Şube

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 804

Dosya No. : 55

Fihrist No. : 48, 48-1

Belge No. : 2362

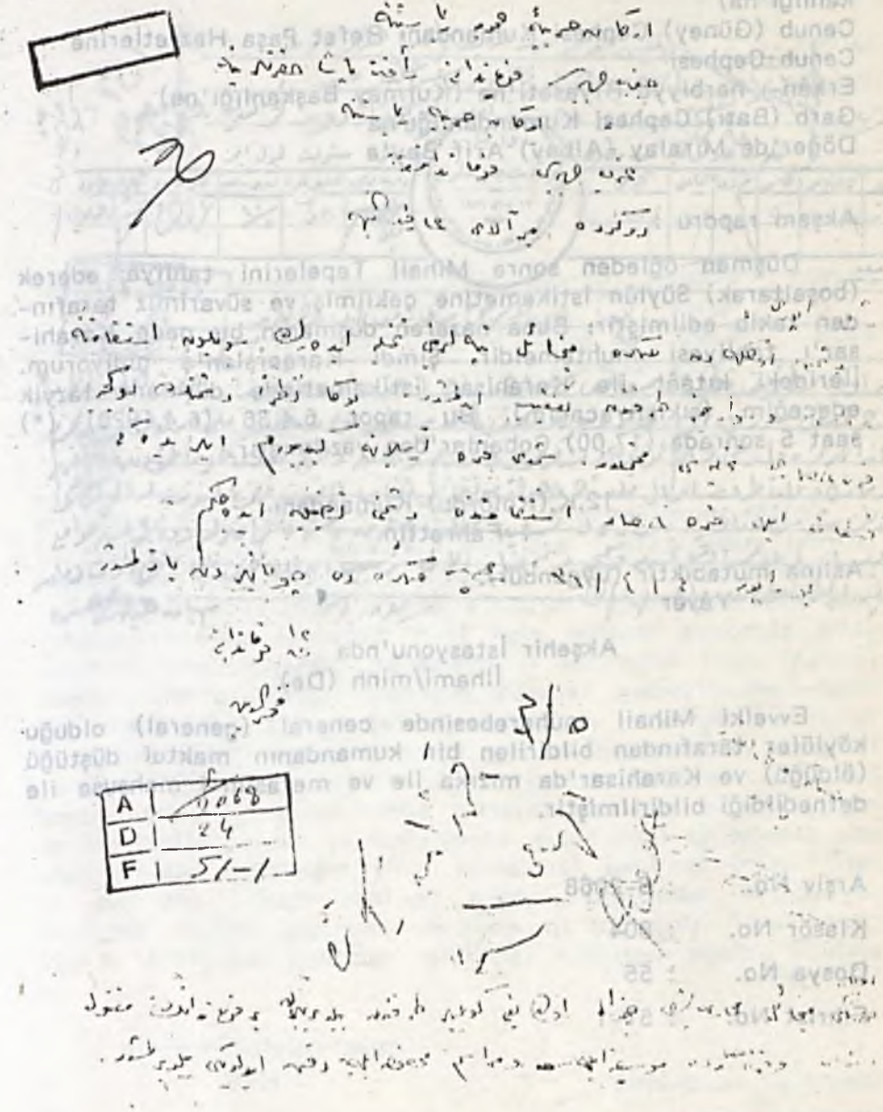

Belge No. : 2362

Erkân-ı harbiyye-i umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na)
Cenub (Güney) Cephesi Kumandanı Refet Paşa Hazretlerine
Cenub Cephesi
Erkân-ı harbiyye Riyaseti'ne (Kurmay Başkanlığı'na)
Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na
Döğer'de Mıralay (Albay) Arif Bey'e

Akşam raporu :

Düşman öğleden sonra Mihail Tepelerini tahliye ederek (boşaltarak) Süylün istikametine çekilmiş ve süvarimiz tarafından takib edilmiştir. Buna nazaran düşmanın bu gece Karahisar'ı tahliyesi muhtemeldir. Şimdi Karaarslan'a gidiyorum. İlerideki kıtaât ile Karahisar istikametinde düşmanı tazyik edeceğim (sıkıştıracağım). Bu rapor 6.4.36 (6.4.1920) (*) saat 5 sonrada (17.00) Çobanlar'dan yazılmıştır.

12.K.(Kolordu) Kumandanı
Fahrettin

Aslına mutabıktır (uygundur).
Yâver

Akşehir İstasyonu'nda
İlhami/minh (De)

Evvelki Mihail muharebesinde ceneral (general) olduğu köylüler tarafından bildirilen bir kumandanın maktul düştüğü (öldüğü) ve Karahisar'da mızıka ile ve merasim-i mahsusa ile defnedildiği bildirilmiştir.

Arşiv No. : 5-2068
Klasör No. : 804
Dosya No. : 55
Fihrist No. : 51-1

(*) 6.4.1920 (6.4.1921 olması muhtemeldir).

Belge No. : 2363

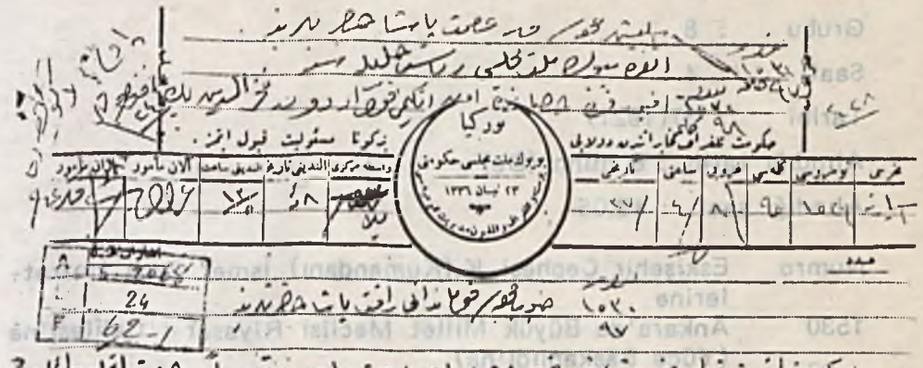

Belge No. : 2363

Mahreci(çıktığı yer) : Isparta

Numrosu : 1529

Kelimesi : 95

Grubu : 8

Saati : 4

Tarihi : 37(1921)

Alındığı tarih : 8 minh (De)

Alındığı saat : 13.05

Numro Eskişehir Cephesi K.(Kumandanı) İsmet Paşa Hazretlerine

1530 Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celîlesi'ne (Yüce Başkanlığı'na)

97 Afyonkarahisarı'nda On İkinci Kolordu K.Fahrettin Beyefendi'ye Cenub (Güney) Cephesi Kumandanı Refet Paşa Hazretlerine

İnönü muzafferiyyet-i katiyyesini müteakip Karahisar'ın istirdat (kesin zaferin ardından Karahisar'ın geri alınması) ve makhûren ricat etmekte (bozguna uğrayarak geri çekilmekte) olan düşmanın takibi suretiyle umum cephelerde muvaffakiyyet-i kâmileye mazhar olan (tam başarıya ulaşan) gazanfer (arslan) millî ordumuza ve muhterem kumandanlarımıza karşı lisan-ı umumiyeden (herkesin dilinden) teşekkürlerimizi takdim ve hain düşmanın mukaddes toprağımızdan pek yakın bir zamanda ve tamamen tardına (çıkarılmasına) âmâl-ı milliyenin husûlüne mavaffakiyetimizi (millî istekleri gerçekleştirebilmemizi) Cenab-ı Hak'dan tazarru' ederiz (dileriz). Lehu-l-hamd nail olduğumuz (çok şükür kavuştuğumuz) şu muvaffakiyatı ve tarihî günü tes'îden (kutlamak için) memleket baştan başa bayraklarla donatılmış cami-i şerifede dualar okunmuş ve gece fener alayı tertip edilmek suretiyle izhâr-ı şâd-mân edilmiş olduğu maruzdur (şenlikler yapıldığı bildirilir). 8.4.37 (8.4.1921)

Isparta Belediye Reisi
Hasan

Arşiv No. : 5-2068

Klasör No. : 804

Dosya No. : 55

Fihrist No. : 62-1